

УДРУЖЕЊЕ ДРАМСКИХ ПИСАЦА СРБИЈЕ
ПОЗОРИШТЕ “МОДЕРНА ГАРАЖА”

БЕОГРАД 2020.

Едиција *Савремена српска драма*

КЊИГА 58

Издавачи:

УДРУЖЕЊЕ ДРАМСКИХ ПИСАЦА СРБИЈЕ

11000 Београд, Господар Јевремова 19

ПОЗОРИШТЕ “МОДЕРНА ГАРАЖА”, Мајке Јевросиме 30

www.drama.org.rs

biljana.ostojic@mpus.org.rs

За издаваче:

Миладин Шеварлић

Момчило Ковачевић

Бођан Пејковић

Одговорни уредник

Миладин Шеварлић

Главни уредник

Биљана Остожић

Редакција:

Др Бошко Сувајић

Радомир Путић

Александар Ђаја

Стојан Срдић

Иван Панић

Приредио:

Стојан Срдић

Лектура и коректура

Миладин Шеварлић

Ликовно и техничко решење

Ново Чојурић

Припрема за штампу

Светозар Станкић

ISBN 978-86-85501-57-9

Штампа и повез:

“ГРАФОРЕКЛАМ”, Параћин

Тираж: 300 примерака

Издавање ове публикације подржало је

Министарство културе и информисања
Републике Србије

ISSN 2620-1712

САВРЕМЕНА СРПСКА ДРАМА

58

БЕОГРАД 2020.

НОВОСАДСКИ САЈАМ

6 МЕДУНАРОДНИ СЛОВЕНСКИ

НАГРАДА ЛАЗА КОСТИЋ ДРАМА

за йројекати

САВРЕМЕНА СРПСКА ДРАМА

Музей Јозорине членичности Србије.

Удружење драмских писаца Србије и
Завод за проучавање културног развија Србије

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР

Мирјана

Мирјана Копарник

ПРЕДСЕДНИК ЖИРИЈА

Мирјана

Мирјана Негрићорад

У Новом Саду, 19.4.2000.

САДРЖАЈ

МИЛАН ЈЕЛИЋ

ПЕТ ДРАМА

<i>Сећање на Албинонија</i> (1969. године)	7
<i>Јелисавећини љубавни јади због молера</i> (1971. године).	27
<i>Ла бедница</i> (1974. године).	65
<i>Ванџаѓе</i> (1971. године)	107
<i>Хоћу да будем кромћир</i> (1975. године)	133
 Белешка о аутору	161
Бошко Сувајић: <i>Поговор</i>	163
 Едиција <i>Савремена српска драма</i>	183

Сећање на Албинонија

ЛИЦА:

АНА
БОРИС

И ЧИН

Два минућа пре доласка Ане Марије на сцену чује се „Адађо“ Томаса Албинонија.

Појављује се Ана носећи наранџасти кишобран. Хода на јрсћима и њевуши:

АНА: Пионирималени ми смо војска права,
сваког дана ничемо ко зелена трава.
Смрт фашизму, слобода народу,
и мене ће моја мати пиониром звати,
и мене ће моја мати пиониром звати.

Ана засићане на средини сцене и гледа џо јублици.

АНА: Па сигурно, знала сам ја то. Опет није дошла. Она ме не воли. Моја мама Тереза ме не воли.

БОРИС: Појављује се у пицама Твоја мама Тереза... Ана, твоја мама се не зове тако. Врло добро знаш да је њено име било Добрала.

АНА: Зашто кажеш била?

БОРИС: Хиљаду пута сам ти рекао да она није жива.

АНА: Борисе, не верујем ти, нити ћу ти веровати. Ти си велики блефер. Колико си људи само преварио са твојих тридесет пишљивих година. Свима си причао да си био у Индији. Лагао си да си био интегрисан. Неки су ти веровали. Баш су били будале, али ја не. Шта ти имаш против моје мајке? Стално је проглашаваш мртвом. Два пута си ме водио на гробље и правио парастосе али сам ти одмах рекла да оно није њена слика на споменику. Моја Тереза је лепа жена.

БОРИС: Твоја мајка је умрла кад си била девојчица.

АНА: Ја имам шест година и ни једну више нити мање. То запамти, утуви у твоју тупу главурду. Све си ми лутке бацио, буво једна, девојчице треба да имају своје лутке. Да је срећа да си ми као остали ујаци и стричеви доносио лутке из Италије, лутке и кишобране. Нарочито наранџасте боје и зелене него жуте. Уосталом, свеједно ми је, хоћу лутку. Донеси ми је.

БОРИС: Дај, Ана, смири се. Попиј валеријану или бенифен. Попиј било шта и не причај којешта.

АНА: Тужићу те Терези. Мама, онај тиранин ми не да моју властиту лутку. Он нема осећаја за децу. Понаша се као пакосна баба која крије филоване бомбоне са пекmezом од својих унучића, а своје вештачке зубе свако вече ставља у чашу. Ти његови зуби су једне ноћи кад је откуцало дванаест часова хтели и да ме уједу.

БОРИС: Ти си зрела за лудници.

АНА: А да су ме ујели твоји проклети зуби? Морала бих да примим вакцину против беснила. Можда право у стомак, ево можда овде. Јао, то не бих преживела. Умрла бих у моменту. Ево овако бих пала на под.

Ана лежне на постол и прави се мртава. Борис излази, донесе јој лутку. Ставља лутку поред ње, пропијеће се и лежне на постол мало даље од Ане.

Ана се буди, милује лутку.

АНА: Тереза, ипак си дошла. Једино ме ти никад ниси изневерила, никад у овом мом животу. Верна си као пас. Сећаш ли си нашег пса Џекија? Лајао би увек кад би поштар доносио писмо тетке из Љига. Јадник, бркати поштар бежао је главом без обзира остављајући писмо на плот.

Чује се „Адађо“ Албинонија. Ана ослушајује и полако се диже.

АНА: Неко ме зове. Томазо, моја велика љубав. У шеснаестој години удварао ми се тај црнооки младић и свако јутро слАО по једну велику хризантему. Није имао пару да купи свеже које миришу, а ипак мирис увек ме је опијао. Била сам ван себе и гледала га кроз прозор јер ми стрина није давала да излазим из куће. Понекад увече певао ми је серенаду. Томазо, зашто си отишao? Хтела сам да лутамо пољима и да нас ветар милује по заруменелим образима, али моја стрина реуматичарка и асматичарка... Боже, само како је тешко дисала кад се после кишне дигне измаглица. Било ми је жао те моје стрине или она није имала разумевања за младалачке жеље. Томазо је хтео мене а ја њега. Волели смо се. Знала сам да се он врзма ноћу око наше куће и да ме тихо дозива. Чула сам га мада сам главу покривала перјаним јастуком. Стрлина, пусти ме да се прошетам са Томазом. Нека ме милује, нека ме љуби, нека ме јури по ливади... Плакала сам и сузе су квасиле перје, дрхтала и замишљала његово тело поред муге. Осећала сам некакву топлину и изненада устајала. Увек сам пола-

зила вратима и хватала кваку, али... стрина, бог те убио, пусти ме да волим Томаза. Моја мајка Тереза би ме пустила.

Ана узима извештај стварих новина и ређа их на коноћац као да њпроспире веши.

АНА: Морам да прострем новине. Јутрос сам их опрала. Опрала сам све вести које би ме узбуђивале и због којих бих морала да се јежим. Сада их сушим и после продајем на отпаду. Борис ме стално нервира. Пре него што сам их опрала узео их је и почeo да чита. Викнула сам му: „остави, не троши та слова!“. Погледао ме је бело и наставио. Он мисли да сам луда и стално понавља да ће ме одвести у азил. Тако назива клинику за ментално оболеле. Ако је ко луд онда је тај Борис. Mrзим га. Он не може да ми замени Томаза, он не може да замени Терезу, а све то хоће и покушава. Mrзим га. Још тачно немам у глави шта да предузмем против њега али ћу то ускоро решити.

Ана поново узима Терезу у наручје.

АНА: Имати шест година није мала ствар. Ја сам пуно постигла за шест година. Знам да рецитујем и цртам јапанке са беретом. Бројим до десет и једанаест а понекад и до сто три. Чудна ми чуда бројати до двеста. Свирам у чешаљ и дромбуље. Шта се смејете. Ви и не знate шта су дромбуље, а и мени није јасно да ли је то инструмент или салата. Углавном постоји лепа народна песма „у мог дике дромбуљава уста“. Свашта.

БОРИС: Зар је већ јутро у нашем стану?

АНА: Јутро или подне исто је то.

БОРИС: Свако јутро треба отпевати по једну патриотску песму.

АНА: Ја знам једну, ја знам једну... другарице учитељице. Пијајте маму. У дневнику имам све петице и једну четворку из оговарања.

БОРИС: Понављала си четврти разред.

АНА: Јесам, па шта? Зато што је Џеки био болестан и морала сам да га чувам. Понављала, па шта? Кад се историја понавља, зашто не бих и ја, једна обична Ана Марија.

Ана се љоклони и љочиње да рециштује инфанитилно.

АНА: Освајачима је већ одзвонило, копамо клопку, упашће у њу, заједно с тобом копам и ја,

одушевљено копамо, копамо целу ноћ.
већ бледи месец, ветар повија дрвеће,
дуж целог пута свуда се чује звекет ашова.

Борис незанић пересовано чита новине.

АНА: Зашто не аплаудираш Борисе?

БОРИС: То није твоја песма, негде си је чула. И сад изиграваш главну цуру у вашем стану.

АНА: Врло важно што није моја песма. Не можемо да пишемо стихове. Нисмо сви генијални као што о себи мислимо. Ја признајем да сам просечна жена четрдесетих година са проседом косом и папилотнама.

БОРИС: Дама у климактеријуму, боље рећи.

АНА: Борисе, не замерај ми се. Силоваћу те. Иди се окупај и сачекај ме у брачној постели. Ја морам Џекија да водим у шетњу. Жедан је срце моје а воду пије само из фонтане. Неће никако оранџаду. Понекад је и Џеки ћубре, али му оправштам.

Борис излази са сцене

АНА: Љута сам на мачке из комшилука. Кад сам се појавила на балкону да полијем хортензије нису ми рекле ни добар дан. Уображене ангорке. Уосталом, потроваћу их, је ли тако. Тереза. Потроваћу ти мачке. Истим отровом смакнућу са лица земље и Бориса. Каква сјајна идеја. Смета ми. Презирим га. Само још да спава са мном и ослободићу га се. Спопашће га муке у stomaku, ево овде и готово. У енциклопедији су описане све врсте отрова, и ја ћу са посебним задовољством да их применим на овом човеку. О, дона Клара, верујте, није ми јасно шта он представља у мом животу. Свуда се представља као мој муж. Боље да није. Нема ни мало шарма. Арогантан је и глуп. Није моје да судим о својим вредностима, али ипак сам заслужила много бољег мужа. Ко ли ме само удаде за њега? Стрина вероватно... сад као жена у четрдесетим годинама морам да размишљам о својој судбини.

Ана йремешћа кишобран са коноћца, йравећи нов разменитија.

АНА: Најесен, у септембру... по вечитом календару, људи рођени у септембру су најсрећнији на свету. Нека звезда среће се осмећује на њих и дарује им благостањем и успесима. Одмах могу да утврдим да нисам рођена у септембру. Баксуз сам. Пардон. Стално се удаљавам од

теме. Започнем једно па друго. То је одлика несрћених људи али схватајући моју ситуацију нисам за осуду. Живот ме никад није штедео. Само ме шибао и шибао...

Ана йоче да плаче

АНА: Дакле, најесен ћу уписати археологију на универзитету. Првобитно сам замишљала да студирам у Паризу. Мулен Руж, Јелисејска поља, Де Гол, пилула за контрацепцију... или немам девиза. Заправо неспособни Борис нема девиза. Стално му говорим да конкурише за инвалидску пензију, а он неће. Као нема основа, а онда му ја понављам да може јер се можда за време рата озледио. Рецимо могао је да се ограбе, да га уједе побеснела мачка или тако слично. Но ако неће није моја ствар. Археологија је наука будућности. Много ми више лежи на срцу него да будем суфлер у којекаквом позоришту где се свађају примадоне где мирише на нафталин. Најзад, ако нешто не учиним у што краћем року, постоји могућност да завршим као клозет-frau. Да сам мушко, звала би се Драгован. Зашто? Боље Драгован него Казанова. Где је тај Борис? Зар се још није окупao? Борисе!

Ана шета по сцени и дозива Бориса.

АНА: Борисе, сместа долази, желим те. Послужићу се тобом као предметом за задовољавање сексуалних жеља, а после ћу те убити.

Улази Борис. Стпаве.

АНА: Дођи. Мики прићи ближе. Сестра не уједа.

БОРИС: Ана, не понашај се као жена из полу света.

АНА: Да си рекао као жена са полу тара и разумела бих те, али из полу света... Хм.

БОРИС: Знам да ме волиш и да би желела са мном у кревет, али ја имам пречка посла. Од нечега треба да се живи. За сутра треба да преведем неколико новела и књигу песама.

АНА: Па да ти само преводиш, а ја треба да заводим.

БОРИС: Боље узми и читај нешто него што покушаваш да ме стрпаш у кревет.

АНА: Сад не желим да читам.

БОРИС: У библиотеци је и „Жижка“ Артура Милера.

АНА: Ах. То је био муж Мерилин Монро. Презирим га. Она се убила због њега.

БОРИС: Треба да одвајаш приватне личности од личности уметника. Сувише си пристрасна и емоције надвладавају твој рацио.

АНА: Престани. Лези, или мислиш да те силујем.

БОРИС: Ана. Кривични закон тачка... за силоватеља је врло строг. Зато припази мало. Не брзай.

АНА: Не звала се ја Ана Марија ако те не ухватим.

Ана почне да јури Бориса, ухваћи да га љуби. Одједном се она укочи.

АНА: Један цветић, други цветић, трећи цветић, букетић.

Борис се удаљује од ње, она га не примићује.

АНА: Тереза, четврти цветић, пети цветић, букетић.

БОРИС: Освајачима је већ одзвонило.

АНА: Није оно њена слика на споменику. Она је била лепа. Стрина ми је кувала кукурузно брашно за доручак, ручак и вечеру. Стрина ми је кувала боранију за ужину. Џеки је лајао на поштара. Он је бацао писма тетке из Љига. Бацао и викао: „џукело једна, што не лајеш на Немце?“ значи Тереза ипак није жива, а они парастоси с гробља... Борис!

Ана почне да кашље најпре тихо а затим скоро хистериично. Борис јој нежно прилази.

БОРИС: Увек ти помажем да се не напрежеш.

АНА: Било је тако хладно у стрининој гостинској соби. Мисисале су дуње и стари ћилими, а мраз је шарао куке по прозорима. Једне ноћи су нас људи са шлемовима истерали на снег који није био бео и плав, ни наранџаст нити жут. Тај снег уопште није имао своју боју, а поред свега много је топлије у хладној стрининој соби него напољу. Ноге су ми утрнуле. Дрхтала сам, стрина мислила да је то од страха и тешила ме: „неће они нас, неће они нас.“

БОРИС: Док си ти била у санаторијуму писао сам ти сваког дана. Пејзажи шума под снегом. Гране, небо, одсечена стабла... увек сам почињао речима: „драга моја, досадно ми је. Страшно је без тебе. Град је тако тмуран. Две сељанке са котарицама корачају на пијацу.“

АНА: Значи чекао си ме. Некако сам уобразила да смо се ми упознали преко огласа у новинама. У оној рубрици личне вести или слично.

БОРИС: Дођи што пре. Недостаје ми твоја љубав, мада нисам сигуран да ме волиш. Газдарица штеди и не ложи ову зарђалу пећ, а ја сам изгорео и последње старе, пожутеле новине. Ноћас сам сањао врло чудан сан да сам пас. Једна госпођа са црним рукавицама водила ме о ланцу и ником није било чудно нити смешно. Кад сам те сачекао на станици, питао сам те, јер си била неприродно жута: „јесу ли те излечили“.

АНА: Сад се сећам. Одговорила сам: „само су ме залечили.“ Знаш да се од тога не ослобађа тако брзо.

БОРИС: Нити умире.

АНА: Не говори о смрти.

БОРИС: И ти мрзиш смрт.

АНА: Ђути. Шетали смо се кроз шуму, а лишће је било боје бакра.

БОРИС: Питам те јесу ли те излечили?

АНА: Туберкулоза се тешко лечи.

БОРИС: Али зар савремена медицина?... Освајају месец, а нису све ни на земљи средили.

АНА: Сад ми је боље.

БОРИС: Али хоћу да будем сигуран. Нећу да те изгубим.

АНА: Очи су ми засузиле. Изненада сам потрчала.

БОРИС: Повикао сам: „шта ти је Ана?“

АНА: Ухвати ми оног лептира. Ти си трчао по пропланку за лептиром а ја сам си замишљала и ставила руку на уста да ти не би чуо.

БОРИС: У јурњави за лептиром падао сам на траву, на главу и ухватио га за крила. Док сам викао „ево га“ осетио сам прах на прстима...

АНА: Пусти га нека лети, нека живи, нека не кашље, нека не једе стринин качамак.

БОРИС: Опет си негде несталा, потражио сам те и нашао у колиби од грања. Опет си кашљала и ја сам те ухватио за руку.

АНА: Ипак ћу умрети, Борисе.

БОРИС: Ђути!

АНА: Како са испитима? Мучи ли те француски, латински, енглески?

БОРИС: Иде, иде па стане. Онда смо ишли преко малог моста и избили на дечије игралиште. Желела си на љуљашку, на клацкалицу, али деца су ти се смејала и ти си одустала.

АНА: Пила сам воду из лавље главе.

БОРИС: Нећу да будеш тако тужна.

АНА: Хоћеш да певам?

БОРИС: Седели смо на кеју поред Саве, ти си ме одједном питала:

АНА: Јеси ли стварно убио мачку у седмој години?

БОРИС: Да, али сасвим случајно. Не мислиш вაљда да сам то намерно учинио из било каквих разлога.

АНА: Знам, нагазио си је и то те оптерећује.

БОРИС: Доста о томе.

АНА: Питала сам онако узгред јер волим животиње. Додуше понекад их и mrзим али то нијеово да бих могла постати злочинац.

БОРИС: Како је у санаторијуму?

АНА: Фантастично.

БОРИС: Молим те оздрави. Кад се вратиш са лечења венчаћемо се пред матичаром у цркви.

АНА: Бојим се фресака и икона. У сестриној соби светлело је кандило и бацало своју бледу светлост на лик једног свеца.

БОРИС: Кад се удаш за мене, све ће проћи, заборавићеш и стрину и своју мајку Добрилу.

АНА: Нећу! Никад нећу заборавити своју мајку Терезу. И доста ми је тих лажи о нашој љубави и венчању. Ја сам се за тебе удала преко огласа. Никад те нисам познавала нити видела до оног дана кад си на место састанка дошао са ружом у реверу као знак распознавања.

БОРИС: Зар је могуће да у току једног дана будеш нормална само неколико минута?

АНА: Нервираш ме и зато одлазим, узинат ћу отровати једну мачку из комшијука, а имам разлога јер ми се јуче није јавила кад сам заливала хортензије. Такав презир ни од кога нисам заслужила.

Ана излази са сцене

БОРИС: Ако овако потраје, спаковаћу се и отићи из ове луде куће. Ја нисам психијатар и нећу да лечим болесне психе.

Борис излази са сцене. Ана улази.

АНА: Тридесет и трећег августа неке године писала сам писмо. Коверту нисам адресирала и убацила сам у сандуче. Сад очекујем да ми се неко јави, али изгледа да неће. Зашто то писмо није добио Томазо и дошао да истера овог лудака?

Улази Борис.

БОРИС: Нећеш се тако лако извући. Отровала си мачку и за десет минута почеће ти суђење.

АНА: Треба ли да обучем своју вечерњу хаљину?

БОРИС: Не!

АНА: Да ли је дозвољено да ставим смарагдни брош?

БОРИС: Не!

АНА: Да ли је дозвољено да позовем адвоката?

БОРИС: Сама си начинила злочин, сама ћеш и одговарати.

АНА: Желим само да судија не буде пристрасан.

БОРИС: Судија сам ја.

АНА: Не долази у обзир. Жалићу се вишим органима. Ти би мене одвео на вешала. Сада се не жалим али стварно не пристајем на такво суђење.

БОРИС: Друго ти ништа не преостаје. Одређен сам да будем судија и никакве жалбе нити молбе ти неће помоћи. Заклео сам се да ћу правично судити. Према томе личне симпатије или антиципације неће играти никакву улогу.

АНА: Кад је тако, појавићу се као оптужена. Очекујем да ће нагрнути представници штампе са фотоапаратима, блицевима и фломастерима. Бележиће сваку моју реч, сваки уздах... Описиваће до танчина моје хаљине да ли су од цица и са ситним цветићима или строгог геометријских линија. На сваком претресу приметиће по две нове боре на мом лицу. Излазиће ми фотоси, писаћу мемоаре. У таквом случају спремна сам и да се жртвујем на олтар правде, али да стекнем огромну славу. Моје име би изговарали људи у трамвају, у канцеларијама уз шољицу кафе, за време реклама у телевизијском програму.

БОРИС: Иди и припреми се за суђење.

АНА: Зар ми не дозвољаваш ни бразлетну?

БОРИС: Као судија за вас сам ви!

АНА: Не желим да се пред јавношћу појавим било како.

БОРИС: Важна је истина и пресуда, а смарагди не.

АНА: Али на сликама у новинама хоћу да изгледам као богиња, као....

Борис одлази са сцене

АНА: Судија, саслушајте ме како је супров.
Велика варош биће опустошена.
Од становника, ретко ће ко остати.
Зид, пол, храм и девице биће силоване.
Од гвожђа, куге и топа народ ће умрети.
Ана се поклања и погнуте главе излази са сцене.

КРАЈ И ЧИНА

II ЧИН

Улазе Борис и Ана

АНА: Ти ниси ти јер битисање твоје потиче од небројено много тисућа честица из прашине потеклих.

БОРИС: Оно што имамо не ценимо по вредности док њим располажемо но кад смо тога лишени, тад цену високо дижемо, тад откривамо врлину коју нисмо видели у нашој власти док је била ту.

АНА: Дакле, судија, зашто ме оптужујете? Конкретно изнесите доказе, макар то било кобно за моју личност, за мој опстанак.

БОРИС: Ваше име?

АНА: Ана Марија, или скраћено Ана.

БОРИС: Кад сте рођени?

АНА: Пре шест, шеснаест, двадесет шест или четрдесет и шест година.

БОРИС: Даље.

АНА: Осудите ме већ.

БОРИС: Прочитаћу вам неколико тачака забрањених дела која повлаче одређене казне. Забрањује се берберима да плаше децу тиме што им, ако не буду мирна за време шишања, одсећи уши. Забрањује се ватрогасцима да се шетају улицама само у доњем рубљу. Ватрогасна екипа је обавезна да пре него што приступи гашењу пожара тренира најмање петнаест минута. Забрањује се плување насупрот ветру. Забрањује се излазак из авиона који лети ако путник нема прибор тј. падобран. Забрањује се...

АНА: Мислим да се те тачке не каче.

БОРИС: Молим мир! Ево, ту је следећа забрана која доноси велику казну прекршиоцу. Забрањено је убијати мачке свих узраста и врста особито сијамске и ангорске.

АНА: Ја ту мачку нисам убила.

БОРИС: Оптужница говори да јесте.

АНА: Ију! Што је смешно. Ја мачко-убица!?

БОРИС: Умољавамо оптужену да се озбиљно понаша јер ћемо је избацити на улицу због непристојности.

- АНА: Ја могу и да плачем. Да ли је то пристојније?
- БОРИС: Не, сентиментални изливи осећања могу утицати на потроту да се растужи и донесе благу пресуду.
- АНА: Онда, како да се понашам?
- БОРИС: Пристојно, суздржано и објективно.
- АНА: Ја нисам отровала ту мачку.
- БОРИС: Мачка непокретно лежи на степеницама. Најежио сам се када сам туда прошао. Зар сте могли да дигнете руку на ту малу незаштићену животињицу?
- АНА: Ко се вешто поиграва речима, очас их може да преобрати у распусну тричарију.
- БОРИС: Предстоји вам гасна комора, електрична столица или вешање.
- АНА: Судија, можете ли ми рећи нешто о реакцијама у гасној комори?
- БОРИС: Последње ноћи, погубљење се врши обично око десетак часова ујутру, осуђеника пребацују у једну специјалну ћелију. Тада долази лекар да преконтролише здравствено стање те особе. Осуђеник се уводи у гасну комору у десет часова. Тачно у секунд. Том приликом му се везују ноге, руке и грудни кош.
- АНА: Колико је времена потребно да би се зауставило срце?
- БОРИС: Око петнаест секунди. За то време се ствара мешавина воде и гаса. После неколико секунди осуђеник губи свест. Пре него што је изгубио свест Керил Чесмен је узвикнуо: „као мирис поквареног јајета“.
- АНА: То је страшно, то је ужасно. Има ли некакав начин погубљења који је најмање болан?
- БОРИС: Научници сматрају да је у ствари најтежи и најболнији период – очекивање смрти. Што се тиче, рецимо, електричне столице, она није тако болна. Не јежите се. Електрична струја је опште добро. Без ње се не може. У њу укључују своје гитаре дугокоси младићи из разних ансамбала...
- АНА: Њихова музика је дивна, а те столице грозне. Многима се не свиђају ти момци који са својим гитарама желе мир у свету. Њихов симбол је цвеће. Ја их обожавам...
- БОРИС: Електрично пражњење износи најмање 2000 волти. Комора за гас је ипак хуманија јер не унаказује тела. Електрична столица је сировија јер се тело опржи...

АНА: Станите, не причајте ми више о тим стварима. Већ сам почела да губим свест.

БОРИС: Сами сте захтевали да вам причам о томе. Дакле, ако не желите, нећемо настављати. На крају вам морам рећи да се држите храбро. Можда постоји нека олакшавајућа околност у вашем злочину. Испитаћемо све.

АНА: Плашила сам се да ћете ме већ унапред осудити. Али, изгледа да сте врло правични. Ја вам морам испричати да сам јела кукурузно брашно за доручак, ручак и вечеру. У стрининој соби мирисале су дуње и стари ћилими.

БОРИС: Зашто сте убили мачку?

АНА: Већ стоти пут изјављујем да нисам. Јесте, признајем пред Борисом сам рекла да бих је отровала јер се безобразно понаша и иде ми на живце али ни у ком случају не бих то и спровела. Можда је неко други, на подмукли начин, извршио злочин, а потуро га мени...

БОРИС: Оптужујете Бориса?

АНА: Само сумњам у њега.

БОРИС: Желите ли да то уђе у записник?

АНА: Не. Он би ме после страшно гредио.

БОРИС: Да ли мачке мрзите органски?

АНА: Па, право да вам кажем не волим да сам у њиховој близини. Не могу да схватим те људе који их држе и чак са њима спавају. Оне им се мотају око усана и преду, умиљавају се. Колика је само опасност од мачијих длака?! Кад би знали, све би их избацили из кућа. Ако длака доспе у плућа или јетру, добија се неизлечива болест – ехинококус. Сећам се часа биологије и предавања које је одржала наша наставница. Показала нам је и слике разорених органа.

БОРИС: Значи сматрате да су мачке непотребне и чак опасне.

АНА: Баш тако.

БОРИС: Шта још сматрате?

АНА: Да ли је важно да осуђеник који очекује да га вежу, нешто сматра? Треба га оставити на миру у очекивању судњег часа.

БОРИС: Ви сте сувише трагично схватили ово суђење.

АНА: Нисам. Спремна сам да умрем за слободу и правду.

БОРИС: Куда?

АНА: Било куда. Прво да обиђем Хаваје. Тамо нисам била. Мало сам путовала и жао ми је због тога. Некад не могу да спавам. Затворим очне капке и размишљам. Пењем се у авион или цепелин и авантура почиње. Али у сањарењу све се наопако заврши. Или у авиону нестане бензина или се балон пробуши и путовање се прекида. Готово. Док лупиш дланом о длан. Уствари, путовала сам читајући Колумба и Минхаузена. Оног чаробног лажова. Понекад сам зажелела да се нађем са њим у топовској цеви пред испаљивање. На Хавајима је дивно. Бар тако кажу. Или, Тахити, овоземаљски рај. Жене и мушкирци у морској пени и са венцима цвећа око врата. Осећање слободе и мира. Они не очекују никакве казне. Одлазе на починак срећни и такви се ујутру са заруменелим сунцем буде. Они немају проблема ни друштво за заштиту животиња ни бојлере...

БОРИС: Настојаћу да вам се ублажи...

АНА: Не прекидајте ме.

БОРИС: Не прекидајте ви мене.

АНА: Ако сте судија, нисте свемоћни.

БОРИС: Пазите шта говорите.

АНА: То је претња.

БОРИС: Не, већ упозорење.

АНА: Разлика између претње и упозорења је никаква.

БОРИС: За вас ће много боље бити да завршимо претрес.

АНА: Онда су људи ушли у кућу, а стрина је стајала испод кандила крстећи се. Вирила сам иза сандука у коме се држе чаршави и јастучнице. Кад су отворили врата, ушао је мраз са ветром. Пламичак у кандилу је залелујало. Стрина се крстила. Извели су Терезу и викали да је комунист. Она је гледала некуда између њих, некуда у снег ни плав, ни наранџаст, ни бео... Одвели су је људи са шлемовима, а стрина је почела да запомаже и да се чупа за косу. Ја сам цвокотала зубима иза сандука са ћилимима. Очи свеца изнад кандила гледале су сажаљевајући ме.

БОРИС: Име ваше мајке?

АНА: Тереза.

БОРИС: Погрешно. Звала се Добрила.

АНА: Не дозвољавам да ми ви одређујете име мајке.

БОРИС: Извињавам се.

АНА: Врата су остала отворена и видела сам неке звезде на укоченом небу. Стрини се од плача тресла рамена. Питала сам зашто су одвели Терезу? Питала сам зашто су одвели Терезу. Борисе зашто су одвели Терезу?

БОРИС: Коме се обраћате?

АНА: Теби Борисе. Доста ми је овог измотавања и овог суђења. Чему то уопште води? Больје да расправимо неке ствари које нас тиште, дођавола са мачкама и пацовима. Нека о њима воде бригу разна друштва, а ја сада питам у име које правде су ти људи одвели мајку те снежне ноћи. Од тада је нисам видела. Имала сам шест година а сада шеснаест, двадесет шест или четрдесет шест. Нико ми до сада није објаснио. На свако моје питање одговарали би ми: „па био је рат“. Одвели су је што је имала слику човека са брадом, у име човека који је имао бркове.

БОРИС: Ана, смири се.

АНА: Кад сам се удала за тебе? Рекао си да сви наши напори буду усрдсређени на то да будемо што више срећни, да заборавимо све патње и кренемо из почетка. За венчани поклон добили смо само једну стону лампу од твог ујака.

БОРИС: Из санаторијума изашла си зачуђена и ниси веровала да ћу те толико чекати, да сам те толико чекао. Упозорила си ме да сам изложен опасности од твоје залечене болести. Узели смо бицикле из шупе и целог дана се возили кроз брезову шуму. Такмичили смо се ко ће пре стићи до подножја брега и чесме са лављом главом. Пио сам воду, а ти си говорила да је хладна и да могу добити запаљење плућа.

АНА: На медени месец отишли смо у село. После неколико дана постало је досадно. Хтео си да убијаш врапце из праћке и ловиш рибу...

БОРИС: Десетак дана стално је сипала киша. Добовала је о прозоре. А ми смо седели шћућурени на сеоском кревету. У вази на храстовом столу биле су две булке усамљене као и ми. Очекивали смо да се после кише на небу појави дуга са спектром боја.

АНА: Да, али после кише појавила се опет киша.

БОРИС: Видела си срну како се крије под стаблом великог бора. Покушала си да изађеш и некако је заштитиш. Рекла си: „ако се прехлади може добити туберкулозу.“

- АНА: Киша је изазивала досаду. Играли смо карте. Магараца и жандара и звали се као деца. Ја сам бацала карте на под, ти си их скупљао а ја поново бацала. Био си лјут али си прилазио и миловао ми косу. Твоја нежност је годила али нервирала. Заслужила сам понеки шамар или строге речи. све си награђивао пољупцем. Извини али морам ти признати да сам замишљала твоје усне као Томазове.
- БОРИС: Како не можеш да заборавиш тог младића? То је било тако давно. Твој једини додир са њим представљао је поглед кроз стринин прозор.
- АНА: Разуми ме. Само сам њега волела. Волим га и данас. Ако га икад сртнem напустићу те.
- БОРИС: Ако га сртнеш, питање је да ли ћеш га уопште познати. Ви сте једно другом странци. Дечије љубави остају као успомене али потиснуте дубоко у подсвести. Јављају се обично када је особа усамљена тужна. А ти, Ана, имаш разлога да будеш усамљена и тужна. Од првог дана нашег брака пружио сам све што си хтела. Твој један миг за мене је заповест.
- АНА: Умела сам то и да искористим. Кад ми нешто није било по вољи или кад сам желела нешто, почињала бих да ка-шљем. Тај лажни кашаљ прелазио је у прави и после сам се кајала. Не због тебе. Нисам смела допустити да се вратим у санаторијум. Ужасавала ме помисао на инјекције калцијума и строга белина зидова.
- БОРИС: Сада морамо да почнемо из почетка. За тебе ја сам Борис твој муж, а не Томазо или... Схвати ме ја не могу да изигравам друге људе да би ме волела. Мисли на мене оваквог какав сам.
- АНА: Покушаћемо.
- БОРИС: Све зависи од тебе.
- АНА: Да, Борисе, и од времена. Ако ме приме на археологију, нећу имати ни секунд за тебе. Обилазићу музеје и античке ископине. Бавићу се нумизматиком и филателијом. Скупљаћу старе новчиће, а нове давати за њих.
- БОРИС: Већ си закаснила за суђење.
- АНА: Никад није касно.
- БОРИС: Ана, освести се. Теби није потребна диплома. Имаш мене. Ја пристојно зарађујем и за нас двоје сасвимовољно. Ти треба да ми пружиш само разумевање и љубав.

АНА: Прихватам да не упишем археологију уз један услов.
БОРИС: Који?
АНА: Наљутићеш се ако ти кажем.
БОРИС: Слободно реци.
АНА: Повредиће те.
БОРИС: Ипак, кажи ми.
АНА: То је тако глупо али је једини излаз из ове неиздржљиве ситуације. Иначе, тражићу развод.
БОРИС: Моје стрпљење је при крају.
АНА: Ја волим само Томаза. Ако би ти хтео, уствари, непријатно ми је да довршим...
БОРИС: Јасно ми је.
АНА: Опрости ако сам те увредила.
БОРИС: Касно је, спавајмо.
АНА: Дугим речима сматраш да ћу до сутра ујутру изменити свој став. Вараш се. И кад се пробудим бићу са истим мислима.
БОРИС: Мислима о измишљеном Томазу.
АНА: Он је стваран као ја и ти, као ово сунце...
БОРИС: Томазо је човек твојих снови, принц из бајке. Један измишљени романтични јунак твојих шипаричких дана.
АНА: Слушај ме, волећу те једино ако те замислим као Томаза. И зваћу те његовим именом.
БОРИС: Значи доле Борис, живео Томазо.
АНА: Отприлике тако.
БОРИС: То је цена којом морам да платим твоју љубав.
АНА: Признај да нисам скупа.
БОРИС: Али ја сам јефтин.
АНА: Управо као на распродажи.
БОРИС: Размисли подробно.
АНА: Томазо, донеси ми хризантеме.
БОРИС: Још нисам рекао да пристајем на твоје услове.
АНА: Онда идем из куће.
БОРИС: Куда?
АНА: Враћам се стрини на село.
БОРИС: Ана, одувек си мрзела стрину.
АНА: Тако сам раније осећала али данас сматрам да она није крива што је Томазо отишао.

БОРИС: Сутра кад се пробудиш, мислићеш другачије.

АНА: Буди Томазо и волећу те.

БОРИС: Можда и личим на тог човека.

АНА: Младића...

БОРИС: После толико година, он је већ човек.

АНА: Не говори тако о њему.

БОРИС: Успомене ће те уништити.

АНА: Томазо, донеси ми хризантеме!

БОРИС: Ана, схвати овај... волим те, све бих учинио за тебе.
Одмах. Донећу ти то што тражиш, заправо то цвеће...
хризантеме.

АНА: Један цветић, други цветић, трећи цветић, букетић ... Мили
мој Томазо знала сам да ћеш се вратити.

Ана прилази ћрли Бориса

БОРИС: Да, од данас сам Томазо али се ништа неће променити у
нашој лудој кући

АНА: Томазо. Опрости за оно када сам имала шеснаест година.
Куцао си на прозор, а ја нисам излазила. Стрина је закљу-
чавала врата... Хајде сада да одиграмо први валцер у мом
животу.

Ана и Борис израју.

КРАЈ

*Јелисавећини љубавни јади
збоћ молера*

ЛИЦА:

ЈЕЛИСАВЕТА
МИЛОВАН
ДАРА ОПАЈДАРА
ЧИЧА
ВЕЛИНКА
ЗОРА
МИЛИЈА, продавац
МАЈКА МИЛОВАНОВА

ДЕКОР: Собичак неке бараке. Кревет прекривен шареницом, лавор и бокал, шпорет на дрва, машина за шивење и две шамлице. Икона, кандило. На малом прозорчету завеса од цица на туфне.

I ЧИН

ЈЕЛИСАВЕТА: Будим се из сна. Трачак Сунца ми бије право у граорасте очи. Дан као и сваки други дан. Прилазим прозору и гледам у двориште. Канте за ћубре су још на свом месту, само су нешто пуније него што су синоћ биле. Увек су тамо док их ћубретари не помере за неколико корака лево или десно. Брката комшиница је већ прострла своје рубље на прљавом конопцу.

МИЛОВАН: Дан као сваки други дан, а ипак изгледа да није. Јелисавета скида папилотне пред огледалом. Коса јој је слаба и не хвата добро. Жртвовала се и папилотне су је жуљале целе ноћи да би данас лепо изгледала. Али коса је остала као и увек – права.

ЈЕЛИСАВЕТА: Као ћогат сам – мисли Јелисавета и просипа бајату воду из бокала. Да би дошла до чесме у дворишту потребно јој је око десет корака. Она их прелази са лакоћом својственом једној олињалој мачки.

МИЛОВАН: Кад смо већ код мачака, оне се већ мувaju око Јелисаветиних ногу. Из очију им вири џигерица. Јелисавета их баш не подноси али је често у дворишту са њима. У ствари воли мачке, али да их гледа. Плаши се и гади мачјих длака јер је некад давно чула да се може од њих и заразити.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ако мачја длака доспе у плућа или јетру добија се неизлечива болест – ехинококус. Тако је чула и мачке су јој се огадиле. Једном приликом је видела у једном диспанзеру, кад су јој вадили крв из прста, слике разноразних органа. Сад јој се мачке мувaju око ногу. Шутнула би их али не може. Данас је сасвим другачији дан.

МИЛОВАН: Комшинице, лепо изгледате данас.

ЈЕЛИСАВЕТА: Добацује јој жгњави молер избацујући једну црну мачку из куће. Како и не би, данас ми је рођендан.

МИЛОВАН: Честитам, честитам... То се не догађа сваки дан. Молер јој заводнички прилази и суче брчиће.

ЈЕЛИСАВЕТА: Људи се и не рађају сваки дан – Лупа Јелисавета неке фразе које је прочитала у бабином споменару. Врло често их наопако употреби.

- МИЛОВАН: Честитам, честитам... Молер је обујми око струка и неком зачуђујућом снагом за то жгољаво тело притисну себи.
- ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета се као брани, а у ствари јој мило што се молер муха око ње. Он је чак и пољубио. Могао би да пере зубе „Хигијом“ мисли Јелисавета и удаљи се од њега.
- МИЛОВАН: Она узима своју канту и полази натраг у кућу. Молер иде за њом. Честитам, честитам... понавља Молер и помамно иде за Јелисаветином сукњом.
- ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета улази у свој собичак и затвара врата молеру испред носа. Јамачно је бессан, али шта му она може. Хтела би да се умије и подмије. Ради у поподневној смени. Пакује суве шљиве у једној полуправитној мануфактури.
- МИЛОВАН: Милован нежно куца на врата.
- ЈЕЛИСАВЕТА: Чекајте да се измијем, довикује Јелисавета, и пљуска лице водом из цименте. Затим сипа воду у лавор и скида црну блузицу коју радо код куће носи. Са полице узима миришљави сапун, који мирише на ђурђевак и сапуња своје набрекле дојке. Од хладне воде је хвата пријатна језа. Са чупавим пешкиром брише своје дојке гледајући се у огледалу. „Расна женска“ – мисли за себе и засмеје се. Тај њен смех прелази у нешто налик на врисак да се молер није могао отети узвику...
- МИЛОВАН: Да ли сте у опасности? Спасићу вас. Могу ли сада да уђем?
- ЈЕЛИСАВЕТА: Пита је молер и блесаво пиљи у њене – груди. Могли бисте.
- МИЛОВАН: Надам се да сад могу ући? – пита молер и улази у собичак гурајући Јелисавету. Лепо нам је овде. Ето, шта значи женска рука.
- ЈЕЛИСАВЕТА: Помало поласкана, Јелисавета ставља лонче за кафу на решо. Показује молеру столицу на коју ће да седне. Он седе и уз пут радознalo загледа собу, зидове, кревет, шпорет, анђеле на зиду... Молер је први човек који јој је ушао у стан од како се доселила у Савамалу. Док сипа шећер у воду, обузме је неки пријатан осећај топлине и неке чудне сигурности.

МИЛОВАН: Надам се да нисте удати – пита је молер, а као да је ишчупао контра питање из њених уста.

ЈЕЛИСАВЕТА: Нисам, а ви?

МИЛОВАН: Нисам, мислим жењен.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета се наслеђује и окрене да погледа молера. Није тако лош како је у почетку мислила о њему, мало је жгљав, али са добром кухињом за месец дана од њега се да направити пристојан човек.

МИЛОВАН: Честитам, честитам...

ЈЕЛИСАВЕТА: Молер се забунио и тапка левом ногом по поду.

МИЛОВАН: Јелисавета сипа кафу у нове шољице. Чудно је то да ни име једно другом не знамо.

ЈЕЛИСАВЕТА: Вала јесте чудно.

МИЛОВАН: Да ли уз ваше допуштење смем да пушим. Молер узима цигарету и нуди Јелисавету. Она одмахује главом.

ЈЕЛИСАВЕТА: Рекосте да је чудно што ни име једно другом не знамо.

МИЛОВАН: Да, чудно је што ни име једно другом не знамо. Кафа вам је одлична. Јелисавета почиње да му прича да ради у одељењу за паковање сувишљива.

ЈЕЛИСАВЕТА: Он је слуша, али му очи ужагриле и гледа је похотљиво. Као да женску уживоту није видео. Јелисавети је све јасно али не зна како да га избаци из куће. „Шта ли ће само комшилук да помисли о мени“ проструји јој кроз главу. У ствари, не би га ни пустила у стан да јој није рођендан. Бар неко да уђе од мушких али молер је превршио сваку меру и постао напастан.

МИЛОВАН: Молер устаје да угаси цигарету и користи прилику да загрли Јелисавету. Она га одгурне али он јој сав зацрвеноје прилази и устремљује се на груди. Његова жгљавост јој улије снагу и она га обухвати око струка и избаци напоље.

ЈЕЛИСАВЕТА: Примила сам те као пријатеља, а ти одмах хоћеш у кревет, ћубре мушки, виче Јелисавета и сузе јој квасе трепавице.

МИЛОВАН: Молер се покуњено вуче у своју бараку праћен црном мачком. Ни реч да каже. Уплашио се, осећа да је крив, шта ли је?

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавети је сад криво. Рођендан јој је, а од јутра се грубијански понела. Поподне ће да иде и пакује суве шљиве – Вратиће се са посла сама. Устајаће сама... Ипак имам поштење – закључи Јелисавета и затвори врата свог собичка. Чудно ни име му није сазнала. Тужно гледа кроз прозор, па мисли на молера. Канте за ђубре су још увек на свом месту, само су нешто пуније него синоћ. Ђубретари их померају за корак два. Из Јелисаветине душе проби се песма: „Суве шљиве и ораси, ми смо душо сиромаси... суве шљиве и ораси, ми смо душо сиромаси.“

ДАРА: Куц, куц. Чује се глас иза врата.

ЈЕЛИСАВЕТА: Слободно за све осим за молера, плачним гласом одговара Јелисавета.

ДАРА: Улази Даринка коју скраћено зову Дара, а надимак јој је „Опајдара.“

ЈЕЛИСАВЕТА: Здраво Даро Опајдаро. Скоро се Јелисавета насмеши.

ДАРА: Дара Опајдара не воли да је тако зову али шта може када је свет покварен из дна душе. Чак и од пријатеља доживљава свакодневно душевне болове. Она одговара Јелисавети: Бог ти помогао, дете моје.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дара у почетку сваког разговора има свечан тон да би већ после извесног времена почела да се простирачи понаша. Надимак потпуно одговара њеној спољашњости. Проста, избачена, танког струка и дебелих ногу... Њено лице крије читаво богатство брадавица и младежа, а ту је и понеки брчић. Није баш тако брката као комшиница која простире веш или је зато интересантнија.

ДАРА: Дакле, сви осим молера, је ли другарице, који вам је па тај сад?

ЈЕЛИСАВЕТА: То вам је Даро једна противу која се мува око моје куће и хоће да ми оскрнави огњиште.

ДАРА: Данашња младеж је ударена мокром чарапом. Просто више не знаш ко је шта. Мушки се пудерише, женско не носи брусхалтере. Докле ће све ово дотерати питам сада ја вас. У моје време се није овако понашало. А што воле да псују, а ти њихови изрази... поменуло се не повратило се.

ЈЕЛИСАВЕТА: Климине главом, као да потврђује, а мисли на молера. Хоћете ли једну кафицу да вам скувам на решоу? До јуче ми није радио па сам га однела једном електричару. Везао човек две-три жице и поправио га врло брзо.

ДАРА: Вероватно си га однела оном на ћошку. Врло згодан момак.

ЈЕЛИСАВЕТА: Допада ти се?

ДАРА: Јакако. Чак ми се и удвара.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дара Опајдара се уживела у описивање електричара да је заборавила на Јелисаветино питање поводом кафе, те је ова принуђена да постави поново питање. Даро, ја питах за кафу али не добих одређени одговор.

ДАРА: О, извините, може. У ствари већ сам три попила одјутрос али знам да ти куваш добру кафу, а пошто сам љубимац кафе молим те скувај и за мене.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета у суштини не воли Дару Опајдару. Многу је, брате, радознала и свуда завирује. Дизже поклопац и мирише лонац и шерпе. Хтела би све да види и сазна, да омирише ако може. Рођена је за шиљбока.

ДАРА: Јуче си кувала пасуль?

ЈЕЛИСАВЕТА: Дакако, јуче сам кувала пасуль.

ДАРА: Пребранац?

ЈЕЛИСАВЕТА: Не, већ чорбасти клот пасуль.

ДАРА: Ја више волим густ пасуль са ребарцима.

ЈЕЛИСАВЕТА: Кад смо већ код тога шта ко воли, ја највише волим молера.

ДАРА: Дара Опајдара се унезверено окреће и гледа у Јелисавету. До тог тренутка је завиривала по орману са намирницама и установила да Јелисавета има малу залиху кромпира и лука. Ти волиш молера?

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета болно уздахне и сруши се на столицу. Ви и не знate шта је љубав! Јелисавета је са Даром на „ви“ јер је млађа од ње, а уз то Опајдара је и политичка личност. Разноси позиве за конференције.

ДАРА: Е, пиле моје, Уздише сада Дара како може стара кока да не зна шта је љубав. Ти ниси ставила кафу на решо.

ЈЕЛИСАВЕТА: Нисам. Не могу да се помакнем. Залубила сам се у молера.

ДАРА: Јеси ли питала колика му је плата?

ЈЕЛИСАВЕТА: Право да вам кажем то ми није пало на памет. Дара Опајдара се мува и поставља кафу сама на решо.

ДАРА: Зар си још у несвестици?

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета жмури и замишља молера. Зашто га је истерала из своје куће? Никада себи неће моћи опрости такву глупост.

ЈЕЛИСАВЕТА: О боже, поподне морам на посао.

ДАРА: Где ти је шећер?

ЈЕЛИСАВЕТА: На полици.

ДАРА: Има их две.

ЈЕЛИСАВЕТА: На средњој...

ДАРА: Дара Опајдара заузета око кувања кафе не обраћа пажњу на Јелисавету коју прођдире чежња за молером.

ЈЕЛИСАВЕТА: А ни име му нисам сазнала.

ДАРА: Није вальда, зар ја да не знам шта је љубав.

ЈЕЛИСАВЕТА: Идите и зовите га. Умрећу због њега.

ДАРА: Боље да си се залубила у електричара, сигурно да има бољу плату. Друго, много чистији посао ради. Мање би га прала и пеглала. Срце моје, мисли и на своје руке. Кад добијеш подегру као ја, доћи ће ти памет у главу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта је то подегра?

ДАРА: Гихт.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта је то гихт?

ДАРА: Јелисавета, ти везе немаш са медицином, бога му пољубим. Гихт, то је запаљење зглобова. Може да буде као реума, а може да не буде.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дара је љутнута и почела је са безобразнијим изразима. Јелисавета се у себи пита докле ће то дотерати.

ДАРА: Дакле, мисли мало и на професију свога будућег мужа. Не залећи се. Најбоље ти је да се удаш за чиновника који не ради са индигом.

ЈЕЛИСАВЕТА: Зовите ми молера. Јелисавета јечи и ваља се по кревету.

ДАРА: Ију, мала је стварно болесна закључује Дара Опајдара и излази из собе да би позвала молера.

ЈЕЛИСАВЕТА: Но, убрзо се враћа.

ДАРА: Како се зове тај молер?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ни име му не знам.

ДАРА: Како?

ЈЕЛИСАВЕТА: Али ћу полудети за њим. Знам да је он молер и да је жгњав, али ми његова жгњавост прија. Иди нађи га како знаш. Станује ту негде у једној бараки. Дара Опајдара излази.

ЈЕЛИСАВЕТА: Волим те, молерчићу мој. Љубави моја ти си мој свет. Дођи донеси ми букет польског цвећа по могућству да буде јагорчевина. Стисни ме и польуби у чело. Признајем у потпуности да сам крива због мог данашњег лошег понашања према теби. Грубијански сам те истерала из куће, а сада бих хтела са тобом пред олтар.

ДАРА: Дара Опајдара се сва задувана појављује на вратима. Нема га. Цимер каже да је отишао да мала једну апотекарницу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ох, истопићу се.

ДАРА: Сећам се и ја сам слично патила за једним човеком. Упознали смо се у возу баш на граници. Он био Турчин. Пушили смо тако његове цигаре и гледали се. Ја онда шверцovala чај за Турску, а он магнетофоне из Немачке. Стисао нас страх док цариници нису прошли. После смо се смејали и растали. Од онда сам стално мислила на њега. Бар да сам му адресу узела. Ни име му нисам сазнала.

ЈЕЛИСАВЕТА: Сестро, иди и пронађи молера иначе ћу ти издахнути.

ДАРА: Где, како?

ЈЕЛИСАВЕТА: Било како. Извини му се у моје име за моје данашње понашање. Погледај код апотекарнице.

ДАРА: Дара Опајдара опсује нешто себи у браду и слегне раменима. Увек је изигравала наводацику, бар да је себе средила у животу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Она је од оних за које кажу: „туђа срећа.“

ДАРА: Идем, идем, довешћу ти молерчића, твог замазаног слинавка.

ЈЕЛИСАВЕТА: Иди, иди и доведи ми моју једину љубав, шапуће и замишља како јој молер доноси букет цвећа претежно са јагорчевинама. Боже, кад само помисли да мора на посао, а рођендан јој је.

ЧИЧА: Неко улази без куцања. Јелисавета у погрђеном старчићу препознаје свог стрица, надрилекара и травара са Проклетија.

ЈЕЛИСАВЕТА: Чича, ти ли си?

ЧИЧА: Ја сам, кћери. Сва си испијена и бледа. Изгледаш као да те буба шваба испљунула. Чича ће теби да препоручи разне траве и травице за брзо оздрављење. Разне биљке за разне болести, од маслачка до мајчине душице, од жалфије до конопље...

ЈЕЛИСАВЕТА: Данас ми је рођендан, чича.

ЧИЧА: Баш штета, ништа ти нисам купио.

ЈЕЛИСАВЕТА: Нема везе, главно да смо наши. Чича такође воли да завирује по кујни и отвара шерпе и лонце. Леви брк му се насмеши.

ЧИЧА: Јуче си кувала пасуль.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да, јуче сам кувала пасуль.

ЧИЧА: Пребранац?

ЈЕЛИСАВЕТА: Не, већ чорбаст клот пасуль.

ЧИЧА: Ја више волим густ пасуль са сланином.

ЈЕЛИСАВЕТА: Кад смо већ код тога шта више волим, ја највише волим молера.

ЧИЧА: Ког молера? Шта ће ти он?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ви и не знате шта је љубав.

ЧИЧА: Даће ти чича један рецепт за спремање трава па ће ти све проћи као руком однесено.

ЈЕЛИСАВЕТА: Чича са Проклетија пребира нешто по својој шареној торбици, а Јелисавета замишља како пере молерове гаће.

ЧИЧА: За тебе је, срце моје ланена кашица.

ЈЕЛИСАВЕТА: За мене је молер, плаче Јелисавета и начисто пада у кревет.

ЧИЧА: Ланена кашица се прави од ланеног семена или још боље од ланеног лишћа а најбоље од свежег посног ланеног брашна.

ЈЕЛИСАВЕТА: Кад ме притиснуо на чесму, гурнула сам га, а сада се кајем.

ЧИЧА: Окрутнице! У ланено брашно, стално га мешајући, постепено се додаје врела вода док се не добије житка кашица. Топла цицвара се разлије на парче чистог белог фланела и превије на чир, апсес (загној), урасли нокат, загнојену ногу, доњи трбух, полни орган...

ЈЕЛИСАВЕТА: Ију, чича, какве безобразне ствари изностите предамном, вашом сестричином. Уосталом, шта ће мени ланена цицвара?

ЧИЧА: Добро, онда је помешај са слачицом.

ЈЕЛИСАВЕТА: Где ли је та Дара Опајдара?

ЧИЧА: Тако помешану кашицу употребљавати против разних оболења органа за дисање у облику облога, али се мора бити врло опрезан, јер мада ланена слуз и ланено уље ублажују разне упале, слачица делује сасвим супротно. Она изазива топлину, црвенило и бол, а ако се остави да стоји дуже време може проузроковати мехурове и ране.

ЈЕЛИСАВЕТА: Па где ја да стављам ту цицвару?

ЧИЧА: На мозак. Шта ме прекидаш. Да си паметна, не би се заљубила у молера него у травара.

ЈЕЛИСАВЕТА: Што не долази Дара Опајдара.

ЧИЧА: Ланена слуз је бљутавог укуса, због чега је неке особе не подносе. Додатком слатког корена укус добијене слузи није бљутав већ сладак или боље рећи сладуњав и отужан, тако да га многе особе не подносе, а неке чак и поврате после узимања ове слузи.

ЈЕЛИСАВЕТА: Изгледа да си ти чича гладан?

ЧИЧА: Јесам. Био сам на пијаци па ништа нисам јео читавог дана.

ЈЕЛИСАВЕТА: Иди сипај пасуља и не лупај више о травама. Оне ми не могу помоћи.

ЧИЧА: Ти, Јелисавета и не знаш како се бере лан.

ЈЕЛИСАВЕТА: Уопште ме не занима.

ЧИЧА: Почетком лета пре потпуног сазревања, лан се почупа, остави у руковетима, сноповима и у крстинама да дозри, па се затим сeme омлати, а стабљика преуређује за добијање влакна.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дивно, баш ме радује. А сад пасуль у шаке и једи. Чича одлази и узима пасуль. Седне у ћошак и мљацка.

ЈЕЛИСАВЕТА: И ако ми још једанпут поменеш ланену цицвару, главачке ћу те избацити па макар ми и стриц био.

ЧИЧА: Док чича мљацка пасуль у ћошку, Јелисавета замишља молера. Најзад у собу утрчава Дара Опајдара.

ДАРА: Кажи драгичка, нашла сам га.

ЈЕЛИСАВЕТА: Где је?

ЧИЧА: Јелисавета је на ивици онесвешћивања.

ДАРА: Само што није дошао.

ЈЕЛИСАВЕТА: Онесвестићу се.

ДАРА: Треба да измалтерише једно парче апотекарског шпајза па ће да дође.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао, како да се понашам кад наиђе?

ДАРА: Природно.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта си му рекла, до бога мени, зашто сам га звала?

ДАРА: Објаснила сам му да си га тражила јер ти је хитно потребан! Него Јелисавета која је оно особа што мљацка у ћошку?

ЈЕЛИСАВЕТА: Чича са Проклетија, травар и надрилекар. Једе пасуль.

ДАРА: Је л' то онај што су новине писале о њему?

ЈЕЛИСАВЕТА: Није али се познају.

ДАРА: Право да ти кажем, ја верујем у траве.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета се предаје судбини и заклапа очи. Једва чека да дође молер.

ДАРА: Не допада ми се твој молер. Много штркљав.

ЈЕЛИСАВЕТА: Их, без везе. За недељу дана га сестра угоји за десет кила, па после нађи лепшег у Савамали.

ДАРА: Ево га. Чујем кораке. Ја идем са чичом да расправљам о лековитости трава, а ти са молером среди ствар. Молер куца на врата.

ЈЕЛИСАВЕТА: Могли бисте вас двоје и да изађете. Чича и Дара се пријатељски гледају, излазе, а молер улази са буketом цвећа.

МИЛОВАН: Други пут, добар дан.

ЈЕЛИСАВЕТА: И вама. Јелисавета лежи у кревету и трепће.

МИЛОВАН: Изволите ово цвеће. Польско цвеће са јагорчевинама. Јелисавета се тргне и гледа у молера заљубљено.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јагорчевине?

МИЛОВАН: Зар их не волите?

ЈЕЛИСАВЕТА: О, не, напротив. Много их волим. Чак их обожавам. Наиме, јагорчевине су моје омиљено цвеће.

МИЛОВАН: Госпођице Јелисавета, ја сам срећан што сам вам донео пожељно цвеће.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја сам такође срећна и једно се извињавам вашој личности за моје данашње недолично понашање. Нисам смела да вас истерам али ми се омакло. Ја сам иначе веома васпитана особа и таква би желела да останем у вашој драгој успомени.

МИЛОВАН: А не, ја сам крив за све. Понашао сам се веома дрско и избацивање је следило као правична последица.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не, не ја сам крива за све.

МИЛОВАН: Како год хоћете али ја сам ту. Узмите ово цвеће.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета узима цвеће и мирише га. Преврће очи ма од неочекиване и благоглагољиве среће.

ЈЕЛИСАВЕТА: Много лепо мирише.

МИЛОВАН: Јесте, и ја сам то исто приметио.

ЈЕЛИСАВЕТА: Молим вас узмите овај букет польског цвећа са јагорчевинама што сте ми га малочас донели и ставите га да не увене. А те увеле хризантеме из тегле баците кроз мој прозор у двориште.

МИЛОВАН: Молер испуњава Јелисаветину жељу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Молим вас да се више не љутите на мене.

МИЛОВАН: Нисам ни био љут.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да вам скувам кафу?

МИЛОВАН: Нека хвала. Морам одмах да идем. Апотекарица ме чека да наставим са радовима на њеном шпајзу. Нисам одавно срео тако нервозну жену. Тако ме данас измалтретирала да сам хтео начисто да напустим свој иначе омиљени молерски занат.

ЈЕЛИСАВЕТА: Пређите у електричаре. Кликну Јелисавета али се одмах покажа што је то рекла.

МИЛОВАН: Мени је и овако добро.

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините, шалила сам се. Мени се баш допада молерски занат.

МИЛОВАН: Молери су најпоштенија сорта на свету.

ЈЕЛИСАВЕТА: Варујем вам из дна душе.

МИЛОВАН: Него зашто сте ме звали? Другарица ми рече да је нешто хитно.

ЈЕЛИСАВЕТА: Била сам на ивици смрти. Трепће Јелисавета и пројдире молера очима.

МИЛОВАН: О, свевишњи, зар таква лепота да умре.

ЈЕЛИСАВЕТА: Позвала сам вас да ми кажете како се зовете. У оном болесничком стању нешто ме копкало како вам је име.

МИЛОВАН: Па да, ми се и не познајемо званично. Виђали смо се свакога дана и као добре комшије једно другом климали главом или необавезно изговарали „добар дан“.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте, кад сте ме зграбили на чесми ми смо се поближе упознали и зближили.

МИЛОВАН: Шта мислите како се ја зовем?

ЈЕЛИСАВЕТА: Опростите али не могу да погодим.

МИЛОВАН: А ви сте...

ЈЕЛИСАВЕТА: Погађајте мало.

МИЛОВАН: Реците сами јер немамо времена.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета. Ja сам Јелисавета.

МИЛОВАН: Красног ли имена! Баш се слаже са мирисом јагорчевине које сам вам донео.

ЈЕЛИСАВЕТА: Молим вас, реците ми ваше име.

МИЛОВАН: Најобичније што се замислiti може. Но, погодите сами.

ЈЕЛИСАВЕТА: Малочас рекосте да немамо времена.

МИЛОВАН: Добро, зовем се Милован.

ЈЕЛИСАВЕТА: Красног ли имена. Допада ми се. Ко вам је био кум, изгледа да је то била отмена личност из ваших кругова.

МИЛОВАН: Ма какви. Кум ми је био шустерски калфа. Да сам био сам себи кум не бих се тако наденуо.

ЈЕЛИСАВЕТА: Него како, има ли лепшег имена од Милована.

МИЛОВАН: Нема лепшег имена од Јелисавете. Али ја бих волео да сам неки Небојша или Дејан, Драгован или Манојло.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ма оставите сада та ружна имена. Смем ли овако у индискрецији да вас питам колика вам је плата?

МИЛОВАН: Како кад.

ЈЕЛИСАВЕТА: Одлично. И више него што сам мислила.

МИЛОВАН: Па да идем ја...

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета пружа руке према Миловану, хоће да га заустави да не иде. Куда ће када га воли из дна своје чисте душе. Зна ли он да га она толико воли.

МИЛОВАН: Аувидерсен.

ЈЕЛИСАВЕТА: Одлазите, а не знate шта губите.

МИЛОВАН: Знам да губим посао. Апотекарица ће ме избацити и неће ми платити.

ЈЕЛИСАВЕТА: Што су сурове те апотекарице.

МИЛОВАН: Ја одиста морам ићи али ћу други пут доћи.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ако одете, умрећу.

МИЛОВАН: Милован зграњено гледа у Јелисавету која из кревета пружа руке ка њему.

ЈЕЛИСАВЕТА: Само ме ви можете спасити.

МИЛОВАН: Како? Реците ми и све ћу учинити.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не иди Миловане, остани овде.

МИЛОВАН: Апотекарица је много опасна женска, Јелисавета.

ЈЕЛИСАВЕТА: У реду. Онда идите и не враћајте се више.

МИЛОВАН: Нема смисла да те оставим на цедилу. Гадно је кад јечовек сам а болестан.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте, а ја сам сама и тешко болесна. Споља се чује Дара Опајдара која куца на врата и виче.

ДАРА: Смемо ли ући унутра? Назепшћемо.

ЧИЧА: Много хладно напољу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дабогда назебли и добили јевтику. Шта сте сад навалили у најсуднијем часу.

ДАРА: Дара Опајдара и Чича са Проклетија улазе у соби-чак.

МИЛОВАН: Е, па пошто има ко да те чува, ја идем.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да богда вас бог укочио.

ЧИЧА: Проклиње Јелисавета сва бесна ко рис недужну Дару и невиног Чичу.

ДАРА: Милован се рукује са свима редом, а Јелисавету љуби у руку. Она га очајнички гледа и скоро да заплаче.

МИЛОВАН: Довиђења Јелисавета.

ЈЕЛИСАВЕТА: Довиђења Миловане.

ДАРА: Чичи и Дари није јасно зашто су криви.

МИЛОВАН: Збогом свима. Каже Милован и излази.

ЈЕЛИСАВЕТА: Миловане! Крикне Јелисавета и падне у постельју.

ЧИЧА: Дара Опајдара јој масира леву руку. А Чича са Проклетија вади неко корење и потура јој под нос. Да ли због тога или сасвим природно Јелисавета долази к свести и бело гледа у таваницу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ви сте га отерали, уштве једне. Да бог да вас караконџуле јахале целу ноћ по кукурузу и купусу, па вас тек певци својим кукурикањем узору ослободили.

ДАРА: Чича се крсти и пљуцка.

ЧИЧА: Дара виче „далеко било“. Сви су уплашени и непријатно им је због настале ситуације.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јадна, нећу моћи ни на посао.

ДАРА: Јелисавета, да ти спреми нешто твоја Дара за ру-
чак?

ЈЕЛИСАВЕТА: Нећу. Ви сте узрок моје пропasti на љубавном
пољу. Да нисте ушли ја бих сутра била у венчаници.
Овако...

ЧИЧА: Чича са Проклетија прилази Јелисавети и изви-
њава се што је био кривац у заједници са Даром
Опајдаром, али не мари, он има толико трава које
могу поправити грешку. Једне траве је могу изле-
чити од љубавних патњи, а друге натерати молера
Милована да се приклони њеним жељама. Чича јој
прича о травама а Јелисавета сања о молеру.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета не верује надрилекарству било које вр-
сте. Нарочито не верује Чичи са Проклетија који је
у гроб отерао своје пациенте. Јелисавета почне да
смишља трик којим би молера још више везала за
себе.

ДАРА: Она устаје из кревета и одлази до сталаже.

ЧИЧА: Ја сам гладан. Јео бих пасуља.

ЈЕЛИСАВЕТА: Једи, чича, сипај му Даро. Јелисавета узима теглицу
са пудером и пуфну те почне да пудерише лице.

ДАРА: Шта ће ти то белило?

ЈЕЛИСАВЕТА: Мани ме, жено и једи пасуљ са чичом. Ја имам свој
план и спровешћу га. Док Чича и Дара срчу пасуљ у
ћошку, Јелисавета пудерише и руке до лаката. Тре-
ба да изгледа бледа као од болести. Онда починje да
певуши тихо, а затим све јаче песму „суве шљиве и
ораси, ми смо дико сиромаси“. Ваљда под утицајем
песме Чича почне да плаче као дете. Јелисавета
пева и зло не мисли. Суве шљиве и ораси ми смо
дико сиромаси.

ЧИЧА: Јелисавета се сва напудерисала и поново легла у
кревет. Изгледа бела као смрт.

ДАРА: Ништа не разумем зашто се мазала пудером.

ЧИЧА: Певај кћери, певај ону песму.

ЈЕЛИСАВЕТА: Пусти ме чича, једи пасуљ, а сутра дођи на под-
варак.

ДАРА: Јелисавета зове Дару да јој у поверењу каже шта да учини. Треба да зове молера од апотекарице и да му каже да је Јелисавета пред смрт. Нека остави шпајз, може га довршити и сутра а апотекарица нек има мало милости према љубавним стварима.

ЈЕЛИСАВЕТА: Баш је љубазна ова Дара Опајдара те је отишла да зове молера Милована. Што је досадан овај Чича, још увек плаче у ћошку.

ЧИЧА: Јелисавета се гледа у огледалцу како ће да делује као мртвац. Изгледа да је задовољна па се смејуљи.

ЈЕЛИСАВЕТА: Верујем да ће Милован доћи и схватити све моје душевне болове због љубави према њему. Уосталом, он је сам крив, што ме је код чесме онако зграбио. После сам морала да мислим на њега и да патим. Молер дотрчава сав задихан. Кад види Јелисавету напудрену као смрт крикне и падне на постельју поред ње.

МИЛОВАН: Нећеш ми вальда умрети, јагорчевино моја?

ДАРА: Дара и Чича стоје крај врата да би изашли ако буде потребно.

ЈЕЛИСАВЕТА: Миловане, зашто ме мучиш?

МИЛОВАН: Ја тебе мучим? Како?

ЈЕЛИСАВЕТА: Не волиш ме. Зато сам и у постельју пала.

МИЛОВАН: Није истина. Волим те од оног трена кад сам те видео на чесми са кантом у руци.

ЈЕЛИСАВЕТА: Гле, волиш ме, а напушташ.

МИЛОВАН: Морао сам да завршим апотекаричин шпајз.

ДАРА: Шта ли апотекарица држи у шпајзу?

ЧИЧА: Сигурно неке траве.

ЈЕЛИСАВЕТА: Доста ви тамо. Миловане, кажи ми нешто лепо.

МИЛОВАН: Шта да ти кажем?

ЈЕЛИСАВЕТА: Видиш ли како сам бледа.

МИЛОВАН: Критично бледа.

ЈЕЛИСАВЕТА: Е, па то је због тебе. Нико те није волео као ја.

МИЛОВАН: Јагорчевино, волим те.

ЈЕЛИСАВЕТА: О, хвала ти. Сада је крај мојим љубавним мукама. Венчаћемо се, основати дом, имати децу...

МИЛОВАН: Какво венчање? Чуди се Милован.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да, рекао си да ћемо се венчати.

МИЛОВАН: Ко то рекао?

ДАРА: Молер се опире и каже да није обећао Јелисавети брак. Међутим, ништа му не помаже јер Јелисавета има два сведока да јој је обећао венчање. Она је спокојна, док Чича са Проклетија пева: „Суве шљиве и ораси“.

ЈЕЛИСАВЕТА: Милован је скроз збуњен али таква му је судбина, мораће да се ожени Јелисаветом. Тако сви заједно певају и пију вино што је Чича са Проклетија донео. Таква је Милованова судбина, те сви заједно певају: „Суве шљиве и ораси“.

КРАЈ И ЧИНА

II ЧИН

ЈЕЛИСАВЕТА: Лежи у кревету. Куку што ме боли глава. Просто пуца на два дела као дулек кад се откотрља низ Јулино брдо па се заустави у Маринковој бари.
(Уситаје и прилази лавору. Узме ћешкир и влажи.
Поново леже у кревету. Ставља ћешкир на главу)

ГЛАС: (Своља)
Продајем лозови! Срећа загарантована.

ЈЕЛИСАВЕТА: Бежи са лозови. Дакле, дечки, што ме боли глава. Располутила се и умрећу. Осећам да смрт куца на врата ове моје страђаре. Али нисам за боље. Рођена сам да станујем у избама и да ми је муж молер.

ГЛАС: (Своља)
Ко не купи лоз од мене нек га јуре жене. Ко не купи лозови од чика Драшка, он је вашка...

ЈЕЛИСАВЕТА: Окани се море драња. Видиш да ме боли глава. Свака бука ми смета, а ти се дереш ли дереш па све у четрнаест. Човек не може да дремне.

ГЛАС: (Своља)
Ко не купи срећку пољубио мечку.

ЈЕЛИСАВЕТА: Сад ћу да ти покажем, дртино једна, шта значи набодена мечка.
(Уситаје и излази на врату. Виче)
Марш, марш... Чело ми пуца, само што се не онесвестим, а ти се раскокодакао...

ГЛАС: (Своља)
Кумо, не дери се на мене.

ЈЕЛИСАВЕТА: (Тишије)
Иди на друга врата.
(Јелисавета њоново улази. Мења облогу. Леже њоново у кревету)
Где је тај Милован?
(Зачује се куцање на врату)

МИЛОВАН: (Своља)
Јел слободно, голубице моја?

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте.

МИЛОВАН: Донео сам ти поклон, Јелисавето моја.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ох, што је велики.
(Узме кутију од Милована)
Смем ли да га развијем?

МИЛОВАН: Само навали.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да те пољубим.

МИЛОВАН: Немој.

ЈЕЛИСАВЕТА: Зашто?

МИЛОВАН: Па знаш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не знам, сестре ми.

МИЛОВАН: Узбудићу се па после...

ЈЕЛИСАВЕТА: Ако, ако...

МИЛОВАН: А то би хтела, ћаволиће једна. И дан хоћеш да искористиш за безобразне ствари.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шалим се. Није ми ни до чега. Одвиј ти овај поклон. Је ли, Миловане, мужу мој... Да није ово велика кутија, па у њој мања кутија, па у мањој још мања. Кад развијеш папир, онда најмања?

МИЛОВАН: Није. Размотај сама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Де кажи ми шта је унутра.

МИЛОВАН: Погоди.

ЈЕЛИСАВЕТА: Пољуби ме па ћу да погодим. Глава ме боли. Прска. Као кад тиква падне на калдрму па се расцепи.

МИЛОВАН: Отвори, жено.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја сам болесна.

МИЛОВАН: Не би се рекло. Румена си у лицу. Рујна зора.

ЈЕЛИСАВЕТА: Баш ти хвала на комплету.

МИЛОВАН: Шта то значи?

ЈЕЛИСАВЕТА: То ти је кад неко нешто повољно каже о некоме.

МИЛОВАН: А ја сам мислио да је то кафа са ратлуком.

ЈЕЛИСАВЕТА: Кад смо већ код кафе, скувај ми једну. Миловане умреће ти женница. Шта ћеш после сам самџат на овом ружном свету? Удовац...

МИЛОВАН: Далеко било.

ЈЕЛИСАВЕТА: Скувај ми кафу.

МИЛОВАН: Нећу док не отвориш поклон.

Јелисавета развија хартију са кутије. Отвара. Извлачи велику луцику кућљену у Италији.

ЈЕЛИСАВЕТА: Куку, што је лепа.

МИЛОВАН: Знао сам да ће ти се допasti.

ЈЕЛИСАВЕТА: Колике трепавице има. Трепавице морске пијавице.

МИЛОВАН: Луче моје, сад ће теби Милован кафу скувати.
(Милован се мува око речиоа, а Јелисавета захледа лутику)

ЈЕЛИСАВЕТА: Јел' из Италије?

МИЛОВАН: лично. Са Понте роса. Марка Италијана.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дивна је.

МИЛОВАН: Лепа је као ти.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хвала, Миловане.

МИЛОВАН: Купио сам је од Богољуба. Жена му Миланка била у Италији и донела три лутке.

ЈЕЛИСАВЕТА: Има мало дречаву хаљину.

МИЛОВАН: Богољуб каже да му је Миланка рекла како је чула да у Италији трговци причају како је таква боја најмодернија у задње време.

ЈЕЛИСАВЕТА: Може да буде.

МИЛОВАН: Кафица само што није готова.

ЈЕЛИСАВЕТА: Колико си је платио?

МИЛОВАН: Није важно. Купио сам је јер су данас младенци.

ЈЕЛИСАВЕТА: Младенци?

МИЛОВАН: Да, младенци.

ЈЕЛИСАВЕТА: Изгубила сам календар па не знам ни кад је који дан, а да не причамо о празницима. Сутра да ми купишу цркви календар.

МИЛОВАН: Хоћу, хоћу... Данас су младенци. Богољуб ми понудио лутку, а Миланка нахвалила. Најдраже ми је зато што ти се допала.

ЈЕЛИСАВЕТА: Метнућемо је на кревет преко шаренице. Сви ће да нам завиде, на челу са Велинком и Зором.

МИЛОВАН: Нису ми много наплатили. Додуше нисам платио у новцу. Омалаћу Миланки две собе и нужник.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дај ту кафу.

Милован сиша кафу Јелисавети и себи. Седе поред ње и срчу кафу.

МИЛОВАН: Волео бих да имамо овако лепу ћерку.

ЈЕЛИСАВЕТА: И ја.

МИЛОВАН: Богољуб каже да се зове Нила Пици.

ЈЕЛИСАВЕТА: Срам те било. Како смеш да говориш такве безобразлуке.

МИЛОВАН: Али, Јелисавето, тако ми је Богољуб рекао.

ЈЕЛИСАВЕТА: Безобразан си. У ствари тај Богољуб је...

МИЛОВАН: Оставимо Богољуба на миру. Кажем ти да бих волео да имамо децу.

ГЛАС: *(Сиоља)*
Кишобрани поправљамо. Лонци, шерпе крпимо.

ЈЕЛИСАВЕТА: Боже, сад овај са кишобранима.

МИЛОВАН: Шта?

ЈЕЛИСАВЕТА: Малочас се драо један са лозовима, а сада овај са кишобранима. Отерај га.

МИЛОВАН: Човек ради свој посао.

ЈЕЛИСАВЕТА: А што мене боли глава?!!

МИЛОВАН: Твој проблем. Он мора да заради. Има жену, децу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Отерај га или ћу отићи из ове луде куће. Рекла сам ти да нећу да понављам. Боли ме глава. Распада се. Пила сам аспирине, а ништа не помаже. Свака бука ми смета. Стављам облоге од мокрог пешкира на главурду али ништа.

МИЛОВАН: Немам право да отерам човека.

ГЛАС: *(Сиоља)*
Кишобрани поправљам.

ЈЕЛИСАВЕТА: *(Јелисавета скаче са кревета као јомахнијала и оивара вратића)*
Набићу ти кишобране и сунцобране у уста ако још једном викнеш.

ГЛАС: *(Сиоља)*
Оштримо ножеве.

ЈЕЛИСАВЕТА: Види га, Миловане, какав си то муж? Чика ме. Слушај ти мелезану, набићу ти шерпу у ... уста ако будеш пуштао те твоје гласине.

ГЛАС: *(Сиоља)*
Добро, добро, не љути се, газдарице.

ЈЕЛИСАВЕТА: И да те нисам видела више својим очима.

ГЛАС: Да бог да ме видела туђим.

ЈЕЛИСАВЕТА: Марш ћубре.
(*Јелисавета улази*)
Наслања се на врата. Умирем. А ти, Миловане, баш
те боли нешто за мене.

МИЛОВАН: Хајдемо код лекара.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта знају лекари? Преписаће ми аспирин.

МИЛОВАН: Онда лези и одмарај се. Проћи ће од себе.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дошао је крај.

Јелисавета се умива на лавабоу, Милован намешаја лутку.

МИЛОВАН: Пази, има и гађице.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ко?

МИЛОВАН: Лутка.

ЈЕЛИСАВЕТА: Је ли како да је зовемо?

МИЛОВАН: Не знам.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хајде онако безобразно. Како беше?

МИЛОВАН: Које?... А... Нила Пици.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ха, ха, ха... Матор па још враголаст. Зато те и
волим што си луд.

МИЛОВАН: Баш ми уопште није криво што сам Нилу Пици
купио од Богољуба и Миланке. Поштени, брате,
људи. Нисам ни очекивао да ћемо добити лутку са
гађицама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Сви ће нам завидети на челу са Велинком и Зором.

МИЛОВАН: Ти их, Јелисавето, позови на кафу и намести ову
госпођу лутку на сред кревета. Уздигни је мало ако
треба да се боље види.

ЈЕЛИСАВЕТА: Море не брини, напеналићу ја Нилу Пици на сред
среде па ће да се види из десетог дворишта. Ујутру
ћу као да је сунчам на прозору. Колико да поцрни.
А кад дођу оне јаћу јој пресвлачити гађице.

МИЛОВАН: Одлично.

Јелисавета се враћа на кревет и узима лутку у наручје.

ЈЕЛИСАВЕТА: И тако, кажеш данас су младенци.

МИЛОВАН: Јесу, жено, младенци. Ти заборавила.

ЈЕЛИСАВЕТА: Како и не би кад немам црквени календар. Хиљаду
пута сам те молила да одеш код Аркадија у Пет-
кину цркву и купиш га. Ко зна колико сам грехова
можда почнила у незнану.

МИЛОВАН: Одмах, идем.

ЈЕЛИСАВЕТА: Је л' имаш паре?

МИЛОВАН: Откуд ми.

Јелисавета вади из чараће паре и даје му.

ЈЕЛИСАВЕТА: Узгред купи у бакалници цимета, вешплава, шећера, брашна и фарбу за јаја. Сутра ће ми Даринка донети из Обреновца сто комада јаја. Обојићу их да буду најлепша у целом комшилуку. Појешће се Велика и Зора.

МИЛОВАН: Јелисавето, све би било у реду сем једнога...

Милован најло излази.

ЈЕЛИСАВЕТА: Миловане! Шта то промумла?

Милован отвара врату и провири.

МИЛОВАН: Купићу ти све што тражиш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Де, зови Велинку и Зору на кафу.

МИЛОВАН: Хоћу, голубице моја.

ЈЕЛИСАВЕТА: Прво да наместим лепо шареницу и госпођу Нилу Пици да ставим на средину.

(Ставља лутику)

Што се распуштольила. Зна женска светске манире. Није ћабе из Италије.

(Јелисавета намештила кућу. Чисти. Премешта хоклице. Ставља ћезву на решо)

ГЛАС: *(Стоља)*

Продајем куваре и сановнике. Вечите календаре, хороскопе и гатаре у длан и кафу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ал' су досадни ово продавци.

(Гласније)

Не треба.

(Јелисавета срлачи блузу и исход кревета узима другу. Нема брусхалтер)

ГЛАС: *(Стоља)*

Можда ће газда да купи.

ЈЕЛИСАВЕТА: Газда није ту.

ГЛАС: *(Стоља)*

Значи сама си.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесам па шта?

Човек најло улази у собу. Носи ранац са књигама. Обучен је као проповиџалац.

ЧОВЕК: Џао, мала.

ЈЕЛИСАВЕТА: Како смете да улазите, кад вас нисам пустила!?

ПРОДАВАЦ: Зар се не стидите пред мушкарцем са голим грудима да стојите?

ЈЕЛИСАВЕТА: Којим мушкарцем? Хе, хе, је... Где ви видите мушкирца?

ПРОДАВАЦ: Обуци, жено, ту блузу иначе ће се зло дододити.

ЈЕЛИСАВЕТА: А шта ако нећу. Ја сам у мојој кући.

ПРОДАВАЦ: Силоваћу те.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дај боже ако може.

ПРОДАВАЦ: Ти се шалиш?

Јелисавета облачи блузу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Наравно да се шалим. Имам мужа и сасвим ми је доволно мушкараца у кревету.

ПРОДАВАЦ: А не знаш мене. Мајстор сам за секс.

ЈЕЛИСАВЕТА: Баш ме брига и напустите моју кућу.

ПРОДАВАЦ: Што имаш груди!

ЈЕЛИСАВЕТА: Лепе су, а? Човече, што си запенио.

ПРОДАВАЦ: Повалићу те у кревет.

ЈЕЛИСАВЕТА: Викаћу.

ПРОДАВАЦ: Зовем се Милија и све жене ме траже. Која једном са мном спава, зове ме бар недељно на визиту.

ЈЕЛИСАВЕТА: Кажем ти, човече, имам насртљивог мужа. Још ми ти требаш?

ПРОДАВАЦ: Лажеш. Муж ти је млакоња. Не зна он. Видим ја по теби. Ти си нездовољна жена. Из очију ти вири...

ЈЕЛИСАВЕТА: Ви сте превршили сваку меру. Напоље. Шта мени вири из очију? Ђубре једно...

ПРОДАВАЦ: Силоваћу те...

ЈЕЛИСАВЕТА: Најниће Велинка и Зора.

ПРОДАВАЦ: Баш ме брига.

(Продавац навали на Јелисавету)

ЈЕЛИСАВЕТА: Ала си навалио к'о мутав. Пусти ме.

Човек је ђура ка кревету љубећи је. Оштакојчава јој блузу и хоће да је скине. Јелисавета се ћрчевићом брани. Он је ђоваљује на кревет. Мумла.

ПРОДАВАЦ: Лутко моја.

ЈЕЛИСАВЕТА: Пази на праву лутку. Из Италије је. Немој случајно да је сломијеш. А да знаш да су Велинка и Зора пред вратима.

ПРОДАВАЦ: Шта ме брига за лутку из Италије. Како се зове?

ЈЕЛИСАВЕТА: Нила Пици. И не једај кад љубиш.

ПРОДАВАЦ: Нећу не брини.

Зачује се куцање о врати. Женски ћласови.

ЖЕНСКИ

ГЛАС: Јелисавето!

Јелисавета одгуреје продавца. Намештила блузу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ево ме.

ПРОДАВАЦ: Штета. Те жентураче увек ми покваре.

ЈЕЛИСАВЕТА: Лоше си среће.

Јелисавета ођавара врати. Улазе две оштароконђе, Велинка и Зора.

ВЕЛИНКА: Добар дан, Јелисавето.

ЗОРА: Добар дан, Јелисавето.

ЈЕЛИСАВЕТА: Добар дан Велинко и Зоро. Само јђите. Господин продаје књиге. Баш је стигао и ја бирам.

ПРОДАВАЦ: Ја сам Милија. Продајем куваре, сановнике и све књиге што могу да заинтересују савремену жену.

ВЕЛИНКА: Ја верујем у снове.

ЈЕЛИСАВЕТА: Сместите се молим вас.

ЗОРА: Хвала, Јелисавето.

ЈЕЛИСАВЕТА: Кафица ће бити скоро готова.

Јелисавета се мува око решоа. Продавац гледа Велинку и Зору.

ПРОДАВАЦ: Да ли су госпође заинтересоване?

ВЕЛИНКА: Ја сам госпођица.

ПРОДАВАЦ: Пардон, извините.

ЗОРА: Ја сам распуштеница.

ЈЕЛИСАВЕТА: Господине, рекосте да журите.

ПРОДАВАЦ: О, да. Одмах идем.

ВЕЛИНКА: Па, дођите сутра код мене са књигама.

ЗОРА: И ја бих нешто купила.
ПРОДАВАЦ: У реду. Госпођа Јелисавета, изгледа неће ниједну књигу да купи.
ЈЕЛИСАВЕТА: Тренутачно нисам заинтересована.
ПРОДАВАЦ: Дођавола, извините.
ВЕЛИНКА: Дођавола, трећа кућа од ове.
ЗОРА: Одмах до треће куће. Жуте фарбе. Кажу да је жуто боја љубоморних.

Продавац излази. Јелисавета сића кафу у шољицу.

ВЕЛИНКА: Згодан је.
ЗОРА: Богами.
ЈЕЛИСАВЕТА: Ништа нарочито.
ЗОРА: Богами.
ВЕЛИНКА: Ја ћу сутра да бирам књиге. Морам вам признати да ми се господин продавац књига необично допада. Одувек сам волела интелектуалце.
ЗОРА: И ја.
ВЕЛИНКА: Али ти си већ била уodata. Пусти мене да се удам.

Јелисавета се муха око лутике да би ове две примијешле. Оне међу њима причају о браку.

ЗОРА: Обе смо удаваче. Нисам ти крива што си уседелица.
ВЕЛИНКА: Значи и ти баш баци око на господина са књигама?
ЗОРА: Да, званично.
ВЕЛИНКА: Увек си ми кварила.
ЗОРА: Гле, лутка.
ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте, из Италије. Нила Пици.
ВЕЛИНКА: Што је лепа. Трепавице морске пијавице.
ЈЕЛИСАВЕТА: Има и гађице. Кад се ушишки мењамо их.
ЗОРА: Божанствена је. Је л' то уместо деце?
ЈЕЛИСАВЕТА: Шта?
ВЕЛИНКА: Ништа, Зора се шалила.
ЈЕЛИСАВЕТА: Шта је рекла?
ВЕЛИНКА: Допада јој се. Има красну хаљиницу и све у свему је дивна као написана.
ЈЕЛИСАВЕТА: Зоро, шта си рекла?
ЗОРА: Рекла сам да ли ти је лутка уместо деце.

Јелисавета са лутиком седне немоћно на кревет.

ВЕЛИНКА: Јелисавето, Зора се то само шали. Није мислила...

ЈЕЛИСАВЕТА: Знам шта је мислила. Не адвокатиши кад те нико не тражи за брачноца! Тачно знам шта је мислила.

ЗОРА: Па, прича се да не можете да имате децу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта се кога тиче шта можемо, а шта не можемо. Можда ми нећемо. Можда немамо жеље. Је ли тако?

ВЕЛИНКА: Тако је.

ЗОРА: Откуд ја знам. Само да комшилук прича, прича...

ЈЕЛИСАВЕТА: Немају чиме да испирају уста.

ЗОРА: Још их само занима с које стране ветар дува. У ствари ко је кривац што деце немате. Једни мисле да си ти, а други да је Милован. Већина тврди да си ти јалова.

ЈЕЛИСАВЕТА: Зар то причају?

ЗОРА: Јесте, и то стално.

ЈЕЛИСАВЕТА: Боже...

ВЕЛИНКА: Зора неће да лаже. Све је сушта истина. Кад зине, никад лаж не изговори. Таква је од кад је познајем. Не бих се ни дружила са њом да је другачија. Дакле, и ја сам чула оштроконђе из нашег комшилука како те оговарају.

ЈЕЛИСАВЕТА: Сад ми је јасно. Много чега ми је јасније.

ЗОРА: Немој ми узети за зло што сам ти све рекла. Больје је да знаш. Је ли тако, Велинка?

ВЕЛИНКА: Сасвим. Тако је, Зоро.

ЈЕЛИСАВЕТА: (Усилје)

Сад ми је јасно зашто су ме жене из комшилука гледале у stomак. Мислила сам да је због тога што се можда гојим. И сама сам себе посматрала у огледалу. Ни на памет ми није пало да оне прове-равају јесам ли трудна.

ЗОРА: Него кад смо код тога, ко је крив што...

Јелисавета простирали Зору погледом. Велинка хоће да забаци тури.

ВЕЛИНКА: Могла би Зора да ти погледа у шољу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ништа ме не интересује.

ЗОРА: Не занима те ни да ли ћете добити децу?

ЈЕЛИСАВЕТА: Не. Али можеш да ми вирнеш у шољу. Интересује ме да ли ћете се удати Велинка и ти. Да ли ће се неко преварити и узети вас за жене? Сумњам...

ВЕЛИНКА: Ију, што је безобразна.

ЗОРА: Све нероткиње су такве.

ЈЕЛИСАВЕТА: Марш напоље, караконџуле две!

ВЕЛИНКА: Фуј, јалова Јелисавета.

ЈЕЛИСАВЕТА: Напоље, иначе ће метла да ради.

ЗОРА: Смири се, жено!

Јелисавета вади мешлу иза штогорета и изјурује Велинку и Зору.

ВЕЛИНКА: Простакуша, истерује госте.

ЈЕЛИСАВЕТА: Напоље, испичутуре уседеличке и распуштенничке. Дошли да проверавају...
(Јелисавета затвара врати за њима. Наслања се на врати)

ЗОРА: (Своља)
Јалова, јалова...

ЈЕЛИСАВЕТА: (Тихо)
Цукеле једне...
(Своји са мешлом наслоњена на врати)
Дошли да ме ждеру. Уосталом, шта је кога брига зашто Милован и ја немамо децу? Није их донела рода и готово.
(Плаче)
Зар да се убијем због тога?
(Пауза)
И уопште како могу да знам зашто нисам осталу у другом стању. Комшилук се интересује што нисам затруднела. Све би да онуше.

Своља се чује куцање, а затим глас.

ПРОДАВАЦ: (Своља)
Госпођа Јелисавето!

ЈЕЛИСАВЕТА: Ко је?

ПРОДАВАЦ: Милија.

ЈЕЛИСАВЕТА: Који Милија?

ПРОДАВАЦ: Продавац књига разних.

ЈЕЛИСАВЕТА: (Брише сузе)
А ти си, шта хоћеш?

ПРОДАВАЦ: (*Сиоља*)
Да ми није можда остала која књига као сановник на пример?

ЈЕЛИСАВЕТА: (*Јелисавета склања мешлу. Прилази лутици и њој праља јој косу*)
Није. Ко зна где си је оставио.

ПРОДАВАЦ: (*Сиоља*)
Хвала вам, госпођо.

ЈЕЛИСАВЕТА: Звала бих вас унутра али ће ми муж доћи па шта ако вас затекне у кући као непознату особу.

ПРОДАВАЦ: (*Сиоља*)
Довиђења.

МИЛОВАН: Јелисавето, голубице моја! Ево ти мужа из куповине са робом коју си тражила.

ЈЕЛИСАВЕТА: Купио си све?

МИЛОВАН: Чини ми се да јесам.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да видим.

МИЛОВАН: (*Сиушића кесе на сио*)
Купио сам у бакалници код Тоше на ћоште цимета, шећера, брашна, кекса и фарбу за јаја.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дивно, хвала ти. Дај календар.

МИЛОВАН: Дођи узми. Шта си села као ронђа?

ЈЕЛИСАВЕТА: Боли ме још глава. Чуј, решила сам да Нилу Пици зовемо Лепосавом или скраћено Лепом. Онако наши...

МИЛОВАН: Јесу ли ти биле Велинка и Зора?
(*Додаје јој календар*)
Позвао сам их.

ЈЕЛИСАВЕТА: Пусти их нек' иду дођавола.

МИЛОВАН: Питам само онако. Дакле, све ти је ту.

ЈЕЛИСАВЕТА: Комшилук брине наше бриге.

МИЛОВАН: Сви су људи исти.

ЈЕЛИСАВЕТА: Колико језичара има на овом свету! Велинка и Зора су једне од њих.

МИЛОВАН: Јелисавето данас ће можда моја кева да наврне из Љига! Младенци су па да нас обиђе.

ЈЕЛИСАВЕТА: И онако није одавно била.

МИЛОВАН: Је л' им се допада лутка?

ЈЕЛИСАВЕТА: Једва су је приметиле.

МИЛОВАН: Пакоснице.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао, Миловане шта су ми рекле. Само да знаш. Увредилесу ме до костију. Никад им нећу заборавити душевне муке које су ми на младенце задале. Рекле су ми... не могу да кажем...

МИЛОВАН: Јелисавето, мужу треба све рећи. Без икаквих тајни, молим.

ЈЕЛИСАВЕТА: Па, кажу да нам је лутка уместо деце.

Милован се уједе за усну и заћући. Седне на кревет и гледа у Ниљу Пицу. Јелисавета сиђи и не зна шта ће са рукама. Гледа исход ока у Милована.

МИЛОВАН: Кажеш да је зовемо Лепосава.

ЈЕЛИСАВЕТА: Само предложам.

МИЛОВАН: Да знаш, Јелисавето, што је мени тешко.
(Засипаје)
Не могу да ти опишем то што осећам. То је... како да почнем.

ЈЕЛИСАВЕТА: Баш ти хвала за календар. Баш да видим кад су задушнице да баби упалим свећу. (*Прелисаја календар*)

МИЛОВАН: Велинка и Зора су зачачкале гадно питање. Због тога се једим и појешћу се изнутра. Волим те, а моја фамилија хоће децу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Волим те и ја хоћу децу.

МИЛОВАН: А немамо их. Где су? Осим ове лутке нема онога што желимо.

ЈЕЛИСАВЕТА: А шта ја могу?

МИЛОВАН: Да родиш. Нећу вальда ја, мушкирац да родим.

ЈЕЛИСАВЕТА: Можда је још рано.

МИЛОВАН: Гле рано. Сви моји ортаци из радионице се поженили после мене, а ево већ шетају децу. Неко чак и близанце. Стално ме питају кад ћу ја. Ја ћутим као њутра, не смем ни да им прићем.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао, ћути.

МИЛОВАН: Ћутао сам и ћутим јер те волим. Али моја фамилија неће да ћути. Кева зато и долази. Хоће да те најури.

ЈЕЛИСАВЕТА: Зар сам ја крива?

МИЛОВАН: Сви кажу да јеси.

ЈЕЛИСАВЕТА: Можда још има времена?

МИЛОВАН: Моји су љути што сам се оженио јаловом девојком. Три дана су већали и дошли до закључка да треба мене поново женити. Са женом која ће ми донети дете!

ЈЕЛИСАВЕТА: Миловане, шта причаш?

МИЛОВАН: Оно што ми је стриц Милојко рекао. Нисам смео да ти кажем. Али сада боље да те припремим пре него што дође моја кева из Љига. Само што није стигла.

ЈЕЛИСАВЕТА: Миловане, кућо моја!

МИЛОВАН: Јелисавето, голубице моја!

Јелисавета му прилази и милује га ио коси. Он милује лутику.

ГЛАС: (Сиоља) Ко не купи лоз од чика Драшка, он је вашка...

МИЛОВАН: Уплаши ме овај. Мислио сам да кева сева још од врата. Она и стриц Милојко су најопаснија странка у фамилији. Кева је тврдо говорила да неће умрети без унука. Друго, неће да јој се село смеје и пита где су јој унуци!

ЈЕЛИСАВЕТА: Моја ће мајка од срца да падне кад види да се враћам. Остаћемо грудне саме и ојаћене. Она удвица, а ја распуштеница. Село ће да испира уста са нама. Е, мој Миловане ти не знаш шта то значи.

МИЛОВАН: Јелисавето моја!

ЈЕЛИСАВЕТА: Хоћеш ли ме се стварно сећати?

МИЛОВАН: Обилазићу те сваке недеље.

ЈЕЛИСАВЕТА: Лажеш?!

МИЛОВАН: Не лажем, кеве ми!

ЈЕЛИСАВЕТА: Нећеш моћи од те нове?

МИЛОВАН: А ко ће па њу да пита?...

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао што си био леп кад сам те први пут угледала код рингишпила. Као вitez. Мене нешто штреџнуло у околини срца, а другарица ме придржала да не паднем. А ти диго главу па ко парип по вашару шећеш.

МИЛОВАН: Угледао сам те у огледалцу док сам мерачио да га купим, али ми није одговарала позадина. Искористио сам мало да се огледам, кад...

ЈЕЛИСАВЕТА: У огледалцу си угледао мене?!

МИЛОВАН: Јес', тебе, Јелисавето! Као да си с неба пала. Те кике нећу моћи да заборавим у животу. Гледам ја, а продајац ми отима огледалце из руке. Виче да л' ћу да купим или нећу и тако нешто. Више га нисам чуо јер сам само тебе гледао.

ЈЕЛИСАВЕТА: Другарица ме мувала да пођемо кући али ја се укопала па ни да мрднем!

МИЛОВАН: А била си се исприсила па ти се груди надимају...

ЈЕЛИСАВЕТА: А срце није да куца него би испало да може!

(Милован ћући)

А сада свему долази крај!

МИЛОВАН: Ја нисам крив, мајке ми.

Отварају се вратића. Улази Милованова мајка, забрађена марамом. У руци јој боишача. Милован и Јелисавета је не примећују.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ту нема крвице. Судбина је одредила све наше путеве. Они се укрштају, разилазе, преплићу, одвајају... Мој и твој пут се укрстио, пошао је заједно неко време и онда се одвојио. Свако на своју страну.

МИЛОВАН: Срце ми се цепа.

ЈЕЛИСАВЕТА: А шта ћу јадна ја да радим?

МАЈКА: Ти ћеш, Јелисавето, дете моје, да се пакујеш! Милован приђе и пољуби мајку. Јелисавета седе крај лутке.

МИЛОВАН: Јелисавето, дођи поздрави маму!

ЈЕЛИСАВЕТА: Она више није моја мајка!

МИЛОВАН: Јелисавето!!!

ЈЕЛИСАВЕТА: Она ме тера из рођене куће, руши брак, а ја да јој љубим руке. Миловане, мужу мој, размисли да ли треба да то урадим. Она је мој злотвор.

МАЈКА: Чујеш ли шта каже за твоју мајку?!

ЈЕЛИСАВЕТА: Дакле, ваша досадашња снаја, да се пакује и да иде!

МАЈКА: Немаш шта ни да пакујеш. Дошла си са куферчетом и отићи ћеш са куферчетом. Била си голја!

МИЛОВАН: Мајко, немој тако.

МАЈКА: Пусти ме. Увредила ме је још када сам дошла. Јелисавето, ниси за мога сина... и квит. Лепо сам му говорила да те узме на пробу, али тврдоглави Милован... На оца се изметнуо. Глава тврда као бу-

ковина. Није хтео па сад морам да те истерујем.
Нећу, ћерко, да останем без наследника.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ух, много баш имате.

МАЈКА: Колико је, толико је. Углавном, нећемо јалову...
снају... у фамилији... и квิต.

МИЛОВАН: Ја идем у кафану на домине.

МАЈКА: Нећеш богами. Седећеш овде док се спакује!

ЈЕЛИСАВЕТА: Зар одмах?

МИЛОВАН: Остаће ваљда још који дан?

МАЈКА: Е, нећа вала, ни сат. И ти да се не мешаш. Хајде,
мала моја, пакуј се!

ЈЕЛИСАВЕТА: Полако. Нећу да дозволим да ме истерујете. Ово је
моја кућа. Ви сте гост. Можете само да ме замолите
да одем!

МАЈКА: Ха... ха... ха... Ајмано једна, да нећеш уз војну
музику да те отпратимо и у фијакер сместимо.
Марш из куће!!!

МИЛОВАН: Али... мајко!!!

МАЈКА: Љути док и тебе нисам истерала. Млакоњо.

ЈЕЛИСАВЕТА: Видиш, Миловане, морам одмах да идем. Отићи ћу
овако. Не требају ми ваше ствари. Ни моје. Мене ће
моја мајка поново да обуче. Све вам остављам. Узе-
ћу само ташницу.

(Узима црвену шашницу од ћласцике)

МАЈКА: Такву те волим!

ЈЕЛИСАВЕТА: Много ме брига за ваша осећања према мени.
Упропастили сте један људски живот...

МАЈКА: Ко?

МИЛОВАН: Ти, мајко. Остаће распуштеница!!!

МАЈКА: Она, Јелисавета! Удаће се она за два сата! Милово-
ване, сине, та ће одмах иза ћошка да нађе швалера и
да се укрца у неку Олимпију. Не брини ти за њу, већ
гледај своја посла и нек' ти нова жена роди сина.

ЈЕЛИСАВЕТА: А шта ако и нова жена не роди?

МАЈКА: Језик прегризла, да бог да. А, што да не роди? Нису
све јалове као ти!

ЈЕЛИСАВЕТА: Питам само шта ће онда бити?

МАЈКА: Родиће.

ЈЕЛИСАВЕТА: Миловане, мужу мој бивши, потражићеш ти твоју Јелисавету једног дана. Кад теби твоји кроје судбину... Твоја мајка и не помишља да си можда и ти кривац што нисмо имали деце.

МАЈКА: Јелисавето, ћубруљо!

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте, то госпођа са села неће ни да помисли. Њен син је у реду. Јелисавета не ваља. Јалова Јелисавета, треба је истерати.

МИЛОВАН: За то могу бити само жене криве, јел' тако мама?!

МАЈКА: Не знам, боли ме срце. Увреди ми фамилију ова роспија.

ЈЕЛИСАВЕТА: Нисам хтела да вређам. Само сам рекла да може да се деси тако нешто. Шта ћете онда од бруке!? Јесте ли размислили о томе.

МАЈКА: Нећу да размишљам. Ако си завршила паковање, иди. Ево ти хиљадарка за аутобус до твог села.
(*Мајка јој да хиљадарку. Јелисавета узме*)

МИЛОВАН: Ево ти педесет банке за неке бомбоне успут.
(*Милован пружи Јелисавети ћетири стотине, али га она немо гледа*)

ЈЕЛИСАВЕТА: Купи бомбоне будућој жени, можда ће јој то помоћи да роди!!!

МИЛОВАН: Јелисавето, молим те...

ЈЕЛИСАВЕТА: Главно је да стигнем до куће!

МАЈКА: Ако се случајно успут не осврнеш!

ЈЕЛИСАВЕТА: Миловане, понела бих ову лутку што се онако безобразно зове, а што јој ја наденух име Лепосава. Нек имам неку успомену на наш брачни живот.

МАЈКА: Она то хоће да те ражали. Истерај је, сине.

МИЛОВАН: Узми, Јелисавето, узми Нилу Пици, лепу Италијанку из Италије!

МАЈКА: То нек ти буде ћерка пошто не можеш да родиш!

ЈЕЛИСАВЕТА: Немојте из ината да вам докажем да могу да родим. Позваћу вас да гледате порођај!

Милован јој пружи лутку.

МАЈКА: Скупо је то, Миловане!

МИЛОВАН: Да, али ја Јелисавету волим и она је то заслужила. Јелисавето, голубице моја, узми ову лутку као успомену на твог мужа Милована!

МАЈКА: Бившег мужа!

Милован се зајлаче. Мајка му ћриђе и смести у кревет.

ЈЕЛИСАВЕТА: Још ми је муж. Ми нисмо званично разведени.

МАЈКА: Миловане, смири се. Ниси дете!

МИЛОВАН: Али ја Јелисавету волим. Како ћу без ње?

ЈЕЛИСАВЕТА: Хвала ти на лутки, али сам закључила да си мла-коња. Могао си да се одупреш фамилији и да ме задржиш.

(Јелисавета са лујком и црвеном шашницом стоји
крај врати)

МИЛОВАН: (Смирује се)

Како да те задржим кад те фамилија неће!

ЈЕЛИСАВЕТА: Довиђења, љубави моја!

МИЛОВАН: Дођи да се пољубимо, љубави!

МАЈКА: Не. Седи ту!

ЈЕЛИСАВЕТА: Биће нам теже после. Овако, ја ћу зажмурити кад излазим. Ти зажмури такође!

МИЛОВАН: Зашто да жмуrimo?

ЈЕЛИСАВЕТА: Биће нам лакше!

МАЈКА: Довиђења, Јелисавето, кћерко. Немој ти да се љу-тиш на мајку. Свака мајка воли свога сина. Све бих дала за њега. Милован мора да има наследника. Зато, срећан ти пут. Поздрави своју матеру.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хвала.

МИЛОВАН: Јелисавето, голубице моја, ја сам већ зажмурио, а ти?

ЈЕЛИСАВЕТА: Нисам још. Ти жмурећи оставаш, а ја жмурећи одлазим.

МАЈКА: Поздрави јуку.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јука је умро.

МАЈКА: Кад?

ЈЕЛИСАВЕТА: Пре месец дана, бог да му душу прости.

МАЈКА: Сажаљевам случај, дете.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта сам оно хтела да узмем одавде!? Никако да се сетим?

МИЛОВАН: (Одвоји се од мајке)

Узми све што хоћеш, голубице моја!

ЈЕЛИСАВЕТА: Гледа га. Гледа. Сва одузета му каже: Миловане, душо моја!

МИЛОВАН: Гледа је. Гледа. И одговори: Јелисавето, голубице моја!!!

МАЈКА: Идем ја напоље да се ви лепо опростите. Больје као пријатељи него као непријатељи. Опростите се и... тако то... Главно да баба добије унучића и да их ћуска у крилу. Мајка излази из собе.

МИЛОВАН: Испратићу те на станицу.

ЈЕЛИСАВЕТА: А зашто?!

МИЛОВАН: Зато што има разних бараба па ме страх да те не нападну.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ти се плашиш онога са „Олимпијом“ иза ћошка?

МАЈКА: Мајка се промоли кроз врата, вири.

МИЛОВАН: (*Милован довикује*)
Још мало, мама!

ЈЕЛИСАВЕТА: Бар мало још да погледам свој дом. Наше гнездо. Лепо нам је било. Јелисавета погледом милује ствари.

МИЛОВАН: Милован поздрави своју мајку поздравом руке.

ЈЕЛИСАВЕТА: Узећу ти фарбу за јаја. Тамо на селу је нема. Јелисавета ставља фарбу у ташну.

МИЛОВАН: А ово што сам данас купио? Цимет, шећер...

ЈЕЛИСАВЕТА: Хајде да кренемо иначе ћемо закаснити на аутобус!!!

МИЛОВАН: Милован отвара врата. Јелисавета се још једном окрене.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета застане на средини собе. Збогом срећни дому мој.

МИЛОВАН И

ЈЕЛИСАВЕТА: Милован и Јелисавета одлазе.

МАЈКА: Улази мајка. Узима бошчу. Ставља на сто. Отвара бошчу и из ње вади звечку, пелене, капицу, опет звечку, ципелице, друге ципелице. Сва озарена почиње да пева: „Суве щљиве и ораси...“ и стане уз песму да игра док се полако завеса стане спуштати...

КРАЈ

Ла бедница

ЛИЦА:

ЈЕЛИСАВЕТА
МАЈКА
СОДА
ПРОДАВАЦ И ДЕДА МРАЗ
ПРЕЖИЋ И ПРИНЦ
ЗОРА И СТАРА ГОДИНА
ГРИГОРИЈЕ И ЗЕЦ
ДЕБЕЛИ (ЉУБА БОЛЕРОВИЋ)
БОЛЕРОВИЋ-БАЈИЋ
ЖЕНА НА АУДИЦИЈИ И НОВА ГОДИНА
ХАРМОНИКАШ

I ЧИН

ПРВА СЛИКА

Кухиња. Велики шпорет на дрва. Храстов стабо, стаболице, шершаве, лонци, куварице на зиду. Јелисаветина мајка са варјачом у руци, подбочена. Јелисавета чита неку књигу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета је тако сама
у души јој влада тама
шта ли јој то срце слама
то не зна ни њена мама.

МАЈКА: Ма, хајде, прочитај ми тај рецепт.

ЈЕЛИСАВЕТА: Добро, мама. Потребно је кило тиквица, сто грама
масти или маргарина, фрталь милерама, четири
јајета и презле... Тиквице очистити од коре, исечи,
посолити и оставити да мало омекшају. Затим,
припремити за поховање у једном тањиру два уму-
ћена јајета, у другом, брашно, затим у јаје и мрвице
и пржити да порумене са обе стране.

МАЈКА: А где да нађем презле?

ЈЕЛИСАВЕТА: Можда има у креденцу?

МАЈКА: Нема.

ЈЕЛИСАВЕТА: Погледај.

МАЈКА: Нећу. Шта има да гледам кад сам сигурна да нема.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не мораш да вичеш.

МАЈКА: Читај даље.

ЈЕЛИСАВЕТА: А где су ти презле.

МАЈКА: Потрошила сам кад сам правила кнедле од шљива.

ЈЕЛИСАВЕТА: (*a parte*)
Јелисавета би љубав хтела
али где да нађе...

МАЈКА: (*Прекида је*)
Читај!

ЈЕЛИСАВЕТА: Где сам оно стала?

МАЈКА: Код порумењавања са обе стране.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте. После сложити све то у ватросталну посуду и прелити мешавином скорупа и два јајета. Пеците у затвореној пећници да се јело зарумени.

МАЈКА: А шта ћу са презлама?

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта ја знам...

МАЈКА: (*Мајка се луши шаком о чело*)

Јао, сетила сам се. Имамо бисквите па ћу да их изредиши и направићу презле или како их сада зову – „мрвице“. Већ ми иде вода на уста од ових тиквица. Такав рецепт још нисмо имале. Јуче сам га преписала од Драгославе.

ЈЕЛИСАВЕТА: Сама ћеш и да једеш. Нисам гладна.

МАЈКА: Ама, мораши да једеш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не могу. Ништа ми се не једе.

МАЈКА: Јелисавето, сад озбиљно говорим, као родитељ, као твоја мајка. Погледај на шта личиш. Избечила си се. Начисто си пребледела. Докле ће то дотерати ако тако наставиш. Једва да се држиш на ногама. Као вејка. Може и ветар да те одува. Мораши да једеш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Али, мама, не једе ми се.

МАЈКА: Нећу да комшилук прича да си јектичава. Можеш и да одапнеш, сачувай Боже!

Са ивице сцене йојави се велика зечја глава. Гледа ја нестапање.

ЈЕЛИСАВЕТА: Тако ми нешто дошло.

МАЈКА: Шта то?

Јелисавета ћући.

МАЈКА: Још мислиш на оног?

Јелисавета ћући.

МАЈКА: Још га ниси заборавила?

ЈЕЛИСАВЕТА: Кога?

МАЈКА: Не прави се невешта... Њега!

ЈЕЛИСАВЕТА: Њега? А, јок!

МАЈКА: Мислиш ти на њега, ћерко. Мислиш... Окани га се. Тај човек и није био за тебе.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не мислим више.

МАЈКА: Чисто сумњам.

Са друге стране сцене појави се зечја глава. Провири, гледа, нестапа.

ЈЕЛИСАВЕТА: Заборавила сам га. Једно време сам га сањала и изсна ми није избивао. Као напаст, пратио ме свуда. Сањала сам га да јаше на метли и јури ме око винограда. Ја бежала, бежала... Срећом да ме није стигао. Заборавила сам га.

МАЈКА: Па онда, шта је са тобом? Мораш да једеш. Кувам ти разне ћаконије а ти ништа у уста не стављаш... Јучерашња папазјанија је била премијерна, прсте да олижеш. Ниси ни лизнула. Пази стварно бих могла мало да се поткрепим. Деде, додај ми ту шерпу са папазјанијом.

Јелисавета додаје мајци шерпу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ево.

МАЈКА: А прекјучерашњи ћувеч? Верујем да је најбољи на целом полуострву. Данас ти спремам ткивице, сутра ко зна шта.

ЈЕЛИСАВЕТА: *(Ошићро)*

Не могу да једем.

МАЈКА: Не вичи на мене.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не вичем.

МАЈКА: Дереш се, пресешће ми јело. Замисли да се случајно од наглог страха задавим. Тако, ти се издиреш и ja...

ЈЕЛИСАВЕТА: Нисам хтела...

МАЈКА: *(Прекида је)*

Замало да се задавим. Рођена ћерка у гроб да те отера.

ЈЕЛИСАВЕТА: Извини, молим те.

МАЈКА: Кад људи једу, не смеју да се плаше. Ти не знаш да у Америци неколико хиљада људи умире годишње од задављивања. Не читаш новине и не знаш шта се догађа по белом свету. Само се дереш на мене као да сам ти ја за нешто крива. Јесам ли ти ја крива, хајде реци!

ЈЕЛИСАВЕТА: Ниси.

МАЈКА: Па? Драга моја ћерко, почећу да се бринем због тебе.

ЈЕЛИСАВЕТА: Досадно ми је.
МАЈКА: Тако кажи. Значи треба ти забава.
ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте. Кућа ме убија.
МАЈКА: Другим речима хоћеш да ашикујеш?
ЈЕЛИСАВЕТА: Ама не...
МАЈКА: Ђути! Не фолирај.
ЈЕЛИСАВЕТА: Веруј ми, мама.
МАЈКА: Знам шта хоћеш? Треба ти дилбер дика. Али како да га нађеш кад си ти везана врећа.
ЈЕЛИСАВЕТА: Сети се нечег. Помогни ми.
МАЈКА: Питам се да ли ја да ти нађем неког ђилкоша.
ЈЕЛИСАВЕТА: Можда неко има брата.
МАЈКА: Стани! Мало да мућнем главом.
ЈЕЛИСАВЕТА: Или нећака, шурака, побратима...
МАЈКА: Моменат!
ЈЕЛИСАВЕТА: Сестрића, цимера...
МАЈКА: Да почнемо од комшилука.
ЈЕЛИСАВЕТА: Нема мушких. Или су у војсци или су отишли на рад у иностранство.
МАЈКА: Николија има братанца, вредан, али није ту.
ЈЕЛИСАВЕТА: И он отишао?
МАЈКА: Да, у Штуцгартен. Ко зна кад ће да се врати. Можете да се дописујете ако хоћеш. Мораш одмах да му пошаљеш слику да види с ким има послла и да ли га занима да се дописује с тобом.
ЈЕЛИСАВЕТА: То никако. Он кад види моју слику не да неће да ми пише, него неће никад ни да се овамо врати.
МАЈКА: Што, па ти си лепа!
Зең ӱроӴрчи кроз кухиңу. Нико ǵа не ӱримейи.
ЈЕЛИСАВЕТА: Зато што сам ти ћерка. Знам то него да сmisлимо нешто ближе. Далеко је тај.
МАЈКА: Моменат! Баба Ружица има унука...
ЈЕЛИСАВЕТА: Онај мали?
МАЈКА: Познајеш га?
ЈЕЛИСАВЕТА: Много је балав... Још се игра крпењачом по пољанччу.
МАЈКА: Онда ништа.

ЈЕЛИСАВЕТА: Како ништа? Размисли још мало.

МАЈКА: Па да, како ми то раније није дошло у главу.
Одлично. Пасоваће ти.

ЈЕЛИСАВЕТА: Говори ко.

МАЈКА: Твоја другарица Сода има једног брата.

ЈЕЛИСАВЕТА: Је л' леп?

МАЈКА: Ако се има у виду она, његова сестра, не би се рекло. Али, никад се не зна...

ЈЕЛИСАВЕТА: Хајдемо одмах.

МАЈКА: Иди си сама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Срамота ме.

МАЈКА: Идеш код своје другарице, шта ћу ти ја. Он није тамо. Уосталом ја нећу да ти будем проводацика.

ЈЕЛИСАВЕТА: Идем да се обучем, па код Соде.

МАЈКА: Лепо се обуци. Метни и шешир ако треба. Ја ћу да спремим тиквице за ручак. Таман кад дођеш. Него, слушај.

ЈЕЛИСАВЕТА: Молим, мама.

МАЈКА: Немој да се заљубљујеш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Мени треба љубави.

МАЈКА: Нек' се други заљубљују у тебе. Живи у њиховој љубави. Мушкарци нек' те воле и луде за тобом, а ти их обрћи око малог прста.

ЈЕЛИСАВЕТА: На шта ли личи тај Содин буразер?

МАЈКА: И да знаш тај може да буде само за провод, да те изводи. Немој да помишљаш на брак. Имала си један бродолом. Натрапала си на бедног молера. Други пут кад те будем удавала то мора добро да се испланира и да уђеш у фину кућу. Разумеш?

ЈЕЛИСАВЕТА: Разумем.

Јелисавета излази.

МАЈКА: Обуци се лепо, немој по улици да се муваш к'о накарада. Натакни шешир на главу, Јелисавето!

ДРУГА СЛИКА

Содина соба. Велики шифоњер на средини. Слике анђела и вила које се кујају у језеру, пауново ћерје, шустикле. Кревети. Улазе Јелисавета и Сода са шолицама са кафом.

СОДА: Леп је к'о уписан.

ЈЕЛИСАВЕТА: Је л' имаш неку његову слику?

СОДА: Погледаћу у шифоњеру, тамо држим разне дрангулије. Ствари, стварчице, крпе, крпице... Знаш ли шта све имам у шифоњеру и по фијокама?

ЈЕЛИСАВЕТА: Не знам.

СОДА: Само што нема од ћавола уши. Седи и попиј кафу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шифоњер је закључан.

СОДА: (Чандрља окољо)
Где ли ми је кључ. Ој, кључићу ћаволчићу, јави ми се ти, тра-ла-ла-ла-лиии...

ЈЕЛИСАВЕТА: Ако треба да се тражи...

СОДА: Знам, драга, ту си. Где ли сам га само замумуљила, закукуљила, затрубила, изгубила?

ЈЕЛИСАВЕТА: Види да није на шифоњеру.

СОДА: Врло мудро, драга моја.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да погледам ја.

СОДА: Протегни се на прсте. Попни се на столицу ако треба. Ја не смем, плашим се да не паднем наглавачке са висине.

Јелисавета се пење на столицу. Гледа по шифоњеру.

ЈЕЛИСАВЕТА: Содо, нема кључа.

СОДА: Знала сам. Је л' има нечега?

ЈЕЛИСАВЕТА: Има.

СОДА: Чега?

ЈЕЛИСАВЕТА: Разних ствари.

СОДА: Скидај их.

ЈЕЛИСАВЕТА: Уху, уху... Пуни су прашине.

СОДА: Ако ниси алергична на прашину, додај ми те тричарије.

Јелисавета додаје неки обруч.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ево ти неки обруч.

СОДА: Па то је хула-хоп.

ЈЕЛИСАВЕТА: Стварно?

СОДА: Јесте. Хајде да га вртимо. То је добро за гимнастику. Може и да се ослаби.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта? Да ослабим?

Сода њочне да врши хула-хоп и да њевуши.

СОДА: Гледај, хула, хула, хула, ја сам нула... Добро је то и за ишијас. За час га добијеш ако га вртиш. Сећаш ли се што је то била мода? Све девојке су вртели по двориштима, а ја нисам имала паре да га купим. Све велим мајци да ми да који динар, а она се хрсти и виче да неће да чује за такве напасти у кући... Сачувай боже и саклони од таквих машинчина! И није хтела да ми купи.

ЈЕЛИСАВЕТА: Одакле ти онда овај?

Сода и даље врши хула-хоп.

СОДА: Кад је прошла мода, добила сам га за рођендан. Јао, па није баш лако да се обрће. Донели ми тетка Станислава са мужем Светиславом. Никад нисам знала да ли је она Светислава или Станислава, а он Станислав или Светислав. Но, није важно за имена. Главно да сам добила хула-хоп, а они су остали два дана на ручковима, вечерама, доручцима, ужинама... Нису знали како да их избаце.

ЈЕЛИСАВЕТА: Немој много да вртиш да се не уврнеш. Може кичма да ти се незгодно помери, па да се укочиш. Шта ћеш онда?

СОДА: Ма иди, молим те. Ја сам махер за те ствари.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дај мало ја да пробам!

СОДА: Још мало. Аух, што је добра гимнастика. Ал' је заиста напорно.

Јелисавета силази са ступлице.

ЈЕЛИСАВЕТА: Дај, бре, мало да вртим. Како ти то стално остаје на струку. Мени ће да падне.

СОДА: Баш ти хвала што си ми га нашла, да мало скинем килограме. Ево ти, пробај!

Сода даје Јелисавети обруч.

ЈЕЛИСАВЕТА: Веровали или не, ја ово не знам.

СОДА: Треба и за то знања и умења.

ЈЕЛИСАВЕТА: Стално ми пада, не могу ни један круг да задржим на струку. Џаба ти кад сам неспремна.

СОДА: Не ради се о неспремности. Ниси истрајна... Не може се све одједном, мора мало да се замучиш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Али кажем ти да немам искуства са спортом. Кад год сам радила гимнастику у школи, увек ми се нешто десило. Те паднем на главу, па добијем чворугу... Те се споплетем на козлића, па сломим руку... Те се залетим па уместо да направим колут напред, ја уштукнем врат...

СОДА: Онда ми дај тај хула-хоп да га не изломиш. Врати га на орман.

Јелисавета се њење на столовицу и ставља кошур на шифонер.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта ћеш са кључем?

СОДА: Мораћу да применим један метод из криминалних филмова. Јеси ли гледала онај познати авантуристички филм? „Дрска нападачица“ са Изабелом... како се презиваше?... Није важно... Е, па тај филм ме тако окупирао да сам покупила пуно трикова те крадљивице. Једном се нашла затворена у шпајзу, међу теглама са слатким, није могла да изиђе, напољу се радило о бити или не бити, о животу и смрти вољене особе... Знаш ли шта је Изабела урадила?

Јелисавета силази са столовице.

ЈЕЛИСАВЕТА: Појела је тегле са слатким...?

СОДА: Ма јок, расплела је своју густу дугу косу и извадила укосницу, овако како ћу и ја урадити.

ЈЕЛИСАВЕТА: Боже да је нашла калауз.

СОДА: Где да нађе калауз? Где? Јеси ли ти нормална, Јелисавето? Кажем ти да су је непријатељи, зли разбојници заточили у споредну просторију. Покушавала је на све могуће начине да отвори врата и није јој успевало. Најзад се сетила укоснице и са њом чачкала око врата и „шкљон“... отвори ти она врата и шмугну из мрачног шпајза. Сад ћу ја да пробам са својом укосницом.

ЈЕЛИСАВЕТА: Буди опрезна, ако се укосница сломи, мораћеш да развалијеш врата јер ће да се заглави у брави.

СОДА: Ништа ти не знаш. Је л' хоћеш да видиш слику лепог Радета? Хоћеш? У реду, онда завежи и гледај мајсторицу. Права сам Изабела... Дрска нападачица.

Сода пећља око браве.

СОДА: Како ниси гледала филм? Сви из комшилука су гледали.

ЈЕЛИСАВЕТА: Можда сам и ја али се не сећам. Је л' она можда после на крају пала са крова?

СОДА: Ма није! Удала се за највећег богаташа и коцкара. Како је дивно изгледала у венчаници! Не можеш ни да замислиш. Ти волани, па шлепови... Сва у белом.

ЈЕЛИСАВЕТА: Изгледа да ће успети.

Сода забараћа кључем. Брава шкљоцину.

СОДА: Готово. Честитате. Сода је права Изабела!

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао, бар да нађеш слику.

Сода отвори орман. У њему ћринц сав бљешћав са круном.

СОДА: Леле, шта овде све нема унутра?! Види, молим те, дедине муштикла. Донео чак из Албаније. Шта ли ће мени. Хоћеш ли је ти?

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта ће ми? Не пушим. Хоћеш да ти помогнем да тражимо заједно. Четворе очи боље виде...

Сода одмахне главом ријући то шифоњеру.

СОДА: Хвала, не треба. Сама ћу да се снађем. Види ујнина лутка из детињства. Јесте, мало је демодирана али може да прође.

ЈЕЛИСАВЕТА: Је л' има бркове?

СОДА: Ко? Лутка? Тетка? Шта причаш?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ма. лепи Раде.

СОДА: Жено, смири се, ја причам о лутки, ти увилила па само о том Радету...

ЈЕЛИСАВЕТА: Он је твој брат...

СОДА: Полубрат!

ЈЕЛИСАВЕТА: Како?

СОДА: По мајци брат. Разумеш!?

ЈЕЛИСАВЕТА: Добро, нисам ја крива.

СОДА: Шта си оно питала?

ЈЕЛИСАВЕТА: Је л' има бркове?

СОДА: Бркове? Којешта... Одувек су ми били одурни људи са брковима. Не знам због чега... Не бих могла поднети да и буразер носи бркове.

ЈЕЛИСАВЕТА: Полубрат?!

СОДА: За мене је брат. Оно малопре сам само онако рекла. Ја немам другог осим њега. Јелисавето, он ми је брат! Зато не може да се деси да носи бркове.

ЈЕЛИСАВЕТА: Значи, нема их?

СОДА: Нема. Уствари, човека са брковима не бих ни испод сто поњава пољубила.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хи, хи, хи...

СОДА: Најзад. Ево, породични албум. Да видимо... Све неке венчане слике и сватови. Нема појединачних. Значи ипак немам Радетову слику.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта сад да радим?

СОДА: Морам да те водим да га видиш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао, баш ме срамота.

СОДА: Дивно, драгичка. Нашла сам једно љубавно писмо што сам добила после једне турнеје по Грчкој. Сад ћу да ти прочитам. „Немој бити тужна, драга моја, и мислiti да ћу те заборавити. Стварно, наше по-знанство било је као један мали флерт, али се тај флерт претворио у љубав и надам се да ће стићи до врхунца правог љубав...“ Видиш ал' сам женска!

ЈЕЛИСАВЕТА: Благо теби. Љубав те прати куд год се окренеш. А ја? Сама самцата на свету. Шта да радим?

СОДА: Па упознају те са Радетом.

ЈЕЛИСАВЕТА: Али нисам спремна, морам да колмујем косу. Очајна сам јер ми је коса слаба. Зато и не идем на ондулатацију. Подгрејем колмајз, па ме мајка исколмује али чим дуне ветар поквари фризуру и готово.

СОДА: Што не купиш перику?

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта?

СОДА: Перику. Све жене данас носе на глави и шта им фали. Ем су лепшe, ем не морају стално да се чешљају, лакирају и фарбају.

ЈЕЛИСАВЕТА: И кажеш да би требало да је купим?

СОДА: Јесте.

ЈЕЛИСАВЕТА: Кажу да је топло око главе кад је ставиши.

СОДА: Глупости. И боље да је топло. Иде зима, зар не? Онда кад имаш перику не треба ти шубара. Израчунај и сама колика је то уштеда.

ЈЕЛИСАВЕТА: Па хаде да видимо како ће да ми стоји.

СОДА: Идемо у парфимерију да пробаш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Идемо.

Јелисавета и Сода излазе.

ТРЕЋА СЛИКА

Парфимерија. Бочице са мирисима. Човек у белом манипулу, уковрчане косе, уфитиљен чешља перику на белој глави од силикогора. Поред њега неукусно обучена жена са забаченом шашном на рамену. Помно слуша продавца.

ПРОДАВАЦ: Иако сте пролетос имали жељену боју, данас видите да вам је светлија и жућа него обично или безбојнија или тамнија. Кривац је нередовна нега, сунце... Ако и даље намеравате да се фарбате, ставите за нијансу тамнији прелив. Добићете сиву, смеђу или тамно црвену, што зависи од основне боје којом бојите косу.

ЖЕНА: Што ви дивно причате...

ПРОДАВАЦ: Заиста?

Продавац примијеши Соду и Јелисавету како се мувају испред излога.

ПРОДАВАЦ: Ох, изволите, имам муштерије.

ЗОРА: А ја?

ПРОДАВАЦ: Већ два сата вам причам о фарбама за косу, уљу за сунчање, водици за гркурше уста и свеж дах, а ви немате намеру да купите ни једну укосницу или дугме. Довиђења, адис!

ЖЕНА: Јаој! Како то? Зашто то? Баш сам ја лепо васпитана особа.

Продавац изиђе иза шезде и приђе вратима. Тешким покрећом отвори врати и позове Јелисавету и Соду.

ПРОДАВАЦ: Изволите...

ЈЕЛИСАВЕТА: Ми гледамо...

ПРОДАВАЦ: Само ви уђите...

СОДА: Нека хвала.

ПРОДАВАЦ: Али, молим вас...

У радњи Жена тичне да виче.

ЖЕНА: Је л' то има смисла? Он мене истерује због вас што сте дошли.

ПРОДАВАЦ: Ма не...

Јелисавета и Сода на вратима збуњене.

ЖЕНА: Овај шмокљан мисли да ја немам пару. Преварио се. Драге моје, имам новца колико хоћете.

Жена отвара пашину.

ЖЕНА: Добила сам на лозу. Могу да купим шта ми се допадне. Могу њега да купим са све гаћама.

СОДА: Ију!

ПРОДАВАЦ: Молим вас, пазите шта говорите!

ЈЕЛИСАВЕТА: Па што га онда не купите?

ЖЕНА: Ко сте ви? Шта сте ви?

СОДА: Зашто?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја сам Јелисавета.

ЖЕНА: Је л'? Ја сам Зора.

ЈЕЛИСАВЕТА: Драго ми је...

ПРОДАВАЦ: Драге муштерије, шта желите?

СОДА: Нећемо ништа док дотична „дама“ не заврши са куповином. Больје да много не троши паре јер лозни увек не упале. То кажем из најбоље намере.

ЗОРА: Шта? Како? Добију на лутрији и следећи пут. Увек добијам. Претплаћена сам на згодитке. Макар улог и да знate ако немам среће у љубави, имам на лозу.

ПРОДАВАЦ: Онда, на крају крајева, шта желите?

ЗОРА: Питате мене или њих?

ПРОДАВАЦ: Видите да гледам у вас. Нисам ваљда разрок.

ЗОРА: Услужите њих, ја не журим.

Зора седне на столицу. Прекрстii ногe. Вади цигаретију са мушклом. Пали.

ПРОДАВАЦ: Не, не! Ви сте на реду! Нећете вальда цео дан да ми седите у радњи?!? Знате ли само колико сте ваздуха потрошили? Хоћу са вама да завршим!

ЗОРА: Добро, де, шта сте запенили! Знам шта ћу да купим. Запакујте ми један шампон за косу.

ПРОДАВАЦ: Од чега?

ЗОРА: Одаберите ви.

ЈЕЛИСАВЕТА: Узмите од коприве.

ЗОРА: Ко сте ви да мени говорите. Вама треба жива коприва.

ПРОДАВАЦ: Изволите шампон и довиђења.

ЗОРА: Здраво! Врло сте нељубазни.

СОДА: Добро, друже, да сте се откачили од ове...

ЗОРА: Знате шта фали вама двема? Једна дивна шминка. И то познате марке: „Хелене Франкештајн“. Хе, хе, хе...

(Смеје се)

Зора излази из радње.

ПРОДАВАЦ: Тако је досадна. Да ви нисте наишли, масирала би ме до зоре. Да није купила шампон, остао бих кратких рукава. Знате како је на послу. Време је новац.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да, ви сте у праву.

СОДА: Али стварно сте то добро извели. Ми бисмо отишле да је остала.

ПРОДАВАЦ: Шта ви желите, драге моје?

Јелисавета похледа Соду.

СОДА: Кажи сама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хоћемо бароку.

ПРОДАВАЦ: Молим? Не разумем.

СОДА: Ма не каже се барока. То су некад наше бабе звале.

ПРОДАВАЦ: Шта је да је то не држимо. Каква бабарога?

ЈЕЛИСАВЕТА: Барока.

ПРОДАВАЦ: Погледајте у продавници намештaja.

ЈЕЛИСАВЕТА: Перикле.

ПРОДАВАЦ: Историја?!

ЈЕЛИСАВЕТА: Вештачка коса.

ПРОДАВАЦ: Како?!

ЈЕЛИСАВЕТА: Лажна коса.

СОДА: Ма, хоће перику.

ПРОДАВАЦ: Тако кажите.

ЈЕЛИСАВЕТА: Имате ли?

ПРОДАВАЦ: Како да не. Имамо разних перика. Баш сам јутрос чешљао једну. Да ми није било ње, не знам шта бих радио цео дан.

СОДА: Дајте једну за моју другарицу.

ПРОДАВАЦ: Имамо разних боја и облика.

ЈЕЛИСАВЕТА: Покажите нам па да одаберемо.

ПРОДАВАЦ: Хајдете онда са мном у магацин. Много боја, разне мустре...

СОДА: Хајдемо.

ПРОДАВАЦ: Не. Ви останите овде, да ме одмените ако нађе случајно нека муштерија.

СОДА: Добро. Само водите рачуна да будете поштени. Немојте случајно да ми пипкате другарицу.

ПРОДАВАЦ: Шта вам пада на памет.

Продавац и Јелисавета одлазе у магацин. Сода ухлада једног мушкираца како се мува око излога.

СОДА: Јао, мој бивши муж. Шта да радим?

Сода узима наочаре за сунце и једну перику и ставља их на главу. Мушкирац улази.

СОДА: (Публици)

Да ли још увек волим свог бившег мужа Григорија?
Не знам. Уствари, штрецне ме око срца кад га угледам. Замало да паднем.

ГРИГОРИЈЕ: Добар дан!

СОДА: (Измењеним гласом)

Добар дан.

ГРИГОРИЈЕ: Ви сте продавац?

СОДА: Ja? Не.

ГРИГОРИЈЕ: Како не?

СОДА: Ja сам продавачица.

ГРИГОРИЈЕ: О, па наравно.

СОДА: Чиме могу у служити?

ГРИГОРИЈЕ: О, па разним стварима.
СОДА: Не будите безобразни!
ГРИГОРИЈЕ: Што се одмах љутите? Ваљда знате за шалу?
СОДА: Не знам за шалу!
ГРИГОРИЈЕ: Молим вас извините ако сте увређени.
СОДА: Будите кратки, реците шта хоћете, уствари шта купујете.
ГРИГОРИЈЕ: Добро. Хоћу...
(Замисли се)
СОДА: Па, извинте, не могу ја цео дан да чекам да се ви смислите шта хоћете.
ГРИГОРИЈЕ: Хоћу наочаре за сунце.
СОДА: Да погледамо.
ГРИГОРИЈЕ: Желео бих те које имате на вама.
СОДА: Ове?
ГРИГОРИЈЕ: Да, њих.
СОДА: То су женске.
ГРИГОРИЈЕ: Није важно.
СОДА: Оне су моје. Не продајем.
ГРИГОРИЈЕ: Дајте бар да их пробам.
СОДА: Не дам.
ГРИГОРИЈЕ: Шта ће вам сада унутра у продавници наочари за сунце?
СОДА: Имам слаб очни вид.
Нова година и Деда Мраз, руку под руку, пролазе кроз собу и смеју се – без гласа.
ГРИГОРИЈЕ: Па вам треба и на послу?
СОДА: Јесте.
ГРИГОРИЈЕ: Онда ништа.
СОДА: Шта ништа?! Не може то тако, уђете у радњу и не купите ништа. Друже, време је новац.
ГРИГОРИЈЕ: Извините, али ви ми личите на једну особу коју сам познавао.
СОДА: Ма немојте!
ГРИГОРИЈЕ: Да.
СОДА: Коју особу?
ГРИГОРИЈЕ: Моју бившу жену.

СОДА: Глупости! Шта хоћете да купите, реците, и идите!
Сад ће ми шеф доћи.

ГРИГОРИЈЕ: Иста она, исти стас, исти глас...

СОДА: Ма шта вам пада на памет.

ГРИГОРИЈЕ: Кунем вам се, страшно личите, само што она нема такву боју косе.

СОДА: Дакле, шта пазарите?

ГРИГОРИЈЕ: Па...

СОДА: Извините што сам дискретна али ме занима – ако сте се развели од жене, што је тражите?

ГРИГОРИЈЕ: Ма не тражим ја њу, него сам видео вас...

Јелисавећа и Продавац се чују како долазе.

СОДА: Одлазите, ево иде шеф.

ГРИГОРИЈЕ: Извините, ако сам вас увредио... Ако можете, да се видимо. Уствари, кад сте слободни. Докле данас радите? Да вас сачекам?

Сода изгурала Григорија из радње.

СОДА: Дођите сутра.

Улазе Продавац и Јелисавећа. Не преносију Соду.

ПРОДАВАЦ: Ко сте ви?

СОДА: Ја? Боже, смешно...

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините, где ми је другарица?

СОДА: Ту сам.

Јелисавећа се осврће по радњи.

ПРОДАВАЦ: Ви?

СОДА: Ја сам.

ЈЕЛИСАВЕТА: Што си се унакарадила?

ПРОДАВАЦ: Па та вам перика лепо не стоји.

Продавац крене са једном периком према Соди.

ПРОДАВАЦ: Ова перика је модел Јана. Скините ту са главе и седните.

СОДА: Не купујем ја. Него она.

Сода скида наочари и перику.

ПРОДАВАЦ: Ова је ласуља з зело кратким ласми. Намењена је всем, ки јим пристаја кратка, разгибана прическа.

ЈЕЛИСАВЕТА: Молим?

ПРОДАВАЦ: То је из проспекта.

Јелисавета троба Ђерике.

СОДА: Не стоји ти добро.

ПРОДАВАЦ: Узмите онда модел Ирену. Модерна прическа, препоручамо је всем ки имајо раде валовите ласе.

Јелисавета намешта другу Ђерику. Мриши се.

ЈЕЛИСАВЕТА: Грозна сам. Види на шта личим. Ко каже...

СОДА: А види ову. Дајте ми проспект. Модел занимљив за деклета ин жене...

ЈЕЛИСАВЕТА: Не могу више да пробам.

ПРОДАВАЦ: Али још ову.

Продавац држи неку одромну Ђерику.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хи, хи, хи... Личим на грозоту.

СОДА: Баш си неозбиљна. Овде све пише. Ако хоћеш да упознаш лепог Радета, мораши да имаш лепу косу.

ЈЕЛИСАВЕТА: Нећу, не треба ми твој Раде.

ПРОДАВАЦ: *(Панично)*

Зар нећете ништа да купите?

ЈЕЛИСАВЕТА: Нећу.

ПРОДАВАЦ: Госпођице, је л' то она озбиљно? Ми смо се толико измалтретирали, мислим ја...

СОДА: Мора да купи. Нећу је упознати са Радетом.

ЈЕЛИСАВЕТА: И не мораши.

Јелисавета бесно баца Ђерике и уситаје са столице.

СОДА: Друже, ја ћу да пробам...

ПРОДАВАЦ: Шта? Па ово је превршило сваку меру!!!

У радњу улази Зора.

ЗОРА: Еј, ви, продавче...

ПРОДАВАЦ: Господе!

ЗОРА: Погрешили сте и дали ми уместо шампиона од коприве, шампион од јаја.

ПРОДАВАЦ: Јаја?

ЗОРА: Да, да... На шта вам ја личим?

СОДА: Јелисавето, сад је време да се изгубимо, док се ово двоје свађају. Кажи љубазно – „довиђења“.

ЈЕЛИСАВЕТА: Довиђења...

Сода и Јелисавета прилазе вратима.

ПРОДАВАЦ: Зар нећете прическу?

СОДА: Молим?

ПРОДАВАЦ: *(Задржано)*
Па ту бароку, перикле, перикле, шта ли?

ЗОРА: *(Виче)*
Нађите ми шампион од коприве.

ПРОДАВАЦ: Нећу ништа да вам нађем, губите се сви. Вама треба жива коприва! Сви се губите, одмах, брзо и то сад, или ћу полујети од вас...

Продавац узме један велики сиреј и прска мушићерије. Оне се склањају.

ПРОДАВАЦ: Вама треба жива коприва. Јесте! Госпође, уствари „назови госпође“. Одакле сте? Са села, свакако. Живом копривом ћу ја вас по задњици да три дана не можете после да седнете на троножац. Јесте!

СОДА: Бежите, госпођо, бежите!

ЈЕЛИСАВЕТА: Спасавај се ко може. Пена му на уста ударила!

ПРОДАВАЦ: Цео дан продајем и ништа не продам. Отпустиће ме.

ЗОРА: Куку! Упомоћ! Манијак!

СОДА: Ију!

Продавац најакари перику и наочари и изјурује их из продавнице.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ако је бесан, па нас уједе, шта да радимо?

ПРОДАВАЦ: Сва вас треба иза решетака, јесте!

ЈЕЛИСАВЕТА: Ето, због удешавања и твог лепог Радета, да останемо без главе.

СОДА: Шта ћеш, такав је живот... Биће боље...

Задржане свеће.

Музика.

Завеса.

II ЧИН

ЧЕТВРТА СЛИКА

Сода и Јелисавета исједе рикванда који представља улицу. Из њих је простираја за аудицију. Седе неколико људи и за једним столовом члан комисије. Један хармоникаш стоји и свира.

СОДА: Јао, слатка сестро, умало да заборавим на аудицију. Ти си ме сплела због упознавања са лепим Радетом. Пусти њега, хајдемо овамо. Јао, шта бих радила да сам заборавила?... Ето, и ти можеш да положеш аудицију. Певај, глуми, ради шта знаш. Можда ћеш и успети.

ЈЕЛИСАВЕТА: Али, ја се стидим!

СОДА: Ма, иди богати. Сад ћеш да видиш...

Сода и Јелисавета улазе на аудицију. Седну на клубу. Хармоникаш свира хармонику. Устаје једна жена сва у шљокицаљма и њева.

ЖЕНА: Ја сам једна светска жена
нешто бледа, испијена.
Некад била сам артиста,
увијала као глиста
и певала песме чудне,
успављивала сам будне.

Члан комисије – Прежић покушава да је прекине.

ПРЕЖИЋ: Доста! Аман, жено, чујеш ли! Доста. Кад ће овај остали свет да стигне на ред ако ти певаш цео дан.

ЖЕНА: Видим по изразу вашег цењеног лица да вам се не допада како певам ове народне песме. Ја знам и друге песме. На пример, протестне. Друже хармоникаш, молим вас.

Хармоникаш свира. Жена њева.

ЖЕНА: Протестијем против себе и других
и нека ме сви оставе на миру,
дивим се себи како сам могла
да скроз одрастем на кромпију...

Аћалуз присућних на клубама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Браво!

СОДА: Ђути! Ако се њему допадне, у реду, а ако не, можеш и ти да извисиш на аудицији.

ПРЕЖИЋ: Јавићемо вам поштом.

ЖЕНА: А, знам ја за јадац, буразеру! Тако ви поступате са онима које одбијате. А знате ли ко сам ја? Колико сам година провела као уметница певајући по крчмама и гостионицама, забављајући овај сељачки народ? Не знате, па да... Док сте ви гулили асфалт, ја сам се потуцала по провинцији. Гутала димове кафана и мирис ракичине. Јесте! А знате ли колико ме само гардероба кошта. Ове шљокице су из Италије...

ДЕБЕЛИ: Другарице, немојте се расправљати са другом Прежићем. Мислите мало на нас колеге ваше. Ни наша судбина није ружичаста. Кад вам каже да ће јавити поштом, онда ће и урадити тако. Будите стрпљиви, је ли тако цењене колеге?

СВИ: Тако је.

ЖЕНА: (Театрално) Одувек сам била синдикална па ћу и сад али ми се то увек лупило о главу. Ауфидерсен! Пишите ми!

Жена демонстрирајући изађе.

ЈЕЛИСАВЕТА: (Соди)

Је л' сви овако чекају на аудицију?

СОДА: Није то ништа. Некад се ред отегне до kraja улице. Него је данас хладно па уметници не излазе напоље. И ја се плашим за грло.

ЈЕЛИСАВЕТА: Треба да пијеш свежа јаја и то сељачка, право испод кокошке. То је најздравије.

ДЕБЕЛИ: (Умеши се) Јесте. Ја их пијем редовно. Понекад их измутим са шећером. Пуни су витамина. Обоје. Мислим јаја и шећер.

СОДА: Ко сте ви? Откад упадате у наш разговор?

ДЕБЕЛИ: Љуба Болеровић.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја сам Јелисавета.

СОДА: Ја сам Ружа Содић.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ружа је артисткиња. Имала је, каже, такве турнеје да вам памет стане.

СОДА: Јесте. Свуда смо били.

ДЕБЕЛИ: Је л' у иностранство?

СОДА: Па, наравно. Путовали смо чак у Африку.

ЈЕЛИСАВЕТА: То ми ниси причала.

СОДА: Гос'н Болеровићу, наступала је моја трупа и пред орангутанима и горилама. Зафрукну нас Мујке па нам рекао да су то господа у бундама. Био је мрак, касно смо укапирали – ко су и шта су. Једва смо спасили живу главу. Јурили су нас до фатаморгане.

ДЕБЕЛИ: Молим?

СОДА: Све до пустиње, мислим. Па сам ја видела фатаморгану – као неки дворац и ми сви ушли. А гориле побегле.

ДЕБЕЛИ: Ушли у фатаморгану?

Дема Мраз великим балетским скоковима претпрема сценом. Начини неколико преруђа.

ЈЕЛИСАВЕТА: Срећом да сте се спасили.

СОДА: Јесте. У задњем моменту.

ДЕБЕЛИ: А је л' нисте играле пред пингвинима?

СОДА: Изволите?

ДЕБЕЛИ: Они личе на чаасне сестре, мислим...

СОДА: Шта рекосте?

ДЕБЕЛИ: Хи, хи, хи...

СОДА: Ви сте неучтиви, Бомболеровић!

ЈЕЛИСАВЕТА: Али, господине Болеровић!

СОДА: Простак!

ДЕБЕЛИ: Само сам се шалио...

СОДА: Не чачкајте мечку. Ја познајем главног на овој аудицији. Да, драги мој, друга Прежића познајем. Нећете успети на аудицији.

ЈЕЛИСАВЕТА: Немој тако!

СОДА: Врећа једног артисту. Мене. Он не зна да сам прешла цео свет...

ЈЕЛИСАВЕТА: Није мислио озбиљно.

СОДА: Гле, браниш га.

ЈЕЛИСАВЕТА: Није он лош младић.

ДЕБЕЛИ: Извините... Још једном извините!
СОДА: Друже Прежићу, друже Прежићу! Врећају естрадне уметнике!
ЈЕЛИСАВЕТА: Содо, немој!
ДЕБЕЛИ: Шала, комика...
ПРЕЖИЋ: Шта?
СОДА: Врећају артисте!
ПРЕЖИЋ: Молим. Ко?
СОДА: Овај овде. Видите га. Сав никакав.
ЈЕЛИСАВЕТА: Није било озбиљно...
СОДА: Ти ћути! Јесте озбиљно. Рекао је свашта.
ПРЕЖИЋ: Врећао вас?
СОДА: Ја сам артиста. Друже Прежићу, немојте да га примите на аудицију. Он је везиста.
ДЕБЕЛИ: Ја везиста?
СОДА: Да ти!
ЈЕЛИСАВЕТА: Немојте се врећати.
СОДА: Добро, чија си ти компањонка, моја или његова.
ПРЕЖИЋ: Мир! Хоћу мир и тишину! Јесте ли чули?
ДЕБЕЛИ: Јесмо.
ПРЕЖИЋ: А ви други?
СВИ: Јесмо!
ПРЕЖИЋ: Хоћу тишину!
СОДА: Истерајте га...
ПРЕЖИЋ: Имам за данас, знате и сами какав одговоран посао имам. Наша агенција припрема за наше раднике у иностранству програме разне. Не могу тамо да им шаљем леве певаче и артисте. Све мора да буде на високом нивоу. Добијамо добре девизе за такве наступе. Разумете ли ме? Схватате ваљда колика је одговорност на мојим плећима, је л' тако другови и другарице?
ДЕБЕЛИ: Тако је!
СОДА: Полтрон!
ПРЕЖИЋ: Дакле, да видимо да ли данас имамо балерине. Где су балерине? Нека се јаве балерине...
ДЕБЕЛИ: Изгледа да нема. Извините да нисте ви?
ЈЕЛИСАВЕТА: Нисам.

ПРЕЖИЋ: Све мање има балерина. Шта ли је са њима? Добро кад их нема, шта им можемо. Да ли има људи, жена и деце-гуме? Има? Нема...

СОДА: Нема.

ПРЕЖИЋ: Је л' има неког са трапеза?

ДЕБЕЛИ: Овде.

ПРЕЖИЋ: Ти на трапезу?

ДЕБЕЛИ: Ја. Богме. Љуба Болеровић.

ПРЕЖИЋ: (*Иронично*) Шта радиш на трапезу?

ДЕБЕЛИ: Скачем са једног на други, премећем се у ваздуху и салто правим...

ПРЕЖИЋ: Не верујем.

ДЕБЕЛИ: Ама стварно.

ПРЕЖИЋ: Да ослабиш, друшкане, иначе ништа од ангажмана.

ДЕБЕЛИ: Знам и разне друге ствари... Гутам ватру, дресирајм крокодиле, све радим...

ПРЕЖИЋ: Је л' има дресера разних животиња?

ДЕБЕЛИ: Молим вас примите ме. Сви су ми гладни у кући. И ја сам гладан. Могу да гађам ножевима.

ПРЕЖИЋ: Дакле, нема тренера.

ДЕБЕЛИ: Знам да гутам ватру. Све ћу да гутам. Жабе ћу да гутам, ако треба...

ПРЕЖИЋ: Не треба. И доста више, Болеровићу!

СОДА: Наставите.

ПРЕЖИЋ: Је л' има још нека певачица, бар?

СОДА: Има.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ко?

СОДА: Па ти.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја не знам ни један модеран шлагер.

СОДА: Ваљда неки знаш.

ПРЕЖИЋ: Ајде мала, пожури ако хоћеш да певаши или ти треба лимун да се наканиш.

ЈЕЛИСАВЕТА: Содо, шта учини од мене. Никад нисам певала.

СОДА: Ваљда знаш нешто.

ЈЕЛИСАВЕТА: Сетила сам се.

СОДА: Хајде брзо.

ДЕБЕЛИ: Држим вам песнице.
СОДА: Немој ти да добијеш песницу у главу.
ПРЕЖИЋ: Шта ће милостива да пева?
ЈЕЛИСАВЕТА: Један стари дивни шлагер. „Сибонеј“. Зна ли друг хармоникаш?
ПРЕЖИЋ: Он мора све да зна. Изволите!
СОДА: Срећно мала.
ДЕБЕЛИ: Навијам за вас.
ЈЕЛИСАВЕТА: (Пева без слуха, без ритма)
Чуј кроз ноћ
песму ту о жени снова, Сибонеј
чуј кроз ноћ
топло зове песма ова, Сибонеј
песма та пуна ритма је
и најлепших снова знај, снова и љубави.
(*Стара година тролази, враћа се са Деда Мразом – смејући се без гласа*)
Сибонеј, ти си љубав и једина чежња срца мога,
Сибонеј, сваки празан је дан без осмеха твог.
Сибонеј, теби певам у звезданој дивној ноћи тој,
Сибонеј, песма та носи топли поздрав мој!
Песма зове, ноћи ове, дођи ми!
ДЕБЕЛИ: Браво!
ПРЕЖИЋ: Не дерисе.
ХАРМОНИКАШ: Ова дидидус без слуха!
ДЕБЕЛИ: Браво! Прежићу, она је за оперу, а не за ваш бедни програм.
ПРЕЖИЋ: Шта рече ова ништарија?
ДЕБЕЛИ: Јесте! За оперу, за сјај и беду дасака које живот значе.
ПРЕЖИЋ: Теби фале даске у глави.
ДЕБЕЛИ: Кome?
ПРЕЖИЋ: Вама.
ЈЕЛИСАВЕТА: Немојте се свађати, молим вас. Може да нас не прими.
СОДА: Ветропир ће нам упропастити све шансе.
ПРЕЖИЋ: Тако значи, ја сам ветропир, Содићка?

- СОДА: Ма нисам вама рекла.
- ПРЕЖИЋ: Знам ја вас све, бедне уметнике. Кад вам треба хлеба, мањи сте од макова зрна. Кад га добијете, полудите... Зато нећете добити, ни један. Ама узећу све извођаче из иностранства. Ем су јефтинији, ем су боли, ем не закерају.
- СОДА: Аферим!
- ПРЕЖИЋ: А сад друштво, фајронт! И кад чујете да ја расписујем аудицију, не долазите.
- ДЕБЕЛИ: Ко те шиша, кад ниси из Ниша. Зар не видиш да те сви ми зафркавамо. Нама не треба хлеба, него интернационална слава. Сви имамо од чега да живимо. А теби ћу да накачим инспекцију на врат, да... Јесте, друже! Да видиш ти ко је Болеровић. Другарице, водим вас код себе на пиће.
- СОДА: Ја не идем.
- ПРЕЖИЋ: Народе, растурај се!
- ДЕБЕЛИ: Доста бре.
- ЈЕЛИСАВЕТА: Содо, немој да се љутиш, ја не могу да одбијем овако љубазан позив друга Болеровића.
- ДЕБЕЛИ: Не мора на пиће...
- СОДА: Хвала, знам ја такве...
- ДЕБЕЛИ: Шта хоћете тиме да кажете?
- СОДА: Прво пиће, а после...
- ДЕБЕЛИ: Боже, за шта ви мене сматрате...
- Прежић их избацује из њросијорије.*
- ПРЕЖИЋ: А ти хармоникашу, могао си мање да развлачиш тај твој акордеон. Је л' ако га исцепаш од чега ћемо нов да купимо. Жао ми је од овог олоша што ова мала није успела. Та песма „Сибонеј“ би разнежила нежење и алкохоличаре широм турнеје. Али шта ћеш, да сам њу примио, ове друге накараде би ме скалпирале или чак линчовале. Фол, не треба им хлеба. Сви сити и овце на броју. Па то је немогуће. Зар не? Баш ће бити напорна турнеја ако уопште нађем чланове трупе. Оптимизам побеђује сва зла овог света. Поштен човек не може да пропадне, никако. Ја сам убеђен.

ХАРМОНИКАШ: Тачно.

ПРЕЖИЋ: Откуд ти знаш?

ХАРМОНИКАШ: Па ја сам поштен човек.

ПРЕЖИЋ: Ја сам мислио на мене.

Затимамњење.

ПЕТА СЛИКА

Похабани салон са двоседом и стіочићем. Ту седе Јелисавета и Дебели.

ДЕБЕЛИ: Сва штета што поштована Содићка није пошла са нама. Ја се надам да се она само шалила кад је говорила о томе како није згодно да девојка иде са момком на пиће.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јамачно се шалила.

ДЕБЕЛИ: Но, шта ћемо попити?

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините али ја не бих.

ДЕБЕЛИ: Добро, позваћемо мога татицу па ће он доћи и донети нам шта је припремио. Тата!!!

Улази отац Болеровић са шацном и две зделе. Сав је сервилан. Иззледа као келнер.

БОЛЕРОВИЋ: Ево, одмах за наше голупчиће...

ДЕБЕЛИ: Остави ту и иди.

БОЛЕРОВИЋ: Драго ми је што сте дошли код мог сина...

ДЕБЕЛИ: Тата, чујеш ли?

БОЛЕРОВИЋ: Да, сине.

ДЕБЕЛИ: Где је мама?

БОЛЕРОВИЋ: Отишла опет на село Љубо! Понела и бронзу да офарба оне узенгије од прошли пут. Знате, господиће, моја жена, а Љубина мама има чудан хоби који нас кошта и новаца и живица. Она сакупља разне бучуке, тестије, ћилиме, крчаге, ћупове...

ДЕБЕЛИ: Тата, не оговарај маму. Тужићу те њој!

БОЛЕРОВИЋ: Ниси ти издајица. Ја те знам. Дакле, сит сам тих чутура, бардаклија, менгеле... Санјам их ноћима. Некима чак ни име не знам.

ДЕБЕЛИ: Прави си шиљок!

БОЛЕРОВИЋ: Хвала сине, елем, знate ли да не могу да одем у бању и лечим реуму јер немамо пара. Начисто ћу банкротирати. Таква колекционарка се не памти у историји нашег краја.

ЈЕЛИСАВЕТА: О, није то ништа. Не треба се толико секирати. Знате, једна моја даљна рођака, скупљала кишобране. Постала је и крадљивица због те своје страсти.

ДЕБЕЛИ: Кишобране?

ЈЕЛИСАВЕТА: Да, да...

БОЛЕРОВИЋ: Бар то не кошта.

ЈЕЛИСАВЕТА: Та моја, даљна рођака иде по кафанама и узима кишобране из ћошкова, са чивилука, мува се по станичним чекаоницама и краде. Какву та колекцију има да паднете на теме. Кишобрани за снег, сунцобрани, клобуци, разне марке и величине. Једнога дана одвукла је са плаже велики сунцобран. Цела кућа је постала прави магацин. Шупе пуне, зимнице не прави и из шпајза је све избацila да би сместила колекцију.

БОЛЕРОВИЋ: Разни људи, разне ћуди... Страшно! Него, изволите па се послужите.

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините, а шта је то?

БОЛЕРОВИЋ: Мућена јаја. Жуманце.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта?

ДЕБЕЛИ: Ајде, тата, не дави. Прошетај мало!

БОЛЕРОВИЋ: Наравно, сине!

ДЕБЕЛИ: Шта гледаш? Изиђи из просторије!

БОЛЕРОВИЋ: Једите одмах да се не изгубе витамини. Они се врло брзо претворе ни у шта ако дечица не поједу...

ЉУБА: Болеровићу, врата...

БОЛЕРОВИЋ: Наравно, сине. Сад ће и кафица бити готова. Ви се забављајте. Госпођице, извините на деранжману, ја све ово чиним да вам угодим. Увек на услугу, покорно...

Болеровић излази на трашке.

ДЕБЕЛИ: Што су досадни ови стари људи, мисле да смо ми још деца, мој боже! Оседећу од толике пажње. Они од нас праве богаље и кретене.

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините, шта је то што је господин донео у зденицама?

ДЕБЕЛИ: Мућена јаја. Жуманце.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта?

ДЕБЕЛИ: Нисте јели жуманце са шећером измућкано?

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините, да ли бисте ми поновили о чему је реч?

ДЕБЕЛИ: О жуманџету.

ЈЕЛИСАВЕТА: Жуманце?

ДЕБЕЛИ: Да, Јелисавето! Мућена јаја су најбоље средство за грло, заправо да добијете глас због певања.

ЈЕЛИСАВЕТА: Баш вам хвала али не једем јаја.

ДЕБЕЛИ: Не једете?

ЈЕЛИСАВЕТА: Не. Од њих добијем копривњачу. Сва се онако некако оспем, па ме сврби и пецика по кожи. Онда се осећам као да сам у перни.

ДЕБЕЛИ: У перни?

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте. То пецикање је као да седим на шпорету.

ДЕБЕЛИ: На шпорету?

ЈЕЛИСАВЕТА: Да. Него извините, молим вас али не разумем за што понављате сваку моју реч.

ДЕБЕЛИ: Ја?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ви. Да ли чујете добро ушима или је нешто друго по среди. Заиста је врло чудно то што ви чините. Ја рецимо кажем „у перни“, ви питате – „зар у перни“. Ја, после тога кажем – „на шпорету“, ви се ишчубавате речима – „на шпорету?“ Како то да противмачим. Да ли ви то мене завитлавате, са опроштењем?

ДЕБЕЛИ: Далеко од тога, госпођице. То је због тога што је тако учтиво.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не разумем.

ДЕБЕЛИ: Мој отац је читao бон-тон, па каже да је учтиво придавати значај речима саговорника. Надам се да се нисте увредили. Ако ви нећете да једете ову посластицу, дозволите да једем ја.

ЈЕЛИСАВЕТА: Само ви навалите... Него нисте ви тако бедни као што сте се представљали на аудицији.

ДЕБЕЛИ: Нисмо, али сам морао тако да се представљам јер је то била последња шанса да се углавим код Прежића. Све бих учинио да успем.

ЈЕЛИСАВЕТА: Баш сте амбициозни. Него, зар није овде мало загушљиво.

ДЕБЕЛИ: Да отворимо прозор?

ЈЕЛИСАВЕТА: Може.

Дебели отвори прозор. Зец ускочи у собу и одскакуће ван.

ДЕБЕЛИ: Нећемо много да отварамо. Плашим се промаје да не назебемо. После ћу кашљати пуну недељу дана, а тата је онда досадан па ми кува чајеве, меће облоге од лоја и вендузе са фатом и чашом на леђа.

Улази ојбац. Носи послужавник са кафом и неким ђаконијама.

БАЈИЋ: Пиће за дечицу. Кафица, кексићи, кикирики, сине то је добро за мушке, хи, хи, хи...

ДЕБЕЛИ: Бајићу, смири се. Како се то понашаш као пубертетлија. Зар не видиш колико имаш година.

БАЈИЋ: Јао, сине, немој тако пред девојком.

ДЕБЕЛИ: То више да се не догоди...

БАЈИЋ: Љубо, сине...

ДЕБЕЛИ: Јеси ли ме чуо?..

БАЈИЋ: Јесам. Пријатно.

Бајић крене. Из цећа му вири неки реферат.

ДЕБЕЛИ: Стани, Бајићу. Шта ти је то у цепу?

БАЈИЋ: Ништа, ништа...

ДЕБЕЛИ: Да видим. Опет неки реферат.

БАЈИЋ: Немој пред госпођицом да ме критикујеш, није по бон-тону.

ДЕБЕЛИ: Твој бон-тон ме и укопао пред госпођицом, Бајићу. Дај прочитај нам то што си срочио. Знате, Јелисавета, мој отац воли да дискутује на састанку кућног савета и да дави свет својим рефератима. Сад ће нам прочитати део онога што је саставио за сутрашње заседање. Бајићу, изволите.

БАЈИЋ: Баш ме срамота...

ЈЕЛИСАВЕТА: Изволите, само... Немојте се стидети преда мном.

ДЕБЕЛИ: Један, два, три...

БАЈИЋ: Што си строг данас... У реду, читам: „... Имајући у виду да смо употребили све могуће расположиве методе и средства да бисмо убрзали модернизацију навика наших суграђана, црне кесе за ћубре нису нашле одговарајућу примену на нашој територији. Имамо случајева који су алармантни и будући да упозоравају на будност, апелујемо на све заинтересоване да ћубре бацају у црним кесама градске чистоће а не у шареним и свакојаким. Ово се односи на све становнике и суграђане без изузетка и сви они који се понашају наспрот нашим ставовима које смо заузимали на задњем састанку сносиће све консеквенце и неће бити изузетак. Напред наведено указује на пораст суштинских проблема па предлажем да се жустро боримо да се овакве појаве искорене и створи простор за деловање напредних снага наше територије...“ Ух...

Јелисавета ће је узећи у рукама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Браво, Бајићу...

ДЕБЕЛИ: Вама се то допада?

ЈЕЛИСАВЕТА: Дивно...

БАЈИЋ: Видиш, сине, да другарица зна шта је прави говор. Ви сте такође активиста, зар не?

ЈЕЛИСАВЕТА: Била сам. Лепила сам плакате за састанке месне заједнице и водила записник на једној седници.

ДЕБЕЛИ: Бајићу, иди настави да пишеш...

БАЈИЋ: Али, ја бих са другарицом да разменим искуства.

ДЕБЕЛИ: Други пут. Другарица је дошла код мене. Извини.

БАЈИЋ: Љубо, само мало...

ДЕБЕЛИ: Напоље! Сиктер! Фајронт!!!

Бајић исцрчи из себе.

ЈЕЛИСАВЕТА: Што сте груби према свом оцу?

ДЕБЕЛИ: Откуд и знам да ми је отац. Можда сам и усвојен. Моји родитељи немају разумевања за мене. Ја још увек желим да будем нешто велико у животу. Крајња жеља ми је да будем Роберт Редфорд.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао. Дивно... Да ли ћете то и бити?

ДЕБЕЛИ: Надам се. То стално покушавам. Видите шта сам све радио на аудицији да се само прикрпим за трупу.

После је све лако, ова турнеја је значајна. Раније сам се везивао за неке лепе групе... А да ли сте и ви желели да будете глумица?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја?

ДЕБЕЛИ: Да.

ЈЕЛИСАВЕТА: Па, не знам... Нисам нека лепотица, зар не?

ДЕБЕЛИ: О укусима се не дискутује...

ЈЕЛИСАВЕТА: Док сам била мања, као девојчица сам слала писма разним глумцима и глумицама у Холивуд и Џиненхиту. Желела сам да ми пошаљу своју слику али нисам знала енглески. После сам нашла рецепт за дописивање.

ДЕБЕЛИ: Јесу ли вам нешто послали?

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесу, наравно. Најбрже су ми одговорили: Кирк Даглас и Оливија де Хевиленд. Баш су били дивни. Имам и данас њену слику у ташни.

ДЕБЕЛИ: Могу ли да је видим?

ЈЕЛИСАВЕТА: Наравно. Изволите.

Јелисавета додаје слику из ташне врховима прстију.

ЈЕЛИСАВЕТА: Само пазите, хватајте слику врховима прстију да је не испрљате. Тако је чувам.

ДЕБЕЛИ: Хоћу. Баш је лепа.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте, онда је била лепа и млада и моја мама је стварно волела па смо је држали на креденцу али сам је онда ставила у ташну да не пожути. Зато врло пажљиво рукујем са њом. У побраташтву, волела бих да будем лепа као она.

ДЕБЕЛИ: Свако има своју лепоту, молим вас...

ЈЕЛИСАВЕТА: Можда...

ДЕБЕЛИ: Пређимо на перту.

ЈЕЛИСАВЕТА: На шта?

ДЕБЕЛИ: Мислим на ти.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ако вама није незгодно.

ДЕБЕЛИ: Напротив.

Улази Бајић са тајницима.

БАЈИЋ: Извините, колегинице, али морам да вам прочитам ову реченицу.

ДЕБЕЛИ: Господе, шта ћеш сада овде?

БАЈИЋ: На брзину ћу – „другови и другарице, обзиром да будући, наиме да поремећени односи упућују на напред наведено стога сматрам да обзиром на изнето име места примени нових идеја на конкретне случајеве“. Ето, само толико.

Бајић брзо изађе. Дебели колачи очи.

ДЕБЕЛИ: Убиће ме њих двоје.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта вам је? Пребледели сте. Је л' вам много зло или мало зло?

ДЕБЕЛИ: Воде. Добићу инфаркт и цирозу...

ЈЕЛИСАВЕТА: Шећер је добар за срце.

ДЕБЕЛИ: Кад бисте живели, уствари кад би живела... Договорили смо се да разговарамо на „ти“ пре него је ушао конференцијаш, зар не?

ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте.

ДЕБЕЛИ: Кад би живела дан у овој кући, ти би полудела. Родитељи ме наговарају да се запослим као продаџац у трговини. Они су злотори, а не отац и мајка. Како то могу да ми приређују?

ЈЕЛИСАВЕТА: Кажу вам то?

ДЕБЕЛИ: Ја сам додуше, завршио трговачку академију али то им не даје за право да за моје уметничке покушаје кажу да су безуспешни. Говоре да сам дунстер. Сматрају ме за неспособњаковића. Стално ми придижу – „Шта си урадио са својих тридесет и кусур година? Ништа. Велика си нула. Две велике нуле“.

ЈЕЛИСАВЕТА: Јао...

(Кикоће се)

ДЕБЕЛИ: Је л' то смешно?

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините...

ДЕБЕЛИ: И јесте смешно.

ЈЕЛИСАВЕТА: Омакао ми се смех.

ДЕБЕЛИ: Наравно. Ја причам о свом тешком животу, отворим своје срце такорећи непознатој особи, а она ми се смеје. Не разуме моје муке и нимало ружичасту судбину. Баш вам хвала. Сви сте ви исти и Бајић и кева и ви... Сви ми загорчавате живот.

ЈЕЛИСАВЕТА: Нисам имала намеру.

ДЕБЕЛИ: Напоље!

ЈЕЛИСАВЕТА: Извините, да ли сам добро чула.

ДЕБЕЛИ: Чула си, него шта... Затвори врата са оне стране, разумеш?

ЈЕЛИСАВЕТА: Друже Бајићу, друже Бајићу...

Улази Бајић. Дебели баца по кући.

БАЈИЋ: Шта се то овде догађа?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ваш син ме истерује. Да ли је то лепо?

БАЈИЋ: Наравно да није.

ЈЕЛИСАВЕТА: Па онда?

БАЈИЋ: Љубо да се извиниш госпођици, пардон, другарици...

ДЕБЕЛИ: Сви сте исти, моји интимни непријатељи... Напоље обоје.

БАЈИЋ: Сине...

ДЕБЕЛИ: Синуло ти да бог да.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја ипак идем. Није важно.

БАЈИЋ: Ама немојте. Бар неко пристојан да ми уђе у кућу. Знате кога је довлачио. Све неке гутачице ватре и змија, оне што ваде зечеве из прслучета и осталае сличне противе. Не идите.

ДЕБЕЛИ: Идите и не враћај се више.

ЈЕЛИСАВЕТА: Збогом.

БАЈИЋ: Не, останите. Смириће се.

ДЕБЕЛИ: Нећу да се смирим док ме сви врећају и смеју ми се у брк. Ова ми се смејала.

БАЈИЋ: Није, сине, о мушки моје.

ДЕБЕЛИ: Сви сте ви тутумраци.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ију, ово је превршило сваку меру. Молим вас дајте ми мој кишобран, па да идем.

ДЕБЕЛИ: Дај јој кишобран, тутумраку па и ти иди са њом да се мало одморим и од тебе.

БАЈИЋ: Изволите, у предсобљу је, другарице.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хвала. Баш сте љубазни.

БАЈИЋ: Молим и други пут.

ЈЕЛИСАВЕТА: Здраво, неваспитани неотесанче!

ДЕБЕЛИ: Збогом, лепотице! Хи, хи, хи...

Јелисавета излази. Бајић на вратима застапане.

БАЈИЋ: Мали, спреми каш. Извините, по сто пута...
Дебели осітане сам. Намешта сітолицу. Скида кашу са паніталона.
Скида паніталоне. Ледне йойбрушке на сітолицу. Чека. Улази Бајић, заврће рукаве на кошуљу.
БАЈИЋ: Сад ће татица да казни малога Љубу што цео дан није био добар. Је л' Љуба био добар?
ДЕБЕЛИ: (Утапањи)
Није.
БАЈИЋ: Него какав је био?
ДЕБЕЛИ: Невалао.
БАЈИЋ: Је л' заслужио батине?
ДЕБЕЛИ: Јесте.
БАЈИЋ: Па онда...
Бајић удара кашем Дебелоž.
Затапамњење.

ШЕСТА СЛИКА

Кухиња као у првој слици. Јелисавета и Мајка китије јелку. Стављају кич кућлице, ћрскалице, креј-ћайир и лампионе ио одјају.

МАЈКА: Рано смо се и сетиле да китимо јелку. Само што није поноћ закуцала на прозор.

ЈЕЛИСАВЕТА: Али, мама, па цео комшилук кити, зашто не бисмо и ми. Уосталом, јелку сам нашла испред куће. Ваљда је некоме испала из гепека...

МАЈКА: Боље да сам тебе китила за удају него јелку за Нову годину...

ЈЕЛИСАВЕТА: Та иди... Немој увек о томе.

МАЈКА: Како немој? Морам. Ти си иста она „Ла Бедница“.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ко?

МАЈКА: „Ла Бедница“.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не знам ко је то.

МАЈКА: Није ни важно да знаш. То ти је једна бедна девојка која је била тутумрак као и ти.

ЈЕЛИСАВЕТА: Шта је радила та „Ла Бедница“?

МАЈКА: Ето, та ти је стално сањала и хтела да се уда за принца на белом коњу. Тражила она мужа, просили је, она одбијала, закерала, тражила, одабирала и...

ЈЕЛИСАВЕТА: И?

МАЈКА: Увек је мислила и хтела само принца на белом коњу. На крају је уместо принца нашла белог коња.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хи, хи, хи...

МАЈКА: Није смешно, него је жалосно.

ЈЕЛИСАВЕТА: Али, драга мајко, мени ништа друго не преостаје него да одем у манастир.

МАЈКА: На које време?

ЈЕЛИСАВЕТА: Па на дуже. Озбиљно мислим да одем у испоснице. Живећу тамо.

МАЈКА: Требало је све те књиге што си читала да побацам. Тамо си све то прочитала.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ма нисам.

МАЈКА: Ма јеси. Те романи „Амор“, па „Сломљењо срце“, „Вечна љубав“, „Утишини самостана“, „Увек твоја“ и слично. Те глупости у шареним корицама сам морала кроз прозор да бацам, а не кћерка да ми се напаја сулудим идејама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Али, мајко, немој сада викати на мене, само што поноћ није одзвонила. Погледај кроз прозор како снег пада у крупним пахуљицама. Доћиће Деда Мраз на дебелим кочијама и донеће дечици поклоне. Слушај, сат откуцава.

МАЈКА: Бројмо Јелисавета.

ЈЕЛИСАВЕТА: Један...

Зачује се избијање зидног саћа – може БИГ-БЕН или ку-ку саћ.

МАЈКА: Два..

ЈЕЛИСАВЕТА: Три...

МАЈКА: Четири...

ЈЕЛИСАВЕТА: Пет...

МАЈКА: Шест...

ЈЕЛИСАВЕТА: Седам...

МАЈКА: Осам...

ЈЕЛИСАВЕТА: Девет...

МАЈКА: Десет...

ЈЕЛИСАВЕТА: Једанаест...

МАЈКА: Дванаест...

ЈЕЛИСАВЕТА: Срећна ти Нова година!

МАЈКА: Сретна ти нова година, ћерко.

ЈЕЛИСАВЕТА: Желим ти све најлепше у Новој години.

МАЈКА: Најсрдачније ти честитам наступајући празник.

ЈЕЛИСАВЕТА: Много здравља, среће и успеха у Новој години...

МАЈКА: Све најбоље у наступајућој години...

ЈЕЛИСАВЕТА: Свако добро и пуно лепога...

МАЈКА: Могли би и да наздравимо.

Мајка сиће у чаше. Наздрављају и тију.

ЈЕЛИСАВЕТА: Живели!

МАЈКА: Живели!

Јелисавета тали свећице на јелки.

МАЈКА: Сда ја идем да спавам, душо. Нешто сам много уморна.

ЈЕЛИСАВЕТА: А ја ћу да останем. Хоћу мало да сневам...

МАЈКА: Немој дugo. Боље је да легнеш. Твоји снови су ми се попели на главу.

Мајка излази.

ЈЕЛИСАВЕТА: Лаку ноћ, мама!

МАЈКА: Лаку ноћ, ћерко!

Јелисавета тправи книксеve и иžra.

ЈЕЛИСАВЕТА: Срећна нова, срећна нова
много нових лепих снова
и принчева на коњу белом
и дама са белим велом...

Јелисавета тали прскалице. Угаси сијалицу. Као из бајке појављује се Деда Мраз. Јелисавета се уплаши, устукне. Деда Мраз јој се смеши. Пружа јој велику дечју лутику.

ДЕДА МРАЗ: Срећна нова, моја драга „Ла Бедница“...

ЈЕЛИСАВЕТА: Али, ја нисам „Ла Бедница“. Ја сам Наталија.

ДЕДА МРАЗ: У ствари ја много волим да будем Деда Мраз. Преко седам гора и преко седам мора... Обожавам да будем Деда Мраз... Имам свој костим који држим у орману пуном нафталина да га мольци не изједу. Направио сам и лажну браду величине до пупка, наравно од фате и то беле боје. Чизме су најобичније, гумене, и не пропуштају воду када гацам по засеоцима и предграђима да бих стигао до деце и

дао им поклоне. Деца ме увек дочекују раширених руку, само сам једном добио грудву у главу и то пред саму Нову годину па сам прележао цео дочек. Врећа коју носим за поклоне је мало бушна али је и то добро јер ми, као случајно, испадне неки по-клончић у виду бонбона и чоколаде па га ја покупим и однесем сестричини. Ове године ћу да будем Деда Мраз у сестричинином обданишту па бих волео да ме она не препозна и не викне: „Чико!“, да ме осталла деца не препознају као обичног человека, а не Деда Мраза.

Појављује се Нова година са дијадемом на глави.

НОВА

ГОДИНА: Срећна ти ја, драга Ла Беднице.

ЈЕЛИСАВЕТА: Ко си ти?

НОВА

ГОДИНА: Зар не видиш – Нова година.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не би се рекло.

НОВА

ГОДИНА: Ја сам уствари, љубимица децембра месеца и то због тога што је крај године и што се народ припрема за дочеке, а и ја спремам своју стру чипкану хаљину што сам је добила за матурски бал од моје бабе Томаније и само је онда једном обукла. Међутим, та демодирана хаљина ми сада служи као нови основни животни приход јер у њој наступам у приредбама поводом Нове године. Имам стални ансамбл: нас четворо пензионисаних људи, међу њима има и правих глумаца, јер ја сам пензионисана учитељица. Дајемо представе за Нову годину, а ја у чипкастој хаљини са дијадемом на глави и прскалицом у десној руци тумачим лик Нове године. Јесте, мало је незгодно што између мене и старе године нема разлике у годинама, али она је сва у крпама и са метлом, а ја у претходно описаној гардероби. Сви мисле да смо ми тезгароши, али ја понављам: то нам је извор прихода, пошто су нам мале пензије, да можемо после да идемо у бању и лечимо реуме и ишијас.

Појављује се човек са маском неке животиње на лицу. Касније у монологу је скине.

ЉУБИТЕЉ: Ја најволијем да дочекујем Нове године... Скоро сваки дан бих могао да их дочекујем. Ако баш и није време за дочек, ја измислим да је Нова година на папуанским острвима или на полинежанским обалама. Онда окупим друштво па се веселимо по три дана и четири ноћи узастопно. Свако понесе пића и напитке, као и много хране у чврстом и меком стању, грамофон и плоче на разним обртајима и разних величина. Обично почнемо око девет увече, када комшилук гледа телевизијски програм и када жене мећу децу на спавање. По неки пут правимо и маскенбал. Никад не знам ко ми долази јер кад отворим врата, угледам неку свињу или коња, вештицу или легионара, Пепељугу или ватрогасца. После сваки скине маску и остану са својим лицима, па видим ко је ко. Договорили смо се да се прво бира мис маске, а најчешће је победник брачни пар Плетишумић који никад не познамо јер неки пут дођу као једна личност. Тако је било прошле Новозеландске нове године кад су дошли као једна личност. А знате како? Појавио се један двометраш као киклоп, а то су били уствари брачни пар Братислава и Желько Плетишумић на штулама. Једном су дошли као просјаци тако добро маскирани да сам мислио, кад су се појавили, да су стварни, па сам их отерао са кућног прага. Ове године ћу да прослављам са мањим друштвом и без алкохолних пића. Има да се пије само кабеза, клакер, боза и чајеви. Јешћемо салате и кувани пиринач због склерозе јер већ осећам да заборављам кад је која Нова година. И на крају нема више маскирања. Нек свако дође са својим лицем. Наравно. Зашто кад људи имају своја, долазе са туђим и другим лицима???

Долази Стара нова година на мејли. Љубитељ јој скине маску стварице са лица и појављује се младо лице жене у боји бронзе.

СТАРА ГОДИНА:

Најрадије дочекујем Нову годину у Ритопеку. Ка-ква путовања по белом свету, какви аранжмани преко неких агенција и сличних. Не морам да се пакујем ни дотеријем, уштеда шминке и гардеробе, шмук и остали украси. Важно је расположење, а њега могу да имам кад хоћу. Развучем уста, а

свирач армонику па весеље до зоре. У Ритопеку нећу да једем дијету и одвратности иностраних кухиња већ домаће прасенце које је моја ујна лично својом руком одгајала, а ујак испекао и изнео на трпезу. Три дана и три ноћи има да се веселимо око тог прасета. Ако падне снег, има мало да изађемо у двориште и да се грудвамо, испрескачимо труле кобиле и остале препеке па се задувани вратимо и навалимо на остатке. Наравно, неће ту бити само месо већ и гибаница, штрудле-маковњаче, пихтије, крофне, уштипци... Кад се вратим са дочека, мало ћу имати мучнину у stomaku, па после содица бикарбона и чајеви од нане и жалфије, двопека и млека има да остану само лепе успомене.

ЈЕЛИСАВЕТА: Мама!!! Мама!!!

СТАРА ГОДИНА: Шта се дереш? Је л' ти не прија моје друштво, шта ти је? Хоћеш журеве, шиз музику, дуге косе, слободну љубав? Шта хоћеш La Беднице? Изјасни се...

ЈЕЛИСАВЕТА: Хоћу да ме сви ви оставите на миру. Не желим приказе ноћне. Мама!!!

СТАРА ГОДИНА: Кажи ми шта желиш. Можда Рип Кирбија, Алана Форда, Мандрака, Фантома, Бим и Бума... Изјасни се, La Беднице...

ЈЕЛИСАВЕТА: Нећу никога, мама!!!

ГЛАС МАЈКЕ: Јелисавета, кћери, шта ти је? Јеси ли опет нешто ружно сањала?

Све приказе нестапану. Улази Мајка.

МАЈКА: Кћери моја, шта је било?

ЈЕЛИСАВЕТА: Као да сам снила...

МАЈКА: Јелисавета, шта?

ЈЕЛИСАВЕТА: Деда Мраза, Нову Годину, Стару годину, свашта...

МАЈКА: То је само сан, душо... Спавај! У хороскопу ти пише да ћеш сутра наћи своју љубав и ја сам убеђена као мајка да ће тако бити.

ЈЕЛИСАВЕТА: Они су изгледали као стварност...

МАЈКА: Спавај, него што си отварала прозор?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја?

МАЈКА: Хладно је. Затворићу...

ЈЕЛИСАВЕТА: Ја га нисам отворила!

МАЈКА: Него ко?

ЈЕЛИСАВЕТА: Ипак су они...

МАЈКА: О чему причаш?

ЈЕЛИСАВЕТА: Деда Мраз је отворио прозор...

МАЈКА: Ти бунцаш!

ЈЕЛИСАВЕТА: Не, цела истина.

МАЈКА: У реду, онда ћу га ја затворити. Но пре тога ће се појавити принц на белом коњу.

(Смеје се)

То су све којештарије.

У прозору се њојави Принц на белом коњу. Сјаје. Прескаче кроз прозор и прилази Јелисавети. Мајка се занесе и оне свести.

ПРИНЦ: Волим те.

ЈЕЛИСАВЕТА: И ја тебе. Много.

ПРИНЦ: Дакле, сада треба да те пољубим.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да.

ПРИНЦ: После мога пољупца ти заспиши.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не, после пољупца се будим. Тако је у бајци.

ПРИНЦ: Али, ово је живот. У животу је све другачије него у бајци.

ЈЕЛИСАВЕТА: Не разумем.

ПРИНЦ: У животу принц љуби Трнову Ружицу и она заспи. Извини, морам да те пољубим што пре јер журим...

ЈЕЛИСАВЕТА: Куда?

ПРИНЦ: Имам много слушајева...

ЈЕЛИСАВЕТА: Не разумем.

ПРИНЦ: И боље. Хани, заиста журим. Спавај!

Принц навали на Јелисавету и љуби је. Она се хвата за чело, зева, лађаним њокрејима се уснављује. За то време принц скоче кроз прозор, мамузне коња и одлейти. Јелисавета крене ка кревету и засићи. Дискрејно хрче.

Светло се лађано гаси.

Завеса.

Ванџаѣ

ЛИЦА:

ЛЕПОСАВА (Лепа)

БРАТИСЛАВ (Бата)

СРБИСЛАВ (Срба)

Једна клуја дречаво обојена, одозđо висе окачени леђтири од харчије, лицидерски месец и неке звезде.

Срба и Баја шетају исцрпд клује. Приметије се.

БАТА: Добро јутро.

СРБА: Добро јутро.

БАТА: Имате лепу кравату.

СРБА: Хвала.

БАТА: Молим.

Појављује се ћосиођа Лейосава. Одлази Баја.

СРБА: Добар дан.

ЛЕПА: Добар дан.

СРБА: Имате лепу кравату.

ЛЕПА: Хвала

СРБА: Молим.

Улази Брайислав – Баја.

БАТА: Добро вече.

ЛЕПА: Добро вече.

БАТА: Што имате диван шешир!

ЛЕПА: О, хвала!

СРБА: Добро вече.

БАТА: Добро вече.

СРБА: Имате ли масно ћуреће?

ЛЕПА: Ђуреће?

СРБА: Ђуреће.

БАТА: Баш се сада пиче.

ЛЕПА: Добар дан.

СРБА

и БАТА: Добар дан.

ЛЕПА: Имате ли кишобран?

БАТА: Кишобран?

ЛЕПА: Кишобран.

СРБА: Баш сада је распродан.

ЛЕПА: Штета, а тек што је престала киша.

БАТА: Можда вас можемо нечим другим усљедити.

ЛЕПА: Не верујем.

СРБА: Наша фирма је надалеко чувена, госпођо...

ЛЕПА: ...Лепосава. Моје име је Лепосава.

БАТА: О, драга госпођо Лепосава, купите нешто од нас.

СРБА: Да, чак и на кредит.

ЛЕПА: Не, никако. Ја плаћам само у готову.

БАТА: Чујеш ли, Србиславе?

СРБА: Чујем, Братиславе.

ЛЕПА: Могла сам се удати за бродовласника.

БАТА: Флота?

СРБА: Трговачка морнарица?

ЛЕПА: Не, чамац на Сави.

БАТА: И како сте пропустили такву прилику?

ЛЕПА: Хтео је само девицу.

СРБА: Цепидлака!

БАТА: Хтео је девицу???

ЛЕПА: Да, а ја сам од своје десете године сама пенџетирала своје ципеле.

БАТА: Но, надам се да не жалите за тим окрутним човеком.

ЛЕПА: Нипошто, нипошто!

СРБА: Тако дивна жена ће увек наћи достојног мужа.

БАТА: Тада окрутни бродовласник нек остане само ружан сан.

ЛЕПА: Јесте, али ја сам због њега морала целе ноћи да се колмујем.

СРБА: Осећам да мрзим тог човека.

БАТА: Сигуран сам да сакупља разгледнице и да их сам себи шаље, из разних места куда пролази.

ЛЕПА: Господо, гајим наду да ћу се ипак једнога дана удати и са вољеним супругом живети у срећном дому.

СРБА: Ко шта, а баба о уштипцима.

БАТА: Баби се снило што јој је мило било.

- ЛЕПА: Имаћемо баштицу са прекрасним цвећем. Невен, шебој, перуника, кукурец. Около ће бити засађено воће. Мушмуле, рибизле, крушке караманке.
- СРБА: Ваш план о будућности је врло привлачан.
- БАТА: Понекад и ја осетим жељу за браком.
- ЛЕПА: Село се пали, бабе се чешљају.
- БАТА: Србиславе, време је за починак.
- СРБА: Лаку ноћ, госпођо...
- ЛЕПА: Лаку ноћ, госпођице.
- БАТА: Лаку ноћ.
- ЛЕПА: Лаку ноћ.
- СРБА: Отпратићу вас до куће.
- ЛЕПА: Не треба, Србиславе.
- БАТА: Ја ћу вас штитити до вашег дома.
- ЛЕПА: Хвала, ви сте тако љубазни али мени је овде пријатно. Идите. Ја ћу спавати на клупи.
- БАТА: (*Tuxo*)
Она је луда. Отима нам кревет.
- СРБА: (*Tuxo*)
Жртвоваћемо се. Ипак смо центлмени.
- ЛЕПА: Могла сам да се удам...
- БАТА: За бродовласника?
- СРБА: Већ знамо. Даса није имао флоту ни трговачку морнарицу.
- БАТА: Ваш бродовласник се возика чамцем по ширрагу а дивље патке му праве друштво.
- ЛЕПА: Не, онај други је био индустрисалац.
- СРБА: Црна металургија?
- БАТА: Текстилна фабрика?
- ЛЕПА: Не, крпио је шерпе и лонце, оправљао кишобране и оштрио ножеве. Посао је цветао суботом и августом, а понекад у зиму и с јесени.
- БАТА: Зашто сте пропустили такву прилику?
- ЛЕПА: Хтео је девицу, а ја сам од своје десете године љуштила кромпире у ћачкој кухињи.

СРБА: Ви сте храбри и није вам жао што вас индустријалац није извео пред олтар.

ЛЕПА: Србиславе, искалила сам се у борби која се зове живот. Ја сам сабља димискија, нисам заплакала ни кад ме крпач лонаца и шерпи напустио. Признајем, мрзела сам га. Побегао је пред сам дан венчања а ја сам се јадна целе ноћи колмоловала.

БАТА: О, каквог садисте!

СРБА: О, каквог мазохисте!

ЛЕПА: Није то ништа. Шта бисте тек рекли да вам испричам о свим мојим удварачима, просиоцима, вереницима...

БАТА: Нипошто, нипошто...

ЛЕПА: Драги, Братиславе, помозите ми. Уз вашу подршку опоравићу се душевних поремећаја и телесних недостатака.

СРБА: Морам вам признати, Лепосава.

БАТА: И ја, Лепосава.

ЛЕПА: Испричајте, поверите се.

СРБА: Залубљен сам у вас.

БАТА: Ја вас волим.

ЛЕПА: Обојица сте ми драги.

СРБА: Обожавам вас.

БАТА: Залубљен сам у ваше очи.

ЛЕПА: Оно све што знате о мени то је тако мало. Спавајмо.

СРБА: Мислите утроје??

ЛЕПА: Не, свако за себе. Преспавајте ову ноћ, сутра ујутру добро промислите и не брзайте.

Затамњење.

Кад се светло уђали види се: Лепосава сіава на клуци а Србислав и Братислав шеткају.

БАТА: Добро јутро.

СРБА: Добро јутро.

БАТА: Имате лепе пертле.

СРБА: О, хвала.

БАТА: Ништа, ништа и други пут.

СРБА: Добро вече.
БАТА: Добро вече.
СРБА: Где сте набавили тако дивне учкуре?
БАТА: О, хвала.
СРБА: Ништа, ништа и трећи пут.
ЛЕПА: Добар дан.
СРБА
и БАТА: Добар дан.
ЛЕПА: Имате ли громобран?
СРБА: Громобран?
БАТА: Громобран?
ЛЕПА: Громобран.
СРБА: Баш сада је омуњан.
ЛЕПА: Молим?
СРБА: Кажем, малопре је ударила муња. Громобран је омуњан.
ЛЕПА: Молим.
БАТА: Опалим те... муњом.
ЛЕПА: Простаци, ванџаге.
БАТА: С ким си онакав си.
ЛЕПА: Марш, марш, марш.
СРБА: Госпођо, ви имате покварену машту.
ЛЕПА: Добро вече.
БАТА: Добро вече.
ЛЕПА: Имате ли цвеће?
СРБА: Цвеће?
ЛЕПА: Цвеће.
БАТА: Баш се сада пече.
ЛЕПА: Незналице, битанге. Ђуреће се пече, а цвеће се креће.
СРБА: Молим?
ЛЕПА: Опалим те... цвећем.
СРБА: Простакуша.
БАТА: Пусти, лорфа.
ЛЕПА: Ви мислите да сам лака женска?

СРБА: По тежини не бисмо рекли.
ЛЕПА: А да сам се удала за плантажера?
БАТА: Гаји какао?
СРБА: Шећерну репу?
ЛЕПА: Не, он је имао саксију са мушкатлом и лонац са першуном.
БАТА: Госпођо, нећу више да чујем о вашим промашајима у животу. Моје срце је меко и може се заплакати. Где сте видели да прави мушкарац плаче.
ЛЕПА: Да, да, била сам досадила са својим поверавањима људима које чак и не познајем, који су можда и разбојници.
СРБА: Зар тако о нама, Србиславу и Братиславу, двојици старих другара, који су вам клупу уступили?
ЛЕПА: За ноћење хвала.
БАТА: Наша љубазност је позната у свету и околини.
ЛЕПА: Ви сте хотелијер?
СРБА: Да, има клупу у парку.
ЛЕПА: Туризам је исплатив. Благо вама.
БАТА: Госпођо, усамљен сам.
ЛЕПА: Сви се у животу злопамтимо. Ретко коме цветају руже, сем можда мушкатле и покоји першун.
БАТА: Усамљеност убија. Душа је празна и црв досаде нагриза.
ЛЕПА: Не причајте ми о црвима, знам све. Јела сам неке трешње, а после су ми рекли да је било пола киле црва у њима. Ништа, рекли су, јела си месо бесплатно.
БАТА: Гроздне ствари.
СРБА: Хоћете ли, драга, да вас учланим у војску спаса?
ЛЕПА: Не могу. Већ сам члан ватрогасног друштва.
БАТА: Мене су прогласили почасним секретаром антиалкохоличара.
СРБА: Ја сам члан удружења дијабетичара.
ЛЕПА: Ако је тако, онда ћу вам набројати где сам све учлањена.
БАТА: Кажите нам само пет.
ЛЕПА: У реду. Али зашто тако мало? Пет?
СРБА: Братислав је сујеверан.
ЛЕПА: Добро, госпођо, имам чланске карте: лига за бригу о напуштеним мачкама, друштва за заштиту шумских јагода, удружења радозналих, секције против употребе салицила у припремању туршије, легије усамљених...

БАТА: Трла баба лан, да јој прође дан.
ЛЕПА: Но, поред свега живот је сан.
СРБА: Остави љубав и страсти на длан.
БАТА: А изнад свега, живот је слан.
ЛЕПА: Извините, али се не слажем.
БАТА: Зашто?
ЛЕПА: Па то – живот је слан.
СРБА: Како ви то нама противречите, госпођо?
ЛЕПА: До малопре нисам хтела да ставим примедбу али овако изживицирана морам. Нисам госпођа, већ госпођица.
БАТА: Гле, свашта.
ЛЕПА: Разумете? Госпођица, мадмоазел или како вам драго.
СРБА: Разумем, госпођице капларе!
ЛЕПА: Испољавам своје неслагање да је живот слан. Море је слано.
БАТА: Откуда знате?
СРБА: Јесте ли га пили?
ЛЕПА: Живот може да буде само горак.
БАТА: Сестро, не замарај нас предавањима. Никад нисам волео школу и кратковиде учитељице.
ЛЕПА: Ови хоће да ме бију. У помоћ! Уједињене нације!
СРБА: Није истина, ми смо мали скромни трговци.
БАТА: Ни мрава не бисмо згазили.
ЛЕПА: А мене би?
СРБА: Ви нисте мрав.
ЛЕПА: Помоћ! Манијаци ме даве. Осећам да губим дах. Дајте ми парче хартије за тестамент.
БАТА: Шта имате да оставите наследницима?
ЛЕПА: Две олињале мачке, збирку лептира и дресиране буве које певају у хору.
СРБА: Штета што немате акваријум.
БАТА: Да имате крила од крокодила, пријавио бих се за вашег јединог наследника.
ЛЕПА: Мислим да је сасвим довољно ово што остављам.
СРБА: Две олињале мачке, збирку лептира и дресиране буве?

- ЛЕПА: Упомоћ! Ја сам у рукама психопата.
- БАТА: Госпођо, вама је потребан заштитник.
- ЛЕПА: Да, брзо.
- СРБА: И ја се стављам у вашу службу.
- ЛЕПА: Немам намеру никога да запослим.
- БАТА: Ви сте врло школована особа.
- ЛЕПА: Да, завршила сам гробарску школу.
- СРБА: Претпостављао сам да сте ви образована и учена жена.
- ЛЕПА: Но, нисам могла наћи запослење. Потуцала сам се по свету, од места до места, од гробља до гробља.
- БАТА: Зар су вас свуда одбијали?
- ЛЕПА: Говорили су да је све попуњено.
- БАТА: Да ли стварно постоје караконџуле?
- ЛЕПА: Видела сам их својим очима. Караконџулина освета је грозна. Сећам се како је јашила једног чичу преко потока, терала га у трње и блато до колена. Кад су запевали певци, караконџула се сакрила у своју јазбину и человека су нашли сулудог у купусишту.
- СРБА: Зар још нико није узјахао те караконџуле?
- ЛЕПА: Колико знам није.
- БАТА: Боже, ја се бојим.
- ЛЕПА: Пих, мушкарци.
- СРБА: Бежимо, могу да нађу.
- БАТА: Спасавај се ко може.
- ЛЕПА: Кукавице!
- Браћислав и Србислав побегну и сакрију се иза жбуна.*
- СРБА: Лепосава, молим те, не помињи више та чудовишка од караконџула.
- БАТА: Путкице, да ли радо уцртаваш трепавице на доњи капак?
- ЛЕПА: Да, ја их редовито уцртавам цртавам ртавам тавам авам вам ам м на доњи капак.
- БАТА: Твоје омиљене ципеле?
- ЛЕПА: Ципелице на шнире, ја сам мали вампир, ампир, мпир, пир, ир, р.
- СРБА: Подносиш ли чарапе?

- ЛЕПА: У снажним бојама, ојама, јама, ама, ма, а.
- БАТА: Твој руж за усне?
- ЛЕПА: Светлоружичаст.
- СРБА: Шта радије облачите – хаљину или панталоне?
- ЛЕПА: Сукњицу од веза, ја сам мала принцеза.
- БАТА: Ринџеза, инџеза, ніџеза, цеза, еза, за, а. Како се облачиш за вечерњу посету.
- ЛЕПА: Лежерно али изазивачки.
- СРБА: Јесте ли прележали мале богиње?
- ЛЕПА: Не, већ амок.
- БАТА: Које молим?
- ЛЕПА: Амок.
- СРБА: Шта?
- ЛЕПА: А м о к.
- БАТА: Шта је то?
- СРБА: Ајмок?...
- ЛЕПА: Амок је љубавно лудило код малајских народа. Одликује се психичком пренадраженошћу и преосетљивошћу повезаном са љубомором. Особе у „амок-стању“ јуре улицама са оружјем и насумице убијају случајне пролазнике.
- СРБА: Судећи по вашем познавању љубавних ствари ваша прошлост је необично бурна. Завидим вам.
- БАТА: Јесте ли боловали од љубавног лудила?
- Братислав и Србислав излазе из жбуна.*
- ЛЕПА: И још од много чега другог. Но, дечки, то није за причу.
- СРБА: Имам једно питање. Смем ли?
- ЛЕПА: Изволите.
- БАТА: Шприцер са содом.
- СРБА: Дупли виски.
- ЛЕПА: Ко плаћа? Да наручим и ја.
- БАТА: Кад је муфте, навали на ћуфте.
- СРБА: Шалу на страну. Како сте се излечили од амока?
- ЛЕПА: Није важно.
- БАТА: То је заправо од пресудне важности.

ЛЕПА: Излечила ме једна караконџула.

БАТА: Јао.

Братислав и Србислав беже у жбуњ.

ЛЕПА: Нису оне тако лоше као што мислите.

БАТА: Доста о караконџулама.

СРБА: Кажите коју реч о палачинкама.

БАТА: Или шненоклама.

СРБА: Или уштипцима, пијаним тортама...

БАТА: Кестен пиреу, житу са шлагом.

Обојица излазе из жбуна занесени причом о јелу.

СРБА: Салчићима, гурabiјама, крофнама.

ЛЕПА: Много сте дрчни.

БАТА: Или о сармама, ђувечу, пребранцу...

СРБА: Папазјанији, мучкалици, кајгани.

ЛЕПА: Шта сте навалили ко мутави на телефон.

БАТА: Ви нисте наша гувернанта нити дадиља.

СРБА: Најбоље ће бити да платите ваш рачун и да се покупите са овога места.

ЛЕПА: Како? Шта?

БАТА: Ноћили сте, тако рећи спавали у нашем хотелу, па је ред да измирите своје рачуне.

ЛЕПА: Гле, наивчине, да вам платим за спавање у прометној соби, без купатила, клозета и бидеа. Целе ноћи су ме уједали комарци и комарице.

СРБА: Али сте зато имали свеж зрак.

БАТА: И собу са погледом на море.

ЛЕПА: Какав је то хотел кад се ни доручак не сервира у кревету.

СРБА: Не закерајте, госпођо.

ЛЕПА: Пардон, госпођица сам.

БАТА: Саветујемо вам да платите или ћемо позвати жандаре.

ЛЕПА: Такве претње ме уопште ни делимично не плаше.

СРБА: Братиславе, пиши рачун.

БАТА: Одмах, газда. Само да пронађем писаћи прибор.

СРБА: Пиши у мислима.

- БАТА: У реду, пишем.
- ЛЕПА: Схватите људи, ви сте ме сами позвали да спавам. Као поштени грађанин, ја сам прихватила ваше љубазно и поштено гостопримство. Сада као неке цицијаре тражите да платим. Платићу вам у мислима, ако је толико неопходно.
- БАТА: Овде ће суд да ради.
- СРБА: Тераћемо вас до кумине куће.
- БАТА: Тераћемо вас до највиших органа.
- ЛЕПА: Безобразниче, знам шта сте мислили.
- СРБА: Молим.
- ЛЕПА: Мислили сте на полне органе.
- БАТА: Не лупај, жено. Мој пријатељ је врло пристојан и васпитан и то не би у сну помислио.
- СРБА: Сматрате да сам непријестојан?
- ЛЕПА: Да, и тражићу заштиту.
- БАТА: Стављам се у вашу службу, Доротео.
- ЛЕПА: Најпре немам намеру да отворим радно место, затим моје име је Лепосава.
- СРБА: Бранићу вас.
- ЛЕПА: Од себе??
- СРБА: Чак и од себе самога. Понекад је човек сопствени непријатељ.
- ЛЕПА: Пустите ме на мир. Ја имам свој унутарњи мир.
- БАТА: Добро, Србиславе, идемо. Спакуј се и крећи. Чекам те код пиљарнице.
- ЛЕПА: Тренутак, ви не знате да је млади војвода Ришельје после неколико љубавних авантура обновио, улето 1719. године, везу са госпођицом од Валоа, најмлађом ћерком француског регента војводе Филипа Орлеанског. У то време регент је тражио за њу мужа и избор је пао на сина војводе од Савоје, тада краља Сицилије и будућег краља Сардиније. Али, преко савојских шпијуна у Паризу се сазнalo за љубавну идилу госпођице од Валоа и војводе Ришельје, па је веридба покварена.
- СРБА: Не плаши мечку решетом.
- БАТА: Добро, Србиславе, спакуј се. Чекам те код пиљарнице.

- ЛЕПА: Али преко савојских шпијуна у Паризу, сазнало се за љубав госпођице од Валоа и војводе Ришельеа.
- СРБА: Па је вериђба покварена.
- ЛЕПА: Да, а откуда знате?
- СРБА: Одувек ме је привлачила историја.
- БАТА: Добро, чекам те код вуновлачаре.
- ЛЕПА: Некада сам живела као богиња. Имала сам путујуће луткарско позориште. Путовали смо од села до села, од града до града ређе, али најчешће од куће до куће. Лутке немају срце али имају душу. А ми смо били њихова душа. Ми глумци.
- БАТА: Предлажем да оснујемо луткарско позориште.
- ЛЕПА: Ја ћу да будем управник.
- СРБА: Зашто не бих био ја?
- ЛЕПА: Ти немаш искуство.
- БАТА: Тачно, ти немаш искуство. Онда ћу бити ја.
- ЛЕПА: Ја сам већ радила те ствари, према томе природно је да изаберемо мене.
- СРБА: Најбоље ће бити да доведемо некога са стране, да не бисмо стварали злу крв између нас.
- БАТА: После ћемо расписати аудицију за лутке.
- СРБА: Ја волим оне што кажу „мама“.
- ЛЕПА: Глупаци, изаберите мене, све знам.
- БАТА: Гледајте своја послла, млада дамо.
- СРБА: Предлажем Софронија за управника путујуће луткарске дружине.
- ЛЕПА: Какве су му квалификације?
- БАТА: Његова ћерка има три лутке, а син му кува кафу на утакмицама.
- ЛЕПА: Кад би му тетка имала бркове, ја бих га оберучке примила.
- БАТА: Онда, молим мир. Ја предлажем Милета жутог.
- ЛЕПА: Како он стоји са школом.
- СРБА: Изврсно. Прозори његовог стана гледају у једну учионицу основне школе.
- ЛЕПА: А шта ако ти људи неће да буду кандидати.
- БАТА: Није важно. Ми хоћемо.

- СРБА: Гарантујем за Софронија. Он све хоће.
- ЛЕПА: У реду. Замерам вам што нисам постала главна у дружини али ћу вам опростити јер имам широко срце и лошу меморију. Све људске пакости и понижења заборавим. Но, хајде да спремимо први скеч. Играћемо комад „Жена купује папагаја који говори стране језике“.
- БАТА: Слажемо се. Дакле, средовечна жена улази у продавницу животиња.
- ЛЕПА: „Желим да купим папагаја који говори два језика.“
- СРБА: Изволите, милостива, овај говори немачки и енглески. Кад га повучете за десну ногу, говори немачки, а кад га повучете за леву ногу, говори енглески.
- ЛЕПА: А шта ако га повучем за обе ноге одједном?
- БАТА: Само пробај, лутко, изменићу ти лични опис.
- СРБА: Божанствено. А сада онај скеч „Мали Ђокица анкетира маму како је рођен.“
- БАТА: Како сам ја рођен, мама?
- ЛЕПА: Донела те рода.
- БАТА: А тата?
- ЛЕПА: Нашли су га у главици купуса.
- БАТА: А деда?
- ЛЕПА: И он је нађен у купусу.
- БАТА: Прадеда?
- ЛЕПА: Њега је донела рода.
- БАТА: Из анкете коју сам данас водио испада да у мојој породици за последње четири генерације није било ниједног нормалног порођаја.
- ЛЕПА: Овако безобразне комаде не смемо давати на селу.
- БАТА: Драга Лепосава, ја морам прећи на ствар. Ево, суздржавам се годинама да вам призnam неке ствари које не смем ни себи. Но, сада је изгледа тренутак да се изнесу све тајне које срца скривају. Опростите за овакву дрскост и отвореност али моје породично васпитање усмерило ме је да играм поштену игру. Према томе, ово што вам говорим јесте као глас који долази право из срца.
- ЛЕПА: Зима ми је.

СРБА: Пролеће ми је.
ЛЕПА: Јесен ми је.
БАТА: Према томе, оно што вам говорим, драга моја Лепосава, јесте глас који извире из моје душе. Приметио сам брже откуцаје свога сентименталног срца онда када сам вас први пут приметио у овом парку.
ЛЕПА: Тренутак. Свирате ли хармонику?
СРБА: Ко?
ЛЕПА: Он.
БАТА: Ја уопште не свираам хармонику. Уствари... Некада сам свирао на хармоници, а сада само понекад свираам хармонику.
ЛЕПА: Драги младићу, удварате ми се, а не знate да сам била асистенткиња фоке.
БАТА: Не мари, ви сте изабраница муга срца. Дуго се уздржавам да вам саспрем истину у очи али признајем – волим вас.
СРБА: Зима ми је.
ЛЕПА: Топло ми је.
СРБА: Шта?
ЛЕПА: Морам бити искрена да ми удварања, а уосталом и сва могућа ласкања невероватно пријају. Осећам се јака па макар била свесна да су изречени комплименти обична лаж.
БАТА: Хвала, моја краљице, могу да наставим са својим љубавним рефератом.
ЛЕПА: Само храбро.
СРБА: Потребан ми је свирач клавира који би свирао на тродневној свадби.
БАТА: Ја уопште не свираам клавир. Уствари... Некад сам свирао клавир али сад само понекад свираам на клавиру.
ЛЕПА: Мојој сујети женској потребни су изливи нежности.
БАТА: Краљице моја, сву своју исконску снагу ставићу под власт твоје жеље.
ЛЕПА: Хвала витеџе, Ванџаго!
БАТА: О, твоја лепота опсењује људе и помрачује им светле стране ума. Они постају похотни и узнемирију их твоја путеност. Овог трена моја су чула надражена твојом близином и сав треперим неком, за мене досад непознатом, грозницом. Краљице моја, не црвените јер ово

што осећам спрам вас није само телесна привлачност већ има и дубље корене.

ЛЕПА: Но, да их чујемо.

БАТА: Напросто сам збуњен упадицом овом вашом. Ваша реч ми ток мисли поремети.

СРБА: Лепосава, морам вам нешто рећи!

ЛЕПА: Ви, скитнице, оставите ме на миру. Вitez један на коленима преда мном орошен знојем, хоће да ме освоји својом племенином лубављу.

СРБА: Знам све о теби, женска ванџаго.

ЛЕПА: Не стидим се ничега из своје светле будућности.

СРБА: Ти си била асистенткиња фоке. Бацала си шарену лопту и бајате рибе фоки.

БАТА: Шта је ту ружно у целој ствари. Бар је било на свежем ваздуху.

СРБА: Ти ћути, балавче, ишчупаћу ти леву ногу.

БАТА: А ја ћу теби одгристи десну руку.

ЛЕПА: Побијте се због мене. О, дивоте! Не волим насиље али ако се момци кокају због мене годиће ми. Полудећу. Због мене!

СРБА: Па нисмо ми ударени мокром чарапом да се бијемо због једне ружне уседелице. Личите на моју тетку која је била члан добровољног ватрогасног друштва. Била је врло вредна на свом послу као ватрогасац са четом мушкараца. Не, грбава Дара је посумњала у њу јер је у селу сваке ноћи горела нека кућа или стаја. Ухватили су је око поноћи како подмеће ватру и то у свом амбару. Била је пироман али је са задовољством гасила „своје“ пожаре.

БАТА: Драга моја, ви сте у мом срцу упалили ватру и она букти као пожар. Будите добри па као ватрогасац угасите тај пламен.

ЛЕПА: Никако. Зар једна ружна тетка да вам учествује у гашењу.

БАТА: Зар ви слушате овог ниткова.

Баћа јурне на Србислава.

БАТА: Убиђу га.

ЛЕПА: Не волим убиства. Само га отерајте.

СРБА: Мене?
ЛЕПА: Кога другог? Ви нам кварите просек и расположење.
БАТА: Избацићу га.
СРБА: Али стари друже, зар због једне жене?
БАТА: (*Шайуће*)
Ко зна шта је. Него иди па се после врати као неко други.
ЛЕПА: Зар још није отишао.
БАТА: Ускоро ће.

Баћа изђура Србу са сцене.

ЛЕПА: Дивим се твојој храбrosti.
БАТА: Ја твојој лепоти.
ЛЕПА: О, зар једна тетка ватрогасац може да буде лепа???
БАТА: Удајте се за мене!
ЛЕПА: Шта?
БАТА: Уђите са мном у брачну заједницу.
ЛЕПА: Како?
БАТА: Сјединимо се душом и телом.
ЛЕПА: Немам ни ванчаницу.
БАТА: Врло важно.
ЛЕПА: А ко ће нас венчати? Треба наћи свештеника.

Улази Србислав.

БАТА: Ми о вуку, а поп на врата.
СРБА: Добар дан.
ЛЕПА: И теби оче.
СРБА: Откуд ја теби отац? Може ли ћерка бити старија од оца.
БАТА: Може ако је отац рођен двадесетдеветог фебруара па му је рођендан сваке четврте то јест преступне године.
ЛЕПА: Ко је овај човек?
БАТА: Свештеник.
СРБА: Очигледно се ради о некој забуни.
БАТА: Забуни? Ни говора. Ради се о венчању.
ЛЕПА: Господин хоће да се ожени.
СРБА: Са мном?

- ЛЕПА: Не, већ са мном.
- БАТА: (*Шайуће*)
Буди паметан, дечко. Видиш да те није познала већ мисли да си свештеник. Обави ово венчање.
- СРБА: Не зnam чак ни молитву.
- БАТА: Измисли нешто.
- СРБА: Посумњаће. Учила је гробарску школу и биће да зна сва јеванђеља. Ту јој не можемо подвалити.
- БАТА: Их, учила па заборавила. Видиш да је сенилна.
- СРБА: Молитве се не заборављају. Једном уђу у главу и не можеш их избацити.
- ЛЕПА: Хеј, вас двојица. Шта се домунђавате?
- БАТА: Ништа, драга, говоримо о мојој крштеници.
- ЛЕПА: А шта ја дреждим?
- БАТА: Одмах, мила, скоро смо завршили.
- СРБА: Венчаћу вас без молитве.
- БАТА: У реду.
- СРБА: Дакле, имам ту част да вас привенчам. Изненадили сте ме брзином ваших одлука и љубављу. Имате још времена да се предомислите.
- БАТА: Ни говора.
- ЛЕПА: Најзад и ја да се удам за хотелијера. Овај чак и не пита да ли сам невина. Уосталом у ово доба пластичне операције и од дролье праве девице.
- СРБА: Дакле, госпђице Лепосава, да ли узимате господина Братислава за мужа?
- ЛЕПА: Ако кажем „да“, удаћу се за человека кога довољно не познајем, а ако кажем „не“ наставићу са лутањем по свету као бела по пазару.
- СРБА: Но, чекам ваш цењени одговор. Морам вам скренути пажњу да је за пуноважан брак неопходно „да“ од оба партнера.
- ЛЕПА: Да.
- СРБА: Прешли смо пола пута до оснивања брачне заједнице.
- ЛЕПА: (*Више за себе*)
Сад би ме скроз урнисао када би рекао „не“.

- СРБА: Дакле, господине Братиславе да ли узимате госпођицу Лепосаву за жену?
- БАТА: Шта?
(*Суманућто*)
Црвени облаци... Коњи који лете, док птице галопирају.
- ЛЕПА: Драги, зар ти је зло?
- СРБА: Братиславе, кажи „да“ и готово. Већ ме мрзи да изигравам свештеника.
- БАТА: Коњи лете кроз наранџасте облаке.
- ЛЕПА: Зовите лекара, умире. Душо, кажи „да“ па после умири ако хоћеш.
- СРБА: Јел па да добијеш пензију.
- ЛЕПА: Нисам на то ни помислила.
- Баћа се баци на њод и лућа ногама и рукама. Фркће.*
- СРБА: Јеси. Знам те. Све су жене исте.
- ЛЕПА: Гле, бела пена му бије из устију.
- СРБА: Од превеликог узбуђења.
- ЛЕПА: Није брак за свакога. Каква је то болест?
- СРБА: Болест? Ха, ха, ха... Епилепсија, госпођице.
- ЛЕПА: Шта, шта???
- СРБА: Падавица.
- ЛЕПА: Благо њему.
- СРБА: Ма шта вам пада на памет.
- ЛЕПА: Јесте, благо њему. Он бар нешто доживљава. Пада, грчи се, пена му избија на уста. Код мене је све монотоно.
- СРБА: Претпостављам да вам је жао због овог случаја.
- ЛЕПА: Мислите за овај напад епилепсије приликом церемоније венчања.
- СРБА: Да, баш то.
- ЛЕПА: Било је забавно. Али како да га осветимо.
- СРБА: Забијањем ексера у нокте ногу.
- ЛЕПА: То ће га убити.
- СРБА: Док Братислав доле у грчу лежи, морам вам саопштити истину.
- ЛЕПА: Горим од нестрпљења да чујем.

- СРБА: Братислав ми је пријатељ али не могу лагати свет, зар не?
- ЛЕПА: Свакако. Наставите.
- СРБА: Братислав се претвара у жену.
- ЛЕПА: Молим.
- СРБА: Братислав ће постати жена.
- ЛЕПА: О, господе!
- СРБА: Најпре је осетио потребу и неке подстицаје, а даље су хормони учинили.
- ЛЕПА: Замислите да смо се венчали.
- СРБА: Имали сте срећу-због његове падавице смо прекинули са венчањем. Кад се веома узбуди, хвата га и стровали се на под, сав у пени.
- ЛЕПА: Теши ме то што брак није пуноважан.
- СРБА: Добро је. Венчао бих две жене.
- ЛЕПА: Пошто овај доле нема намеру да устаје донесите чекић и ексере да га освестимо.
- СРБА: Ево идем одмах.
- Срба излази са сцене.*
- ЛЕПА: Две жене.
- Бата устаје са ћода и пресе прашину са одела.*
- БАТА: Био сам на берби трешања.
- ЛЕПА: Благо вама. Падавица вас ухвати и нешто доживите.
- БАТА: Где је Србислав?
- ЛЕПА: Нисам биро за обавештење да бих све знала. Брак који сте ми понудили и пришли са мном олтару, доведен је у питање.
- БАТА: Зар због бербе трешања?
- ЛЕПА: Постоје неке ствари које ми нисте рекли, а које су превише значајне за једног мушкарца и једну жену. Брак није неизбиљна ствар као што сте ви мислили. Није доволно пред матичарем рећи „да“ и ступити у брачну везу.
- БАТА: Зашто ми говорите о тим стварима.
- ЛЕПА: Послужили сте се подвалом.
- БАТА: Како забога?

- ЛЕПА: Мислите да не знам ко сте??!
- БАТА: То уопште узев није важно, ако се двоје воле и верују једно другоме.
- ЛЕПА: Овај брак је био због компромиса.
- БАТА: Не морате све знати о мени.
- ЛЕПА: Твоја трагедија је што знам.
- БАТА: (Уплашено)
Знate нешто о крађи жутог шећера?
- ЛЕПА: Не.
(Смеје се задовољно као вештица)
- БАТА: О убиству жалосне врбе?
- ЛЕПА: Не.
(Смеје се)
- БАТА: О сваји са руском сиротицом.
- ЛЕПА: Ви сте жена.
- БАТА: Шта?
- ЛЕПА: Срећом да сам све сазнала.
- БАТА: Ко вам рече?
- ЛЕПА: Зашто да кријем. Свештеник што нас је венчавао.
- БАТА: Србислав. Ђубре.
- ЛЕПА: Било ко да је учинио је поштену работу. Больје то него да ми западнемо у грех.
- БАТА: Зар је грех кад се људи искрено воле?
- ЛЕПА: Опростите али ја вас никад нисам волела.
- БАТА: И нећете се удати за мене?
- ЛЕПА: Рекла сам „да“ али ви нисте и сад брак не важи. Кад сам сазнала да сте жена, охладила сам се. Значи у питању је ваш недостатак потребног пола.
- БАТА: Све што је рекао Србислав баците пола у воду. Ја се тек претварам у...
- ЛЕПА: Довиђења.
- БАТА: Схвати, Лепосава, ја се тек претварам у жену.
- ЛЕПА: Ви ме просто терате на лезбијство.
- БАТА: Али још имам особине мушкарца.

ЛЕПА: Ваши хормони ће вас начинити женом за врло кратко време. А после...

БАТА: Србиславе, највећа ванџаго на свету.

ЛЕПА: Удаћу се за Србислава.

БАТА: Не чините глупости.

ЛЕПА: Ако се не удам, обесићу се. Висила бих као крпа.

БАТА: О Себастијану би вредело озбиљно попричати.

ЛЕПА: Није ли и он фелеричан.

БАТА: Незгодно је као друг да га одам али он није комплетни мушкарац.

ЛЕПА: У ком смислу?

БАТА: Смешно је али истинито.

ЛЕПА: Море, да се и он не претвара у женску?

БАТА: Не, он је жена која се претвара у мушкарца.

ЛЕПА: (*Језиво крикне*)
Да бог да вас караконџуле узјахале, мушки жене!

БАТА: Лепосава.

ЛЕПА: Бежи, жено, растргнућу те.
(*Инфантилно*)
Хтео је девицу а ја сам се од своје десете године санкала на трави.

БАТА: Србиславе, дођи овамо. Плашим се да је она полудела.

Улази Србислав.

СРБА: Гле, она се тресе као у грозници и мумла нешто.

БАТА: Човек би рекао да је побеснела.

СРБА: Због чега напад доби?

БАТА: Рекао сам јој да смо у ствари ти и ја полујке.

СРБА: Полујке?

БАТА: Мислим пола човек, пола жена.

СРБА: Значи зна и за мене.

БАТА: Ти си офирао мене, ја тебе.

СРБА: Од тога је поблесавила, још ћемо пред судом одговарати.

ЛЕПА: Караконџула је јахала бркатог чичу преко кукуруза. Врео дах је излазио из њених уста као ватра. Њене стопе пржиле су траву.

Лепосава хода чејтвороношке.

БАТА: Полудела је. Може нас ујести, па да се заразимо беснилом.
Србиславе, донеси каиш и корпу за нашег пса.

СРБА: Одмах господине.

Баћа милује Лепосаву.

БАТА: Ти си пас. Шта си ти?

ЛЕПА: Ав, ав, ти си пас.

БАТА: Ма не будало, ти си пас.

ЛЕПА: Ма не будало, ти си пас.

БАТА: Пази шта причаш, керушо Батине ћеш добити.

ЛЕПА: Пробај, ја ћу тебе изгристи. Ав, ав...

Улази Србислав.

СРБА: Каиша нигде.

БАТА: Могао си неки ланац да пронађеш.

СРБА: Нисм могао. Ми смо сиромашни.

БАТА: Имамо бар неки конопац.

СРБА: Сачували смо два.

БАТА: Донеси да вежемо Лепосаву и изведемо у шетњу.

СРБА: Ти конопци су само за одређену сврху: да се ми обесимо.
Ти и ја. Тако смо одлучили и заклели се.

БАТА: Чиме онда да је вежем?

СРБА: Пусти је. Чиме бисмо је хранили кад смо сиромашни.

БАТА: Сиромашни али лепи.

СРБА: Лепосава, иди. Лутај по свету. Као глута кучка.

ЛЕПА: Ав, ав...

СРБА: Смири се, жено. Попиј валеријану и дођи к свести.

ЛЕПА: Мијај, мијај...

БАТА: Како? Сад си мачка...

ЛЕПА: Ја сам пас са тешком говорном маном.

СРБА: Јесте ли ви дресирани пас?

ЛЕПА: Нисам, госпођо.

СРБА: Шта рече, ниткове?

ЛЕПА: Зар ниси госпођа?

БАТА: Да сам на твом месту, иштутирао бих је.

ЛЕПА: Ђути ти, мушка жено!

БАТА: Охо, пас вређа нас.
ЛЕПА: Какав пас, ја сам ја.
СРБА: Ко сте ви?
БАТА: Шта сте ви?
ЛЕПА: Ја сам Лепосава.
СРБА: А презиме.
ЛЕПА: И пре и после зиме – Лепосава.
БАТА: Значи оно са псом је било шала.
ЛЕПА: Да, све је била шала. Презивам се Бромогрегоријантес.
СРБА: Стравично дугачко презиме.
ЛЕПА: Да ли вам ово Бромогрегорињатес говори нешто?
БАТА: Мени ништа не говори.
СРБА: Ни мени.
ЛЕПА: Присетите се мало, јунаци моји.
БАТА: Бромогрегоријантес?
СРБА: Да нисте ви?
ЛЕПА: Јесам.
БАТА: Није ваљда?
ЛЕПА: Баш тако и никако друкчије.
СРБА: Какво изненађење!
ЛЕПА: Били сте потпуно заборавили на мене.
БАТА: Стидимо се због тога.
СРБА: Мислили смо да ћеш касније доћи.
ЛЕПА: Све има своје време.
БАТА: Пустите нас још мало.
ЛЕПА: Не држите реч. Прошли пут сте ми побегли.
СРБА: Дозволи нам да продужимо са животарењем.
ЛЕПА: Готово је. Донесите оне конопце.
БАТА: Зар тако.
ЛЕПА: Тако.
СРБА: И није те жао за овако поштене и лепе људе?
ЛЕПА: Није.
БАТА: Била ми је сумњива још од гробарске школе.
СРБА: И мени.

БАТА: Али се променила на боље.
СРБА: Пролепшала се.
ЛЕПА: Хвала вам.
СРБА: Зашто да умремо? Удружи се са нама па да лутамо светом.
БАТА: Планетом.
СРБА: Ракетом.
БАТА: Крикетом.
СРБА: Пакетом.
БАТА: Буди трећа ванџага.
ЛЕПА: Хајде, крећете са мном.
БАТА: Али ја се плашим.
СРБА: Не бој се то ти је као на дочеку нове године. У поноћ нестане светло.
БАТА: И после се поново упали?
СРБА: И после се не упали.

Светило се најло гаси.

Xoħy da bүudem kromiip

ЛИЦА:

ХАРМОНИКАШ

АВДО

ВЛАСТА

ВЕЛИНКА

ЗОРА

ИСИДОР (ПОШТАР)

ДЕЈАНКА

МАЂИОНИЧАР (МИЛЕ ПАЦОВ)

ДЕБЕЛА

ТУГОМИР

I ЧИН

Ноћ. Месечина. Лавеж љаса. Каниће за ђубре, осушене сијабла, уцерице са телевизијским антенима. У углу сцене седи слећи хармоникаш. Пева.

ХАРМОНИКАШ: У нашем месту ко последња ласта
живи сама једна луда Власта
нема мајке родила је тетка
да ти певам опет из почетка.
Живот јој је празан ко буре без данца
зато сталне лута ко пуштена с ланца
нема никог родила је тетка
да ти певам опет из почетка.

*На сцену уђирава луда Власића. Гледа унезверено одакле је дошла
јоћне да иђра. Само звук бубњева. Она иђра пред својом кућом.
Таман кад хоће да уђе, уђирава Авдо. Хватаја је око струка и вуче
од вратића. Балејска иђра уз бубњеве. Он шаман да је савлада, кад
она хватаја саксију са мушкилама и удара га у главу. Авдо њада.
Власића одиђра иђру „весеља“ и улази у кућу.*

ХАРМОНИКАШ: (Пева)
Овај Авдо баш је права крља
од Власте ће једном да надрља.

Авдо уситијаје. Прилази вратићима. Дере се.

АВДО: Дропљо! Фанфуљо! Пачавро! Профукњачо!
Чује се лавеж љаса. Власића љали свејило у кућици која је од љлатина
ћа се оцртава љена сенка. Она јоћне да се свлачи.
АВДО: Власти! Властице! Лутко моја молована. Пусти
ме унутра.
ВЛАСТА: Перем патос, рибам под и сельачки имам ход.
АВДО: Молим те...
ВЛАСТА: Шипак!
АВДО: Властичак! Вале. Отвори вратанца да ти љубим
усташца.
ВЛАСТА: Шта си навалио ко курва на дете?
АВДО: Опрости за оно малочас. Гуџну сам па ми се
смрачило. Откључај бравицу да ти љубим кра-
вицу.
ВЛАСТА: Шта си запео ко мутав на телефон?

АВДО: Ако ми даш да јђем, заборавићу да си ме клепила саксијом са перуником по глави.
ВЛАСТА: Биле су мушкатле.
АВДО: О, боже! Што ме боли глава. Умрећу. Усмртила си једно створење.
ВЛАСТА: Ништа ти није. Глава ти тврда ко буковина.
АВДО: Моли те твој Авдо, Авденце, твој Мујо...
ВЛАСТА: Пустићу те ако... ми испуниш... једну жељу.
АВДО: Све жеље ћу ти испунити. Само кажи!
ВЛАСТА: Доведи ми Нилу Пици да ми нешто отпева.
АВДО: Ти си луда начисто. Не зову те цабе Луда Власта.
ВЛАСТА: Онда вечерас од оног нема ништа.
АВДО: Да си рекла како ти се једе алва или баклава...

Kao „deus ex machina“ одозђо се сlijepa „Нила Пици“ ћлумица која њочне да ћева, PLAY BACK „Бриљан“. Власица оствара врати од кућице. Сенке Авде који је љуби и Власица. Он се свлачи. Поново је љуби. Поваљује је у кревет. Гаси се светло у кућици. „Нила Пици“ нестапаје.

Улазе Велинка и Зора у ватрогасним шлемовима. Заслану поред кућице. Седну на кућицу.

ВЕЛИНКА: Како баш данас да одапне.
ЗОРА: Јеби га, кад смо баксузи.
ВЕЛИНКА: Просто не могу да верујем.
ЗОРА: Ни ја.
ВЕЛИНКА: Изгледала је здрава ко бик.
ЗОРА: Дај по једну цигару да запалимо.
ВЕЛИНКА: Немам. Прешла сам на лулу. Кажу да је здравија.
ЗОРА: Јеби га, шта ја да пушим.
ВЕЛИНКА: Узми мало лулу. Пробај!

Велинка вади лулу. Пуни је.

ЗОРА: Нећу! Чини ми се да имам неко половче у цепу.
ВЕЛИНКА: Баш је нашла да цркне пред прославу.
ЗОРА: (Вади половче, припадајује га.)
Шта ћемо сад да радимо?
ВЕЛИНКА: Мораћемо да нађемо новог члана.
ЗОРА: Ах, више нема добровољаца. Плашим се да не пропадне наше ватрогасно друштво.

ВЕЛИНКА: Морамо под хитно да нађемо новог члана.
ЗОРА: А кога? Нико неће. Нико није луд.
ВЕЛИНКА: Јаој, сетила сам се. Луда Власта!!!
ЗОРА: Шалиш се.
ВЕЛИНКА: Најозбиљније. Та је спретна. Може да замени Дериденку.
ЗОРА: Можда си у праву.
ВЕЛИНКА: Хајдемо одмах код ње да је питамо.
ЗОРА: Нема смисла ноћу.
ВЕЛИНКА: То је у интересу нашег друштва и ми смо дужни да заврбујемо новог ватрогасца.
ЗОРА: Докле смо се срозали. Почекемо да примамо лудаке.
ВЕЛИНКА: Да, докле смо се срозали. Некад су све удаваче биле сретне ако би их примали, а сад...
ЗОРА: Мораћеш ти да је питаши. Мене баш не трпи.
Велинка усipaје са столице, долази до кућице.
ВЕЛИНКА: Другарице Власто!
Тишина. Зачује се лавеж ѡаса.
ВЕЛИНКА: Другарице Власто!
Велинка зове Зору ѡристом. Зора усipaје. Долази до кућице.
ЗОРА: Другарице Власто!
У Власићиној кућици ѡали се светло. Власића усipaје са кревећа. Озре шлафрок.
ВЛАСТА: Ко је?
ВЕЛИНКА
И ЗОРА: (У хору)
Велинка и Зора.
ВЛАСТА: Шта хоћете? Што ме будите?
ВЕЛИНКА: У питању је нешто хитно.
ЗОРА: Веома важно.
ВЛАСТА: Сачекајте да закопчам шлафрок.
ВЕЛИНКА: Чисто сумњам да је сама у стану.
ЗОРА: Кладим се да је са швалером.
Власића се ѡомаља на вратима.
ВЛАСТА: Говорите брзо о чему је реч.

ВЕЛИНКА: Можемо ли мало унутра?
ВЛАСТА: Нажалост не! Кажите ми овде.
ЗОРА: Ти знаш да је умрла Дериденка.
ВЛАСТА: Бог да јој душу прости. Кад?
ВЕЛИНКА: Данас. Сутра је сахрана.
ВЛАСТА: Могле сте да ме обавестите сутра ујутру.
ЗОРА: Нисмо дошли због тога.
Авдо се промешкољи у кревету.
АВДО: Власто. Где си?
ВЛАСТА: Ту сам. Спавај.
ЗОРА: Пардон, извините на деранжману. Нисмо знали
да имаш посете. Не бисмо ти сметале.
ВЛАСТА: Само мало тише.
ВЕЛИНКА: Елем, пошто је Дериденка умрла, а ми имамо
прославу ватрогасног друштва прекосутра...
ЗОРА: Онда смо мислиле да би ти могла да је замениш.
ВЛАСТА: Ја? Ви сте ударене мокром чарапом?
ВЕЛИНКА: Помогни нам. Бар за прославу, после како хоћеш
али сам уверена да ће ти се допasti.
ВЛАСТА: Знаш кад ћу да се удомим у ваше друштво?
ЗОРА: Кад?
ВЛАСТА: Кад на врби роди грожђе, кад се роди нови
Карађорђе.
ВЕЛИНКА: Ти не знаш како је тамо дивно.
ЗОРА: Зато што никад није гасила пожар.
ВЕЛИНКА: Никад није осетила мирис ватре у ноздрвама.
ЗОРА: Никад није чула звук воде у додиру са ватром.
ВЛАСТА: Лаку ноћ обема.
ВЕЛИНКА: Помогни нам.
ЗОРА: Ти си млада, способна. Ми смо окоштале. Ве-
линка има ишијас, а ја падавицу. Како би смеле да
се пењемо уз лествице.
ВЕЛИНКА: Требало би да се попнеш уз ватрогасне лествице
са шмрком до поткровља позоришта.
ВЛАСТА: Лимбурга месеца.
АВДО: Властице!
Власића залуђи вратишма. Уђе. Угаси светло.

ВЕЛИНКА: Пропаде нам свечаност.

ЗОРА: Знала сам да неће.

ВЛАСТА: Тише тамо.

ВЕЛИНКА: Анђама!

ЗОРА: Чпока!

ВЕЛИНКА: Андрамоља!

Велинка и Зора одлазе ћујући Власићу.

ХАРМОНИКАШ: (Пева)

Још једно се јутро рађа
Власта Авду метлом гађа
није хтео да јој плати
па га она сада млати.

*Из куће истичава Авдо са њантилонама у рукама. Власића зајури
са метлом ћо дворишћу.*

ХАРМОНИКАШ: (Пева)

Авдо бежи сав у гађе
нема паре али даће.
Авдо бежи сав у гађе
нема паре али даће.

*Авдо ћобедне. Власића осијаје са метлом у руци на сред сцене. На
бицикли се ћојављује Јошићар Исидор. Кружи око Власиће, око
кућице. Заустави се код Власиће.*

ИСИДОР: Имате пошиљку.

ВЛАСТА: И ја бих некога послала у...

ИСИДОР: Из Љига.

ВЛАСТА: Исидоре, дођи на једну кафиџу и китникес.

ИСИДОР: На службеној сам дужности.

ВЛАСТА: Одбијате једну даму.

ИСИДОР: Узмите ову пошиљку тј. писмо.

*Исидор јој пружа писмо. Зачује се звук ветра. Писмо ћолећи у
зрак.*

ХАРМОНИКАШ: (Пева)

Ветар дуну, писмо скочи
Исидору међу очи.
Па се вину у висине
ој ти ветре, душманине.

Поштар Исидор и Власића одиђрају балејску тачку. Најрежу се да ухваће писмо, скачу у висину, увек им је на дохвани руке. Најзад одлеши. Власића йочне да плаче. Седне на клупицу.

ВЛАСТА: Можда је било од једног познатог певача. Тражила сам му слику.

ИСИДОР: А ја имам једну његову плочу.

ВЛАСТА: Заиста.

Власића из куће доноси грамофон. Седа. До ње је поштар. Пуштају плочу. То је песма „Последње писмо“ Томе Здравковића. Овај певач се појављује са неба и ћева песму. За то време Велинка и Зора прче преко рампе и носе неко црево. Кад се песма заврши, поштар обали Власићу и йочне да је хвати. Она се брани.

ВЛАСТА: Исидоре, молим вас.

ИСИДОР: Можда се понашам као пубертетлија, али вас страсно желим.

ВЛАСТА: Исидоре, ја нисам курва!

ИСИДОР: Далеко било, никад нисам помислио да јесте.

ВЛАСТА: Онда ме оставите на миру.

ИСИДОР: Ја те волим.

ВЛАСТА: Шалу на страну, пусти ме, морам да оперем веш.

ИСИДОР: Мораш да будеш моја.

ВЛАСТА: Викаћу! Полиција!

ИСИДОР: Ти не знаш да сам био на нервној клиници.

ВЛАСТА: Ти?

ИСИДОР: Ја. Сањао сам сваке ноћи женске ноге на рамену.

ВЛАСТА: Тише. Неко иде.

Чују се кораци. Исидор и Власића уситају. Појављује се Дејанка обучена у костијум барока са писмом у руци. Корача веома штетично.

ИСИДОР: Довиђења, љубави моја! Доћићу кад разнесем пошту.

ВЛАСТА: Иди и не враћајте се више.

ДЕЈАНКА: Добро јутро желим свима, колико вас овде има!

Имала сам јектику па сад не смем мотику
ујутро ме будило младалачко лудило
мада нисам багра мучи ме подагра.

- ИСИДОР: Која је ово сакалуда?
ВЛАСТА: Дејанка, глумица у аматерском позоришту.
ДЕЈАНКА: Чији је ово велосипед?
ИСИДОР: Ако мислите на бицикл, онда сам ја власник.
ДЕЈАНКА: Ако мислите на писмо, ја сам онда гласник.
ИСИДОР: Нека ме. Извините, госпође. Збогом.
- Исидор одлази са бициклом. Дејанка стеатрално пружа писмо Власти.*
- ДЕЈАНКА: Изненада у моје двориште долете писмо ја га доносах јер непријатељи нисмо.
ВЛАСТА: Хвала вам, мадмазел Дејанка.
ДЕЈАНКА: Баш сам спремала монолог за нову представу и ветар доносе...
ВЛАСТА: Захваљујем...
Дејанка стеатрално пружа писмо.
ДЕЈАНКА: Цео свет је једно велико глумиште и свако у њему има своју улогу.
- Велинка и Зора поштре са шмрком преко сцене.*
- ВЛАСТА: Мадмазел Дејанка, ја бих тако желела да глумим.
ДЕЈАНКА: Дођите у наше позориште. Добили смо пуно награда на такмичењима.
ВЛАСТА: Могу ли?
ДЕЈАНКА: Сvakако. Требају нам млади чланови.
ВЛАСТА: Колика је плата?
ДЕЈАНКА: Боже о чему говорите? Ми глумимо зато што волимо. Ми смо заробљеници богиње Талије.
ВЛАСТА: Ви то џабе.
ДЕЈАНКА: Него. Нама је част да играмо Шекспира, Чехова...
- ВЛАСТА: Само губите време.
ДЕЈАНКА: Ни речи више! Ви не знате шта значи ставити у уста речи једне Антигоне, једне Офелије, Јулија Цезара. Ја сам играла Хамлета лично.
- Дејанка зајатурена, поћне се на ступац.*
- ДЕЈАНКА: Бити или не бити, питање је сад.
ВЛАСТА: Јеси ли ти била скоро код лекара?
ДЕЈАНКА: Бити или не бити, питање је сад.

ВЛАСТА: (Крећи се)
Мислим да више није питање. Ви сте звизнута.
ДЕЈАНКА: (Скаче)
Ја?
(Седне на клубу, йочне де ћлаче.)
Зашто сте ми покварили расположење. Данас
имам премијеру.
ВЛАСТА: Молим вас да ме извините. Нисам хтела да вас
увредим. У задње време сам мало живчана. Ја
имам премијеру сваки дан. А сад да кувам ручак.

Властица улази у кућу.

ДЕЈАНКА: Кобило једна. Имам премијеру данас. Играм „Ка-
тарину Велику“, ти не знаш колики је то задатак.
(Дејанка се њење на клубу и рецитује нешто.)
Рекла сам вам и понављала да бих се изложила
опасностима са свих страна ако бисте ступили
ногом на тле Русије. Ви очајавате? Изненађује
ме, јер најзад, сваки паметан човек уме да се
помири са чињеницама. Ја не могу али и не
желим да се изјасним о многим стварима... Збо-
гом! Будите убеђени да ћу према вама увек осе-
ћати нарочито пријатељство и дозволите ми да се
извучем из својих неприлика.

ХАРМОНИКАШ: (Пева)
Власта замишља да је на
аудицији
а у ствари приведена
у милицији.

*Милицијска станица: Авдо, Исидор и Пелаџија: – музикарац са
женским манирима који ће се касније ћојавићи. Велинка води Вла-
сту.*

ВЛАСТА: Добар дан, ја сам дошла на аудицију.
АВДО: Само седи.
ИСИДОР: Аудицију, јел?
ВЛАСТА: Ви сте комисија аматерског позоришта, зар не?
ПЕЛАГИЈА: (Смеје се)
Јесте.

Пелаџија као заласничар куца у машину.

ВЛАСТА: Спремила сам једну рецитацију.

АВДО: Занимљиво, а коју?
ВЛАСТА: Да ли ми дозвољавате да одмах почнем?
ИСИДОР: Само изволите.
Власића се јење на столовицу.
ВЛАСТА: Мала Јуца на столици муџа.
(*Збуни се*)
Јао, заборавила сам. Међутим... али, сада ћу ону.
Пионери малени ми смо војска права, сваког дана
ничемо ко зелена трава.
АВДО: Доста, ви сте антиталенат. Водите је у ћелију.
ВЛАСТА: Па ви сте позориште. Ништа нисам скривила.
Зашто у ћелију?
ПЕЛАГИЈА: Јеси, жено. Ухватила те рецитација код железничке станице са жутом ташном. А знаш ли ко носи жуту ташну?
ВЛАСТА: Не знам. Ко?
ПЕЛАГИЈА: Курве, курво!!! Изведите је.
Велинка изводи Власићу.
ВЕЛИНКА: Смириће се она у Падињаку.
ПЕЛАГИЈА: Она никад није чула за Јесењина.
(*Vиче*)
Уличарко, јеси ли икад чула за Јесењина?
Авдо и Исидор се смешикају.
ПЕЛАГИЈА: Пријатељу мој, пријатељу мој,
болестан сам много, много,
сам не знам откуд дође овај бол
да ли што ветар пишти пустим пољима
ветар изнемогао, ил ко што он шуми
у септембру
пустоши мозак алкохолом.

Авдо и Исидор айлаудирају.

Пишићољ рефлексијор на Власићу која у ћошку вади кромпир.

ВЛАСТА: Ето, то је моја судбина. Вадим кромпир и чупам репу у Падимбургу. А невина сам, ништа нисам скривила. Само ме гурају по затворима. Таква је судбина копилета. Да, ја сам копиле. Мајка ме окопилила кад је имала само шеснаест година и бацила на ђубре. Прво ме ставила у неку кутију од Труманових јаја и побегла. Никад је нису пронашли, нити сам сазнала ко ми је мајка. Ују-

тро ме је сву промрзлу отчепркала нека Циганка. Онда ме је однела некој жени без порода која се бринула о мени неколико година. Кад је јадна умрла од јектике, преузела ме њена тетка. Била је асматичарка и закерало. Пошто сам била јако несташна, одвела ме у дом за напуштену децу. Уствари одвео ме њен комшија јер је она сломила ногу кад сам завезала конопац на улазу у шупу. Неколико пута сам бежала из дома али су ме увек враћали тамо. Невиност сам изгубила у дванаестој години кад смо били на излету. Преврнуо се чамац и ја сам пала у реку на неку грану која ме је упропастила.

ГЛАС:

Хајде, вади, не забушавај. Ошишаћемо те.

ВЛАСТА:

У дому сам упознала једног младића, мршавог и коштатог. Тек су почеле да му се помаљају длачице на лицу. Затрескала сам се ко луда у њега. Договорили смо се да побегнемо заједно. План који смо ковали морао је да успе. Хтели смо преко гране па где стигнемо. Причао ми је да има само бркату маћеху која га је напаствовала, па је побегао од куће. Она га пријавила и хтео је да се освети кад збрише из дома.

Пишићољ рефлекијор освештљава Пелаѓију која као милиционар стоји над Власијом и лујка Џендреком.

ПЕЛАГИЈА: Ради, чупај па сади!

ВЛАСТА: Гони се у пи...

Груне музика вашарска. Свейло се љали на Мађионичара који изводи неке тиркове. Поред њега нека много дебела жена која носи нашийис „најдебља у Мачви“. Дејанка држи обруч кроз који скочи неки Кејеџ. Дејанка се поклони јублици.

ДЕЈАНКА: Хвала народе, циркус „Џамбалаја“ у вашем месту. Невиђена представа на највишем нивоу...

Појављује се Зора на штулама.

ДЕЈАНКА: (Наспави)

Видећете најдебљу на свету и у Мачви. Она ће вам одиграти трбушни плес а ла Цариград. Такође ћете моћи да уживате у вештинама познатог мађионичара Дракуле и Кепеца од гуме славног Мандрака.

Појављују се Власија и Туѓомир, држећи се за руке.

ДЕЈАНКА: Највећа представа на свету. У вашем месту циркус „Цамбалаја“ власника Милета Пацова. Ако не желите да уживате у нашем програму, навалите на стрелиште, рингишпил, томболу. За све се побринуо Миле Пацов.

Мађионичар изводи тајкove. Почне да ћева ојерски.

МАЂИОНИЧАР: (Пева)

О, драги људи видите белаја
у вашем месту „Циркус Цамбалаја“
најдебља жена као Хималаја
мађионичар из уши вади јая.

Кејеџ држи обруч. Дејанка скоче кроз њега. Зора иде на штапу лама.

ЗОРА: У овој земљи и народ може да живи на високој нози!

Дебела жена ћочне да иђра тарбушини ћлес. Почне да се окућља свети:
Пелаџија, Исидор, Велинка, Авдо.

Тугомир куџне Мађионичара ђо рамену. Власића გа куџка.

МАЂИОНИЧАР: Молим?

ТУГОМИР: Опалим те голим.

МАЂИОНИЧАР: Шта је гуланферу?

ТУГОМИР: Где је тај Миле Пацов?

МАЂИОНИЧАР: Шта ће вам?

ТУГОМИР: Због посла.

МАЂИОНИЧАР: (Насмеја се)

Какав посао са вама вуцибатинама?

ТУГОМИР: Мазнућу те по тинтари. Извини се дами за увреду.

МАЂИОНИЧАР: Ја сам Миле Пацов.

ВЛАСТА: Малочас су вас најавили као Дракулу.

МАЂИОНИЧАР: То ми је уметничко име.

ТУГОМИР: Шефе, оно је била само шала. Да ти представим – госпођица Власта.

МАЂИОНИЧАР: Мило ми је. Миле Пацов.

ВЛАСТА: Ви сте Бугарин?

МАЂИОНИЧАР: По чукундеди.

ВЛАСТА: Ја сам мислила, да вам је то надимак.
(Насмеја се).

Тугомир ђовуче ђрубо Власићу за руку.

ТУГОМИР: Немојте јој замерити. Ђакнута је. Зато је и зову Луда Власта.

МАЂИОНИЧАР: Ха, ха, ха... Браво мали. Духовит си.

ТУГОМИР: Хвала, газда.

МАЂИОНИЧАР: О каквом се послу ради?

Дебела жена њадне у несвесћи. Музика преспјане. Сви љубежну осим Дејанке и Кејеца.

ВЛАСТА: Госпођа је пала у несвест. Болесна?

МАЂИОНИЧАР: Падавица. Наследна.

ТУГОМИР: Ма, какви. Сруши се усред тачке. Удари јој пена на уста па је једва изнесу. Цела фамилија има падавицу.

ВЛАСТА: Да зовнемо лекара?

МАЂИОНИЧАР: Никако. Одмах би се заљубила у њега. После ће да пати. Њена слабост су доктори.

ТУГОМИР: Газда да попричамо о послу.

МАЂИОНИЧАР: Кажи.

ТУГОМИР: Торњај се мала!

Власића одлази. Кејеџ доноси две велике столовице у које седају Тугомир и Мађионичар, кођу званици надаље Миле Пацов.

МИЛЕ ПАЦОВ: Твоја нинџа?

ТУГОМИР: Ма јок! Нашао сам је у јарку поред друма.

МИЛЕ ПАЦОВ: *(Грохойшом се наслеђе)*
Браво! Што си духовит! Мали донеси ракијчину да залијемо ово познанство.

ТУГОМИР: Тражим посао!

МИЛЕ ПАЦОВ: Шта знаш да радиш?

ТУГОМИР: Све.

МИЛЕ ПАЦОВ: Е, мој дечко, ми једва извучемо крај са крајем. Живимо од данас до сутра. Нико више не води рачуна о уметности.

ТУГОМИР: Није важна лова! Још као клинац маштао сам да радим у циркусу.

МИЛЕ ПАЦОВ: Дечко, боље нађи неки паметнији посао. Мани се циркуса. Ми пропадамо.

ТУГОМИР: Имам идеја. Сијасет идеја па ће нам посао процветати.

МИЛЕ ПАЦОВ: А мала?

ТУГОМИР: Она? Нека ринта, кува, пере. Можеш да је тучеш ако хоћеш.

МИЛЕ ПАЦОВ: Стварно?

ТУГОМИР: Па да. Само ми нађи посао.

МИЛЕ ПАЦОВ: Знам! Знам шта ћемо...

Миле Пацов скочи. Почне да храмље. Оде до краја сцене. Власића долази до Тугомира.

ВЛАСТА: Шта је било?

ТУГОМИР: Ангажоваће нас.

ВЛАСТА: А ја?

ТУГОМИР: Боли ме пиштољ.

ВЛАСТА: У реду. Из ових стопа идем да те пријавим властима што си убио маћеху.

ТУГОМИР: Власто!

(Пауза)

Шалио сам се. Остаћеш са мном али матори не сме да прокујки да си ми риба. Јасно?

ВЛАСТА: Зашто!?

ТУГОМИР: Бриши, иде!

Миле Пацов се дођећа са кожом медведа у руци. Власића одлази.

МИЛЕ ПАЦОВ: Дечко, држи ово!

ТУГОМИР: Бивши медвед.

МИЛЕ ПАЦОВ: Мечка. Цркла па смо је одрали.

ТУГОМИР: Шта ће ми кожа.

МИЛЕ ПАЦОВ: То ће ти бити костим. Обуци га. Наступаћеш као дресирана мечка. Што трепћеш ко сврака на југовини, облачи се.

ТУГОМИР: Али, Миле...

МИЛЕ ПАЦОВ: Хоћеш, нећеш?

ТУГОМИР: Ја сам мислио да продајем карте, чувам шатру...

МИЛЕ ПАЦОВ: Нећеш да се угушиш. Навуци то. Научићу те две-три финте. Мало смрди на нафталин али нема везе.

Тугомир невољно облачи кожу од мечке.

МИЛЕ ПАЦОВ: А била је јадна добра ко лебац. Изгледа да су јој дали неки отров па одапела. Највише је волела моја сестра. Биле су ко две другарице. Стално су се дружиле. Чак су причале, онако, разумеш пријатељски.

ТУГОМИР: Ваша сестра?

МИЛЕ ПАЦОВ: Јесте. Она дебела што је пала у несвест.

Газда йочне да се смеје Туѓомиру који је у мечкиној кожи.

ТУГОМИР: Закопчајте ми ова дугмета.

Газда се смеје. Кејец закоћчава дућмейта. Туѓомир йочне да иђра. Газда лућа длановима. Улази дебела. Пада у несвесци. Изнесу је.

МИЛЕ ПАЦОВ: Добио си службу. Имаћеш своју тачку.

ДЕЈАНКА: Господине Пацов, нисмо продали ни једну карту.

МИЛЕ ПАЦОВ: Представу одлажемо због болести публике, а? Имамо привнову, погледај. Нова мечка.

Мечка рикне на Дејанку, она њобеђне. Миле Пацов ћрилази Туѓомиру.

МИЛЕ ПАЦОВ: А, сад брале да је скинем.

ТУГОМИР: Шта?

МИЛЕ ПАЦОВ: Ову твоју малу.

ТУГОМИР: У реду, газда! Власто!

Долази Власта. Гледа. Туѓомир јој ћрилази. Власта се ђпрѓне. Врисне. Приљуби се уз Милета Пацова. Он је обгрли.

ТУГОМИР: Слушај, пиле, иди сад са газдом.

ВЛАСТА: Где је Тугомир?

ТУГОМИР: Ja сам.

ВЛАСТА: Господине Пацов, какве су то шале?

МИЛЕ ПАЦОВ: Нису то никакве шале. Идеш са мном да обавимо оне ствари.

Миле Пацов одводи Власту у други део сцене. Почне да је дрїа. Полаже је на њод. Око њих се скуче Дебела и Кејец. Туѓомир још као мечка.

ТУГОМИР: Ja сам Тугомир. Власта ми је шатро девојка. Упознали смо се у поправном дому. Била је рујна као жаба, пегава, чупаве косе. Одмах се зацопала у мене и досађивала ми. Чак је хтела да са мном брише преко гране из Југовине. У по-

четку ме је нервирала јер није давала рибу. Кад се најзад одлучила, ја више нисам желео. После ме молила. Најзад сам пристао и установио да није била јунфер. И раније си се туцала – питао сам је. Клела се да сам јој први мушкарац у животу. А где ти је јунфер. Изгубила сам га у реци. Ха, ха, ха, смејао сам се ја. Причай ти то неком другом, шалабајзерко? Тебе ми, рече ми, а тебе највише волим у животу. Тако ми је испричала тај глупи догађај.

Туѓомир седне, заћали цићарећу. Дебела и Кећеџ се шуњају ка Туѓомиру.

ТУГОМИР:

После смо збрисали из дома. Чим смо били на свежем зраку, отишли смо код моје мађехе која ме је напаствовала кад сам био клинац. Имала је тако велике бутине. Укокали смо је у клозету. Завршила је као Џими Барка. Власта је отворила врата, а ја нанишанио и право у чело.

Дебела и Кећеџ скоче на Туѓомира. Свлаче му кожу.

ТУГОМИР:

Кокошке су се распршиле по дворишту, а Власта је почела да повраћа. Бежали смо преко кукурзуза... кукурзуза...

Дебела и Кећеџ збаџе кожу са Туѓомира. Дебела се баџи на њега, Кећеџ на њу. Насипане једне лудо клујко. Са друге спротивне, Миле Пацов устапаје и закойчава Јанијалоне. Власића облачи хаљину. Сипане поред рампе уза спротивну. Повраћа. Туѓомир јауче. Миле Пацов узима мађионичарске реквизите. Изводи штакче: извлачење зечева из шешира, марама везаних у чвор. Дејанка врши хула-хой. Почне ћласна вашарска музика.

ЗАВЕСА

II ЧИН

На црном рикванду стиоје Власића и Туѓомир обучени као Тарзан и Џејн: бикини и гаћице од шачкастог материјала. Истород њих Дејанка са стваринским фотоапаратом који кад год најправи снимак, бљесне магнезијум. Власића и Туѓомир одијбрају балетску шафту мењајући позе час се љубе, час као да израђују штанџо, час као да илуструју „фигуре венерис“. Кад бљесне фотоапарат они се укоче и тако осијану док Дејанка не промени позицију. Дејанка бљесне длановима.

ДЕЈАНКА: За данас доста!

Дејанка прилази Туѓомиру.

ДЕЈАНКА: Стрпи се мало. Треба да се снађемо.

ВЛАСТА: Што Миле Пацов нешто не предузме?

ДЕЈАНКА: Мислиш да је њему лако. Питала бих ја тебе кад би ти изгорео циркус. Добро он може да живи. Да сам на његовом месту ја бих цркла, разумеш?

ТУГОМИР: Стварно, крчи ми у цревима.

ДЕЈАНКА: Њути, мачоре, да ћу ти нешто да утолиш глад. Девојко, склопи тај апарат и однеси га у вагон.

ВЛАСТА: Да ли ће стварно Миле Пацов да набави храну?

ДЕЈАНКА: Хоће. Отишли су и Мандрак и Дебела. Намеравали су да воде и вас, али сам вас ја заштитила јер вас волим. Лудо вас волим.

Власића склайа фотоапарат. Дејанка јочне да голица Туѓомира.

ВЛАСТА: Да вас окинем једном?

ДЕЈАНКА: Остави нас на миру. Могла би и да нас лишиш свога присуства. Разумеш? Хоћу да будем насамо са овим лепотаном.

ВЛАСТА: Не верујем да можете. Остаћу овде.

ДЕЈАНКА: Марш одавде!

ТУГОМИР: Власто, послушај госпођу.

ВЛАСТА: Чик нек те дирне.

ДЕЈАНКА: Изгубићеш посао. Отпустићу те.

ВЛАСТА: Ти?

ДЕЈАНКА: Да, ја. Губи се! Шта си зинула ко осмуђена сова?

ВЛАСТА: Немојте да га дирате, молим вас, немојте. Ја га волим.

ТУГОМИР: Ајде, мала, фајронт. Видиш да се госпођа љути.

ДЕЈАНКА: Ниси вальда љубоморна. Немаш разлога. Он ми је рекао да си му сестра.

ВЛАСТА: Дапаче, сестра од мушке тетке.

ДЕЈАНКА: Пази што је духовита...

ТУГОМИР: Да, госпођо...

ДЕЈАНКА: Уосталом, не занима ме уопште да ли си му нешто или ниси. Марш!

ВЛАСТА: Кога бре ви истерујете? Тугомире, ја то више не могу да издржим. Све јој реци.

ТУГОМИР: А шта то?

ВЛАСТА: Истину. Реци јој да сам ти девојка.

ДЕЈАНКА: (*Вештићасићо*)
Ха, ха, ха...

ВЛАСТА: Молим те, побегнимо одавде. Доста ми је и ове и Милета Пацова и дебелог монструма и кепеца. Кад мислим на њих, сва се оспем као од копривњаче. Полудећу!

ТУГОМИР: Господђо Дејанка, не слушајте је. Луда је. Зову је Луда Власта.

ДЕЈАНКА: Није ти сестра, а?

ТУГОМИР: Није. Нашао сам је смрзнуту под мостом, сажалио се и повратио у живот. Сада ме прогања. Прилепила се као куче. Неда ми мира.

ВЛАСТА: Боже шта причаш. Госпођо, не верујте му. Ја сам његова девојка. Заједно смо побегли из дома и лутали по свету.

ДЕЈАНКА: Баш ме брига! Хоћу да га имам.

ВЛАСТА: Е, па нећеш. Никоме га не дам. Он је само мој.

ДЕЈАНКА: Мислиш? Гледај!

Дејанка љуби Тугомира.

ВЛАСТА: Тугомире! Гурни је. Ослободи је се. Како дозвољаваш. Убићу ту оштроконђу.

Власића њочне да ћура Дејанку распављајући је од Тугомира. Дејанка узима корбач који је висио на рикванду.

ДЕЈАНКА: Сад ми је свега доста. Пребићу ти ребра, вашљивице!

Дејанка замахне корбачем и удари Власићу. Она се тирћне. Дејанка је бичује. Власића се увија. Тугомир се окрене зиду.

ВЛАСТА : Љубави моја, не дај ме... Љубави...
(Јеца, њадне)

ДЕЈАНКА: Сломићу те!
(Шиба је)
Пузачеш предамном. Љубити ми ноге, молити.
Постаћеш ми роб, трчати на сваки мој миг, хладити нас лепезом док се он и ја будемо превртали по кревету у страственом грчу. Разумеш?

ВЛАСТА: Никад, никад...

ДЕЈАНКА: Увек, увек...

ВЛАСТА: Љубави, боли ме. Отми јој тај проклети корбач.
Удри по њој док не пресвисне увијајући се као црв.

ДЕЈАНКА: Брисаћеш нам зној са чела, бићеш наша служавка...

ВЛАСТА: Никад, никад...

ДЕЈАНКА: Увек.

Улазе Дебела и Кећеџ вукући Милећа Пацову за руке. Он је сав кrvав. Дебела плаче.

ДЕБЕЛА: Бум... бум...

ДЕЈАНКА: Шта је, кртени? Бум... бум.

Власића долази до Тугомира. Гледа га. Најло њобеђне..

ДЕЈАНКА: Шта је са Пацовом? Јел се напио?

Кећеџ одриче гравом. Дебела плаче.

ДЕЈАНКА: Јел пао у несвест? Говори!

ДЕБЕЛА: Бум... бум.

ДЕЈАНКА: Убили га?

ДЕБЕЛА: Да... да... да...

ДЕЈАНКА: Како? Где?

Кећеџ плаче.

ДЕЈАНКА: У пљачки?

ДЕБЕЛА: Да... бум, бум...

ДЕЈАНКА: Куку мени! Миле! Дракула!

Дејанка њадне њоред Милећа. Плаче.

ТУГОМИР: Упуцали га у пљачки.

ДЕЈАНКА: Љубави моја, Пацове мој!
(Гледа у Тугомира)
То је моја једина срећа у животу. Мужу мој, кажи
нешто. Погледај ме својим граорастим очима.

Дебела ћада у несвесци. Кећећ озрће ћлаштотом Милетића Пацова.

ТУГОМИР: Властво, где си, Властво?

Ућали се ћишићом рефлектијор. Власића ћући и вади кромпир. Изнад ње Пелаџија као милиционар. Хармоникаши седи у ћошку.

ХАРМОНИКАШ: (Пева)
Побегла је тако од свога
младића
лутала по свету, латила се
пића
живела је тешко, одала се
блуду
чак су је зла уста прогласила
луду.
Тако није нигде налазила
мира
ал је увек волела свога
Тугомира.
Мада ју је јадну подметао
другом
и уз то је сматро потчињеним слугом,
она га још воли и сања о
њему
у животу своме нема другу тему.

Власића уситане. Протеже се. Поправља косу. Пелаџија се шећка.

ВЛАСТА: Е, ти. Не могу више.

ПЕЛАГИЈА: Молим?

ВЛАСТА: Голим. Води ме код лекара. Болесна сам.
(*Власића се закашље*).

ПЕЛАГИЈА: Симулираш.

ВЛАСТА: Боли ме под груди.

ПЕЛАГИЈА: А није те болело кад си се гањала по станицама и
вагонима.

ВЛАСТА: (Дрекне)
Па вальда сам морала од нечег да живим.

Власића се закашље. Пострне. Пелаџија је ухваћи и под руку.

ПЕЛАГИЈА: Идемо код доктора.

ВЛАСТА: Нека, нећу. Остави ме овде. Хоћу да умрем. Не живи ми се више. Хоћу да живим међу кромпирима. Пустите ме. Хоћу да будем кромпир. Хоћу да будем кромпир.

Доће прчавају Авдо и Исидор у белим мантилима са великим инјекцијом.

ВЛАСТА: Правите од мене пире, француски кромпир, рестован и пире. Барите ме у кључалој води, пеците ме у рерни. Сецкајте на комаде као чипс.

Лекари задижу Власту сукњу и ударају јој инјекцију.

ПЕЛАГИЈА: Ударила јој врелина у главу!

ВЛАСТА: Чезнем да те зезнем.

ПЕЛАГИЈА: Она је толико патила да је постала патишпањ.

Власта одвлаче. Пелагија осијаје сама у сноју свећила.

ПЕЛАГИЈА: Попшто толико пати, купите јој патике. Одвели су је у лудницу. Видите како пролазе девојчуре које живе лаким животом. Ухватили су је на железничкој станици како фаћка дебелог трговачког путника. Та је цепарила на велико. Каже да је разочарана у живот који је само шибао, шибао... Сад је на Губеревцу, лече је, постала је члан драмске секције.

Свећило се њали у другом делу сцене. Сви обучени у лудачке кошуље: Луда Власта, Авдо, Велинка, Зора, Исидор, Тугомир, Денјанка, Миле Пацов.

ВЛАСТА: Јелечкиње, барјачкиње!

СВИ: Јелечкиње, барјачкиње!

ВЛАСТА: Живим у дворишној згради визави једне друге зграде, а иста је дворишна у руинираном рушењу. Прозори су недолични и нису у стању уклапања у лежиште ради спречавања уласка зиме, кише и друге влаге.

СВИ: Јелечкиње, барјачкиње!

ТУГОМИР: Ружна девојка седи сама и тужна у малој соби неке чатрље и штрика чарапе. Поред ње грамофон са кога слуша песму „Шта је рупа“.

ВЛАСТА: Нас деветоро живимо у тој кући и одлазимо тридесет метара од врата иза полусрушенег зида на вршење физиолошких потреба. Ја као девојка то обављам што ређе могу, а понекад и по неко-

лико дана изузев мале нужде коју задовољавам у кућном кругу. То чиним да не би била опажена и можда приликом ослобађања нужде противправно силована са последицама блуда.

- АВДО: Девојка, крезава баба, дебели дечак, грбави младић, парализована жена у инвалидским колицима, мршави старац стоје пред неком избом као да се сликају за личну карту.
- ВЛАСТА: Објективни услови за противправни блуд над мојим девојаштвом у току обављања физиолошких потреба постоје.
- ИСИДОР: Девојка се шуња око полуслрушеног зида, освреће се. Онда задиже плисирани сукњу и чучне врло опрезно. Иза зида се нагло појављује бркати ружни бркајлија који се сатански наслеђује.
- ВЕЛИНКА: Девојка трчи преко дрвеног моста изнад пруге.
- ЗОРА: Бркати младић је јури!
- ТУГОМИР: Јелечкиње, барјачкиње! Кога ћете?
- СВИ: Власту, Властицу...
- ВЛАСТА: Милан, Миланче Недељковић који животари у кући визави наше зауставља ме пред истом физиолошком потребом ишћући од мене како кад шта. Понекад је тражио и детерџенте које моја фамилија не користи, понекад и новце које немам.
- МИЛЕ ПАЦОВ: (Дејанки) Смем ли вас замолити за овај плес?
- ДЕЈАНКА: О, јес!
- Миле Пацов и Дејанка йочну да играју танго без музике.*
- ВЛАСТА: А понекад је ишао и даље од материјалних доbara атакујући на моје здравље јер би давањем онога што тај напасник тражи у току процеса нужде претрпела највероватнији назеб и поремећај плућног крила.
- АВДО: Миланче Недељковић седи пред полуслрушене кућице и пере ноге у напуклом лавору.
- ВЛАСТА: Сигурна сам да вам је јасно како сада изгледа мој живот без физиолошких потреба односно нужде.
- ТУГОМИР: Миланче Недељковић држи великог певца у рукама.

ВЛАСТА: Стиснута сам између четири зида са много болова у срцу и души. Све је несносно, а јављају се и неки непознати мириси.

ВЕЛИНКА: (*Исидору*)
Молим једну игру, велики тигру!

ИСИДОР: Од такве даме глупости саме.

Велинка и Исидор иђрају танго.

ВЛАСТА: Покажите ако знате шта је окупација вршења нужде тим пре што у овом стиснутон стању гледам како се дојучерашњи агресор Недељковић смеје свирајући у гитару и чекајући да се ја појавим.

ЗОРА И
ТУГОМИР: Јелечкиње, барјачкиње!

ТУГОМИР: (*Зори*)
Одиграјмо овај танго.

ЗОРА: Врло радо, битанго.

Зора и Тугомир се пријатеље у иђрању танга Дејанки и Пацову, Велинки и Исидору.

ВЛАСТА: (*Говори у слоговима*)
Ми-ли-ци-јо, не доз-во-ли да је-дно не-жно би-ће ум-ре за-то што му се не доз-во-ља-ва ос-нов-но људ-ско пра-во за-га-ран-то-ва-но и на-шим ус-та-вом!!!

АВДО: Девојка везује камен конопцем о врат и скаче у мутну реку с намером да се удави и прекрати душевне муке.

ВЛАСТА: Јелечкиње, барјачкиње!

АВДО: Бежите иде доктор!

ВЛАСТА: Ви га се плашите? О, он је толико добар човек.
Гледајте га.

*Улази Пелагија као доктор. Власта и Авдо иђочну да иђрају танго.
Они који су дошли иђрали и јосијроје се и гледају у Пелагију.*

ПЕЛАГИЈА: Ја сам велики љубитељ, природе иако живим у граду. То ми је остало још од детињства јер сам живео у селу близу брезове шуме. Кад дође пролеће, ја одмах одем у Топчидер где уживам у мирису дивног цвећа и зеленог лишћа. Али шта вреди да идем кад ми тамо сметају љубавници.

ВЛАСТА: Волим те.
АВДО: Колико?
ВЛАСТА: Одавде па до вечности.
ПЕЛАГИЈА: Ја сам навикао да у природи обављам своје физичке потребе па сам ту навику из села пренео у град, који је загађен димом и разним гарежком, али то је друга ствар.
СВИ: Јелечкиње, барјачкиње!
ВЛАСТА: Много! Мислим да је то права љубав. Узми ме!
Спаси ме!
АВДО: Ви бунцате!
ВЛАСТА: Ожени се мноме, једини мој!
АВДО: Шта имате да донесете у мираз?
ВЛАСТА: Мене.
АВДО: Моја мама неће пристати.
ПЕЛАГИЈА: И тако шетам ја по природи све до оног тренутка кад осетим потребу за физиолошком потребом. Тада се увучем у неки жбун, припремим се за нужду и узгредно уживам у мирису цвећа и песми птица певачица. Али шта вреди, када ја никада не могу све то да обавим до краја јер обично ме прекине неки љубавни пар који лежи ту негде поред мене.
ВЛАСТА: Бежимо одавде. Што даааљье!
АВДО: Куда?
ВЛАСТА: Било куда.
АВДО: Хајдемо у бању Враћевшицу. Тамо има лековита вода и вруће блато. Јаје се скува за само два минута.
ВЕЛИНКА: Идите у Матаругу.
ЗОРА: Ма какви! Больје у Пролом бању.
АВДО: Морао бих да водим и моју маму. Има костобољу. Сва се укочила.
МИЛЕ ПАЦОВ: Идите у Варварин.
ТУГОМИР: У Бајину Башту.
ИСИДОР: Идите дођавола!
ЗОРА: У Пролом одеш са штакама, а вратиш се здрав ко дрен.

ДЕЈАНКА: Чула сам да лечи и епилепсију.
МИЛЕ ПАЦОВ: И све кожне болести.
ВЕЛИНКА: Лековито блато, драги тато!
ЗОРА: Многе су нероткиње постале мајке.
ПЕЛАГИЈА: После ја због наглог прекида осећам тегобе у стомаку и бешки што зависи од врсте нужде. Док љубавници ломе младе зелене травке, код нас љубитеља природе, ствар је сасвим друкчија. Ми природу волимо из корисних разлога јер све мирише.
СВИ: ЈЕЛЕЧКИЊЕ, БАРЈАЧКИЊЕ!

Улази Дебела са Кејецом. Айлаудира.

ДЕБЕЛА: Били сте изванредни. Браво. Приредба је сасвим успела Ми смо одушевљени. Је ли тако драги мој колега?

Кејец клима главом.

ДЕБЕЛА: Сви су задовољни. Власту сам предложила за наградни излазак кући. Колега и ви се слажете са тим, зар не?

Кејец клима главом.

ВЛАСТА: Докторе, хоћете ли пустити и њега?
ДЕБЕЛА: Кога?

Властица ћоказује прстијом на Авду.

ВЛАСТА: Овога.
ДЕБЕЛА: Шта ти пада на памет!?
ВЛАСТА: Али ако вас лепо замолим.
ДЕБЕЛА: Не.
ВЛАСТА: Знам да молим као куче. Погледајте.
(*Властица као куче са рукама испред лица*).
Ја шеним.
ДЕБЕЛА: Не могу то да гледам. Дижи се.
ВЛАСТА: Ми се волимо. Ја бих се удала за њега.
ДЕБЕЛА: Ма немој!
ВЛАСТА: Јесте.
ДЕБЕЛА: Раније ми ниси причала о томе. Изгледа да је љубав на први поглед, Да ли он тебе воли?
ВЛАСТА: Не знам. Питајте га.

ДЕБЕЛА: Авдо, волиш ли ову девојку?
АВДО: Како кад.
ВЛАСТА: Ах, томе се нисам надала од тебе.
ДЕБЕЛА: Да ли би је узео за жену ако би ти она то предложила?
АВДО: Ја сам ожењен.
ВЛАСТА: Шта?
ДЕБЕЛА: Властво, јеси ли знала да је ожењен?
ВЛАСТА: Боже сачувај! Први пут то чујем. Уосталом, то уопште није важно.
АВДО: Ма шта ми рече.
ВЛАСТА: УДАЋУ СЕ ЗА ЊЕГА ПА МАКАР ЦРКЛА.
ДЕБЕЛА: Толико га волиш?
ВЛАСТА: Много. И виши него што мислим. Ви то не можете разумети, докторе?
ДЕБЕЛА: (Кећеџу)
Чујете ли колега. Ово је права љубав, а не ко ви.
Ујутру ме уштинете за образ и ништа.

Кећеџ њослушио клима ћлавом.

ВЛАСТА: Пустите и њега. Преклињем вас. Венчаћемо се у некој напуштеној цркви на бруду.
ДЕБЕЛА: Зашто га волиш? Шта у њему видиш привлачно?
Сав је искривљен.
ВЛАСТА: Очи. Као да варнице сијају у дубини.
ДЕБЕЛА: Зар не видиш да је слеп?
ВЛАСТА: Ал је леп.
ДЕБЕЛА: Родио се без вида. Изгледа да желиш бити слеповођа целог живота.
ВЛАСТА: Да, ја то хоћу.
ДЕБЕЛА: Зар не видиш да је луд?
ВЛАСТА: Сви смо ми луди.
ДЕБЕЛА: Кад изађеш нахи ћеш бољег човека за мужа. Ко зна докле ће овај бити овде.
АВДО: Можда је волим, можда не волим.
ДЕБЕЛА: Може остати целог живота.
АВДО: Сигуран сам да се неће свидети мојој мајци. Избациће је са прага.

ДЕБЕЛА: Иди кући, само пази да не направиш нешто рујно.
 ВЛАСТА: Он остаје, зар не?
 ДЕБЕЛА: Већ сам ти рекла. Немој да будеш досадна. Колега, дајте јој дозволу за излазак. Здраво била, буди добра.
 ВЛАСТА: Убићу се!
 ДЕБЕЛА: Дођи да те пољубим.
 ВЛАСТА: Склоните ми се са очију.
 ДЕБЕЛА: Mrзиш ме зато што ти желим добро.
 ВЛАСТА: Mrзим те јер си ми непријатељ.
 ДЕБЕЛА: Сад бих могла да ти не дам да идеш али нисам таква.
 СВИ: Јелечкиње, барјачкиње!

Дебела и Кећеј одлазе. Власића йочне да иђра балеј. Поздравља се са свима.

ВЛАСТА: Збогом свима!

Сви одлазе. Власића осићаје сама.

ВЛАСТА: Дође ми да се убијем. Али како? Болеће. Највише се плашим да ће ме болети. У мојој фамилији су се убијали ножем. Не, то не могу... Конопац? Можда... Једна баба ми се обесила о крушку у дворишту. Бог да јој душу прости. Није ни писнула. Оче спаситељу, пошаљи ми неки конопац.

ХАРМОНИКАШ: (Пева)

Живот јој је празан ко буре без данца
 зато сталне лута ко пуштена с ланца
 нема никог свога родила је тетка
 да ти певам опет из почетка.

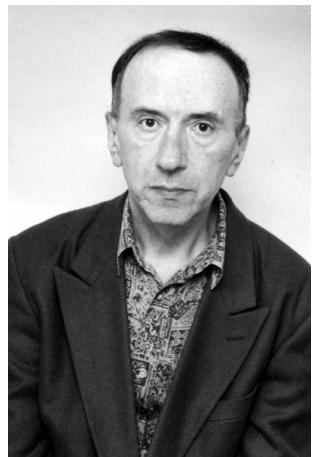
Kao „deus ex machina“ одозго се сијушића омча. Власића је сијавља око вратића. Долећу сви актери са крилима анђели и окоље Власићу. Она се лагано диже док се не изгуби у висини.

ХАРМОНИКАШ: (Пева)

Нема никог родила је тетка
 да ти певам опет из почетка.

ЗАТАМЊЕЊЕ

Белешка о юисцу

Дипломирао Драматургију на Факултету драмских уметности и Општу књижевност са теоријом на Филолошком факултету у Београду.

Бави се књижевним радом пишући драме, приповетке и поезију, режира на филму, телевизији, радију.

Бавио се новинарством и глумом.

За своја значајна остварења сматра: у позоришту драму *Јелисаветини љубавни јади због молера* (Атеље 212), на филму режију *Бубашинтара* и сценарио за филм

Још овај юн, на радију режију драме *Дуги живој краља Освалда*, у глуми, улога у филму *Вране*, у новинарству интервју са великим Алфредом Хичкоком (Филмски свет).

Јелисавета Сека Саблић и Мики Манојловић
у драми *Јелисаветини љубавни јади због молера Милана Јелића*,
р. Дејан Миладиновић, Атеље 212, 1971.

Бошко Сувајџић

Поговор

Милан Јелић је драмски писац, сценариста и редитељ на филму и телевизiji. Његова прва драма *Сећање на Албино-нија* изведена је у Академском позоришту у Београду, а драме *Ванџаде* и *Хоћу да будем кромпир* у позоришту „Сусрет“. Првонаграђена драма на конкурсу листа „Младост“ *Јелисаветини љубавни јади због молера* постављена је на репертоар Атељеа 212 (одиграна 100 пута).

Као режисер кратких и дугометражних филмова познат је по делима: *Бубашиншер*, *Тигар*, *Рад на одређено време*, *Недељни ручак*, *Чудна ноћ*. Сценариста је награђеног филма за сценарио у Врњачкој бањи *Још овај пут* и косценариста филма *Љубавни живој Будимира Трајковића* (в. *Савремена српска драма*, књ. 6, стр. 160).

Драмски опус Милана Јелића у знаку је његовог филмског ангажмана. Италијански неореализам, Де Сика, рани Форман, Фелини, комедије Аце Поповића, то је темељ и идејни подтекст овог занимљивог драматуршког подухвата. Као дипломирани драматург на Факултету драмских уметности и свршени студент Опште књижевности и теорије књижевности, Јелић пише авангардне комаде у дубоком сагласју са поетичко-идејним замасима европског филма и драматургије седамдесетих година 20. века. Не заборавимо, Милош Форман снима *Црној Пейзаж* 1964. године, а први драмски покушаји Милана Јелића датирају из 1969. године. Зачуђујуће, понекад и задивљујуће кореспонденције између поетике неореализма и југословенске стварности, са изванредним балансом између персифлаже и драмског текста, који се постиже његовим депоетизовањем, уношењем дидаскалија у реплике и реплика у дидаскалије, депатетизацијом драмских ликова, финим иронично-гројескним карикирањем друштва, од по-

четка означавају аутора који негује изразито модеран приступ театру. Јелић не мари за стилску дотераност и драматуршку прецизност, а драмске технике своди на фарсу и персифлажу, при чему се у једноставним дијалозима и заплетима промишљају несагледиве и неисказиве дубине људског бића. Јунаци се карактеришу у нискомиметском кључу, као обични, једноставни људи. Радња драма одиграва се у савамалском универзуму, у уцерицама у којима обитава неприлагођени и досељени (полу)свет, који живи својим малим, ситним, дворишним, нахереним животима, на периферији света, на маргини званичности, са печатом сирове веродостојности послератног живота. Почетак црног таласа означава и промену културолошких и поетичких парадигми, те је социјалистички реализам замењен његовом апсурдном и гројескном карикатуром. Тај груби, неартикулисани, ситносопственички свет чудесно оживљава у овом драмском тексту без текста, режији без режије, у калеидоскопу јарких боја, лицедерских љубави, у трешу и кичу. Између реплика, у хипертрофиреној паради вулгарних емоција, пробија се, као коров, стари добри сентиментални лиризам, који клија, маскиран финим хумором, и на отпаду животних илузија Јелићевих јунака.

А ти јунаци су припрости, необразовани радници, од пакерки сувих шљива, преко молера, занатлија, медијских замлата и муфљуза који муљају у том социјалистичком уређењу, до клошара, ванџага који су решили да се ослободе свих стега друштвених норми и обзира, у изгнанству од цивилизације, показујући да је цивилизација тамо где станују људи, а да шминка и шмира не чине ни људе ни цивилизацију.

У разноврсним стилским оквирима авангардног драмског текста, који својом специфичном поетиком може представити человека у уцерицама и у дворцима, који може исказати личну драму у сукобу са перспективама неприкосновене глупости и ускогрудости патријархалног колектива, распостире се Јелићев уметнички рукопис. Процват црнохуморне и авангардне драме у српској књижевности седамдесетих година одговара тренутку у коме се из најдубљих хуманистичких побуда карикира и проблематизује положај тзв. малог человека у суровом свету. На хумористички начин, Јелићев рукопис

под јарку оптику сумње ставља цели друштвено етаблирани поредак. Епицентар драмског текста постаје антијунак који тражи нешто од себе и од света, а нису му јасни ни он сам нити тај свет.

Јунак Јелићевих драмских персифлажа је човек поражен, отуђен, измучен непрестаним сукобима личног и друштвеног, стварног и жељеног. Ти су сукоби и неспоразуми представљени у хумористичком кључу, са великим дозом драматуршког умећа и сценске вештине. Једна од последица свих ових авангардних поступака јесте и стварање стила који почива на (само)порицању стила у драмском тексту:

„Свој стил писац и редитељ траже у самопорицању стила: поезија се одриче себе, своје духовне и интелектуалне зрелости како би се обновила у таласу невиности и наивности, језичке и логичке инфантилности и девичанства, да би поново освојила свежину, продорност, способност да комуницира, макар и на низу, елементарнијој разини“ (Мухарем Первић, „Како су се волели Милован и Јелисавета“, у књизи *Премијера: наша драма у нашем йозоришићу*, Београд: НОЛИТ 1978, 306).

Већ је драмски првенац Милана Јелића *Сећање на Албинонија* узбуркао духове и најавио радикално модернистичког аутора, склоног експериментисању и позоришним иновацијама. На сцени се појавио комад писан за једну глумицу, психоаналитичка вивисекција човекове нутрине, експериментално позориште, које је најавило писца осебујног рукописа и несвакидашњег лиризма. Драмски текст понире у најдубље кутове психе Ане, повређене, рањене жене. Јунакиња, која игра четири годишња доба свога живота, истовремено, својом тананом психом компонује музичку партитуру драмских дијалога и монолога.

„У академском позоришту 'Бранко Крсмановић' припрема се занимљива драма 'Сећање на Албинонија', коју ово друштво намерава да пријави за такмичење малих сцена у Сарајеву и за Стеријино позорје.

Аутор драме је млади глумац Милан Јелић, који овом драмом дебитује и као писац. 'Сећање на Албинонија' писао

је специјално за глумицу Миру М. Николић, која се последњих годину дана била посветила рециталима поезије. У овој драми, која је писана готово за једно лице, Мира Николић ће играти Ану, жену донекле поремећене психе, која доживљава четири периода своје личности. У 'Сећању на Албинонија' она ће се појавити као девојчица од 6, девојка од 16 и као жена од 26 и 46 година.

Премијера ове занимљиве драме одржаће се крајем фебруара. Редитељ је Мирослав Јевић ("Сећање на Албинонија", „Политика експрес“, 1. 2. 1969).

„Академско позориште 'Бранко Крсмановић' одржало је синоћ премијеру комада 'Сећање на Албинонија' Милана Јелића. По први пут у јавност је изашла театрска група 'Ад хок', група младих позоришних ентузијаиста.

— Ово је авангардан савремен текст – рекао нам је редитељ Мирослав Јевић – неуобичајен и потпуно ван типизираних шаблона усталјених драмских форми. Не припада ниједном жанру. Текст стално хода по самој оштрици, тако да смо у великој зависности од извођача. У сукобима и слагањима исцепканих психа жене и мужа тече радња овог дела које ће, верујемо, донети нешто ново у овој поплави авангардних представа“ („Синоћ у Београду“, „Политика“, 26. V 1969).

Занимљиво је да су литерарне вредности овог позоришног комада, његову свежину, модерност, фројдовски психоаналитички приступ, стилски еклектизам, у распону од класичне античке драматургије до театра апсурда и неореалистичке поетике италијанског филма, увидели најпре страни критичари, док је домаћа критика углавном била затечена и збуњена:

„Недавно је театрска група 'Adhoc' из Београда извела, на сцени Академског позоришта, драму Милана Јелића 'Сећање на Албинонија'. Представу је гледао италијански критичар Антонио Јерков, директор културне агенције 'Relazioniarte' и написао следећи приказ:

‘Морам одмах рећи да ме је литерарна вредност текста изненадила – каже он. – То је модерна комедија, ван бана-

ности стандардизованих шема. Драма је фројдовска, а у исто време класична. Улога Ане-Марије у овом комаду је веома тежак задатак за једну глумицу. Мира М. Николић је имала осећај за све ситуације. Прелазила је из 'нормалности' у 'сулудост', из љубави у чулност, из романтике у трагику. Улогу Бориса одиграо је одлични Срђан Клечак, а режија Мирослава Јевића открила је талентованог аутора.

Верујем да ће се о писцу дела, Милану Јелићу, чути и ван Југославије. Он је писац сутрашњице и верујем да ће оправдати очекивања. У смотри младих дело овог аутора имаће част да наступи на Фестивалу театра у Венецији.'

Тако странци пишу о нашим, а домаћи критичари – ћуте“ („Странци хвале, наши – ћуте“, „Свет“, број 665, 19. VII 1969).

Фројдовски психоаналитички приступ разоткрива психичке озледе личности, потакнуте историјским, друштвеним, социјалним околностима, односно етичким нормама патријархалне породице. Управо таква породица је, сугерише млади Јелић, деформисана, карикатурално упрошћена и банализована, гротескно недовршена. Генеалогија породичног стабла више не пружа поглед у дубину историјског, сигурност социолошког, баланс психолошког. Психичка неуравнитељност, вибрантност осетљиве душе, повређеност које вуче корене из детињства и тренутак одлучујућег пада, све се то налази иза магле животне реалности, испод реплика, у брзом темпу драмске игре. *Сећање на Албинонија* је проницљиви поглед на душевна улегнућа психе једне осетљиве, хиперсензibilне природе. Истовремено, у Јелићевом првенцу имамо ретроспективу драмске класике и епоха, од Шекспира и Шилера, преко Гетеа и Хајнеа, до Брехта и Бекета:

АНА: „Прочитаћу вам неколико тачака забрањених дела која повлаче одређене казне. Забрањује се берберима да плаше децу тиме што им, ако не буду мирна за време шишаша, одсећи уши. Забрањује се ватрогасцима да се шетају улицама само у доњем рубљу. Ватрогасна екипа је обавезна да пре него што приступи гашењу пожара тренира најмање петнаест минута. Забрањује се пљување насупрот ветру. Забрањује се излазак из авиона који лети ако путник нема прибор тј. падобран. Забрањује се...“

Сећање на Албинонија је сећање на историју смртне казне у Америци, као и на безбројне модалитете репресије и насиља у људској историји... И у људској природи. Сећање на Други светски рат и одвођење мајки, нечијих мајки, у име нечијих идеологија:

АНА: Врата су остала отворена и видела сам неке звезде на укоченом небу. Стрини се од плача тресла рамена. Питала сам зашто су одвели Терезу? Питала сам зашто су одвели Терезу. Борисе зашто су одвели Терезу?

БОРИС: Коме се обраћате?

АНА: Теби Борисе. Доста ми је овог измотавања и овог суђења. Чему то уопште води? Больје да расправимо неке ствари које нас тиште, дођавола са мачкама и пацовима. Нека о њима воде бригу разна друштва, а ја сада питам у име које правде су ти људи одвели мајку те снежне ноћи. Од тада је нисам видела. Имала сам шест година а сада шеснаест, двадесет шест или четрдесет шест. Нико ми до сада није објаснио. На свако моје питање одговарали би ми: „ла био је рат“. Одвели су је што је имала слику човека са брадом, у име човека који је имао бркове.

Епоха италијанског неореализма и прашког структурализма подразумева актуелизовање питања модерног самосвешћења појединца унутар патријархалног етоса. Ликови се карактеришу метафоризацијом простора. Осећања се испољавају гестом, игром, мимиком, дидаскалијама интегрисаним у драмске реплике. Свет је виђен инфантилним очима девојчице и уморним погледом зреле жене. Мотив убиства мачке симболички означава растројство Ани ног духа.

У драми је једно од најважнијих експлицитно (не)постављених питања питање идентитета. Ана Марија има своја четири животна доба, са 6, 16, 26 и 46 година. Она је заљубљена у Бориса, алиас Томаза. Њена мајка је Добрила и Тереза. Она је истовремено жива и мртва. И слично.

Комад започиње тактовима „Адађа“ Томаса Албинонија, а завршава се валцером Бориса и Ане на плесном подијуму. У средишту је фарсична сцена суђења која сугерише вечиту расцепљеност људске психе на кривце и на окривљене.

Мотив лутке, који ће се појавити и у другим Јелићевим комадима, овде је део поетике хорора. Њиме су симболички представљени заточена невиност, порцеланска психа, застрашујућа непомичностума, ускогрудост друштвеног живота, уштогљеност духа, залеђеност мисли, заробљеност речи, немогућност да се изађе из прописаног и друштвено прихватајивог модела понашања и размишљања.

У драмском првенцу Милана Јелића много је више Хичкока него Фелинија, хорора него ироније, лирских минијатура него црног хумора. У трауматичним сећањима из детињства, из јунакињине подсвести пружају пипке репресивни чиниоци система. Садашњост варира између санаторијума за душевне болеснике, Албинонијевог „Адађа“ и плесног подијума. Будућност не постоји. Само наслут егзистенцијалне стрепње, угрожености, недовршености света и човека.

Јелић већ драмским првенцем оглашава елементе авангардне поетике уважавајући обрасце модерне драматургије, у европским и светским размерама. Друштвена реалност је репресивни чинилац, тест за јунаке који у њој опстају као усамљеници, трагично интонирани или просто одрођени од заједнице, којој не припадају ни прошлошћу, ни садашњошћу, ни будућношћу. Отуда и санаторијумска залеђеност живота у стилу поезије једног, рецимо, Симе Пандуровића.

У комедији *Јелисавећини љубавни јади због молера*, коју сам Јелић сматра врхунцем своје драмске уметности, сценографија се мења. Савамалски екстеријер и ентеријер представљају оквир за нове јунаке, и нову поетику:

„ДЕКОР: Собичак неке бараке. Кревет прекривен шареницом, лавор и бокал, шпорет на дрва, машина за шивење и две шамлице. Икона, кандило. На малом прозорчету завеса од цица на туфне.“

Смештањем радње у периферијски миље савамалских уџерица и поверавањем драмских улога маргиналцима из слојева досељеног радништва и сељаштва, имплицитно је трасиран и примитиван однос који влада међу мушкирцима и женама. Периферни миље изискује и периферне људе, ови људи пак

однеговаће периферни језички и говорни идиом, при чему ће се раднички социолекти и косовско-ресавски говори помешати са градским аргоом. Реч је о живописној, урнебесној представи о једноставним, простим, а опет душевним и дубоким људима и њиховим доследно промашеним животима. И, ево нам овде, у језику, Александра Поповића, а у слици, у монтажи, у кадровима, Фелинија и Формана, прашке школе и италијанског неореализма. Ослањујући се на поетику кича, на бесмртну виталност клишеа, која увек пали, јер је неунизивива, попут људске глупости, Јелић ствара ефектну, свежу, гротескну, црнохуморну комедију, која почива на глумцу, на његовом умећу да у том банилном свету кича и треша открије универзални свет љубави, топлине, чежње, жеље, слободе избора. Ако и има политичких инсинуација, оне су ублажене шармантним хумором:

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавета болно уздахне и сруши се на столицу. Ви и не знате шта је љубав! Јелисавета је са Даром на „ви” јер је млађа од ње, а уз то Опајдара је и политичка личност. Разноси позиве за конференције.

Скрајнути јунаци једног скрајнутог света тако постају универзум људскости, дубоке, топле, свепрежимајуће потребе човекове да се оствари, такав какав јесте, у дехуманизованом свету. И овде су дидаскалије интегрисане у реплике јунака, што је белодано авангардни поступак:

ЈЕЛИСАВЕТА: Јелисавети је сад криво. Рођендан јој је, а од јутра се грубијански понела. Поподне ће да иде и пакује суве шљиве – Вратиће се са посласама. Устајаће сама... Ипак имам поштење – закључи Јелисавета и затвори врата свог собичка. Чудно ни име му није сазнала. Тужно гледа кроз прозор, па мисли на молера. Канте за ћубре су још увек на свом месту, само су нешто пуније него синоћ. Ђубретари их померају за корак два. Из Јелисаветине душе проби се песма: „Суве шљиве и ораси, ми смо душо сиромаси... суве шљиве и ораси, ми смо душо сиромаси.“

Приказ тескобне садашњице није увод у ретроспективно приповедање о блиставој прошлости кроз ефекат контраста, нити је пледоје за револуционарно мењање система у будућности. Не, трагична садашњост положаја јунака је комично персифлирана, на моменте карикатурална и гротескна, она је таква јер је, као и позориште, као и живот сам, вечна и непромењива у сваком систему, у свакој епохи, у сваком времену. Такви су и епизодни ликови у драми:

- ДАРА: Улази Даринка коју скраћено зову Дара, а надимак јој је „Опајдара.“
- ЈЕЛИСАВЕТА: Здраво, Даро Опајдаро. Скоро се Јелисавета насмеши.
- ДАРА: Дара Опајдара не воли да је тако зову али шта може када је свет покварен из дна душе. Чак и од пријатеља доживљава свакодневно душевне болове. Она одговара Јелисавети Бог ти помогао, дете моје.
- ЈЕЛИСАВЕТА: Дара у почетку сваког разговора има свечан тон да би већ после извесног времена почела да се простачки понаша. Надимак потпуно одговара њеној спољашњости. Проста, избечена, танког струка и дебелих ногу... Њено лице крије читаво богатство брадавица и младежа, а ту је и понеки брчић. Није баш тако брката као комшиница која простире веш али је зато интересантнија.
- ДАРА: Дакле, сви осим молера, је ли другарице, који вам је па тај сад?
- ЈЕЛИСАВЕТА: То вам је Даро једна противу која се мува око моје куће и хоће да ми оскрнави огњиште.
- ДАРА: Данашња младеж је ударена мокром чарапом. Просто више не знаш ко је шта. Мушко се пудерише, женско не носи брусхалтере. Докле ће све ово дотерати питам сада ја вас. У моје време се није овако понашало. А што воле да псују, а ти њихови изрази... поменуло се не повратило се.

Јелићеви ликови су, у уводу, делимично социјално мотивисани, али током развоја комада нарастају до нивоа гротеске, која обесмишљава било какву социјалну и идеолошку мотивацију, као када Јелисавета страсно жуди за молером

Милованом, али га у старту одбија, или пак када лутку Нила Пици (лутка као лајтмотив Јелићевог стваралаштва) комшијук прогласи за сурогат жељеног и недолазећег потомства:

ЗОРА: Гле, лутка.
ЈЕЛИСАВЕТА: Јесте, из Италије. Нила Пици.
ВЕЛИНКА: Што је лепа. Трепавице морске пијавице.
ЈЕЛИСАВЕТА: Има и гађице. Кад се упишкимењамо их.
ЗОРА: Божанствена је. Је л' то уместо деце?
ЈЕЛИСАВЕТА: Шта?
ВЕЛИНКА: Ништа, Зора се шалила.
ЈЕЛИСАВЕТА: Шта је рекла?
ВЕЛИНКА: Допада јој се. Има красну халјиницу и све у свему је дивна као написана.
ЈЕЛИСАВЕТА: Зоро, шта си рекла?

Кич је константа Јелићевих јунака. Кич је њихов свет, њихов универзитет, њихов систем вредности, њихов укус, њихова доколица, њихов универзум. Тај кич је, као и сваки кич, шљаштећи и наказни сурогатничега, неподношљиво баналан, а опет из њега не проистиче ни зло ни трагедија нити пораз људскости. Све је то некаква персифлажа, некаква безазлена игра заснована на гегу, пантоними, аргу. Нема ту ни психолошког краха, ни социјалног просперитета. Друштвене и социјалне околности су неизмењиве и вечне, културолошки миље срозан на дно лествице. А опет, Јелићев текст воли своје јунаке, он их обавија једном дубљом људскошћу, која не захтева нити образовање нити интелектуални педигре. Што су више део треш естетике, то су Јелићеви јунаци емотивнији, смешнији, безазленији и топлији. И тај водвиљски, мелодрамски карактер овог комада запажен је већ на његовој премијери у „Атељеу 212“ давне 1971. године:

„Јелисавета 'воле' Милована. Молер Милован 'воле' Јелисавету. Дара, звана Опајдара, 'уштимава' ствар и Јелисавета и Милован, через обостраних љубавних јада, по хитном поступку, склопише свету брачну везу. Али не лези враже! Јелисавета и Милован немају деце, што њима мање смета

нега Миловановој мајци, која лутку звану Нила Пици не прихвата као 'пуноправну' замену за наследника од крви и меса. Милован и Јелисавета се растају. Мало љубави, више јада, ето то је прича о Јелисавети и молеру Миловану“ (Мухарем Первић, „Како су се волели Милован и Јелисавета“, у књизи *Премијера: наша драма у нашем йозоришту*, Београд: НОЛИТ 1978, 306).

Представа је одлично примљена код публике, имала је преко 100 извођења, али је била веома запажена и у позоришној критици. Посебно је истицана режија младог Дејана Миладиновића, те маестрална глума Јелисавете Секе Саблић и Микија Манојловића:

„Задатак редитеља Миладиновића био је у томе да у представи избегне, мање-више, све што се од представе обично очекује, што значи да је намера глумца била да чине све што је супротно гледаочевим претпоставкама и очекивањима. У дефинисању овог антистила, представа остаје у почетку у оквиру оног за шта обично кажемо – симпатично, допадљиво, али што нема ни тежине ни начина да устраје“ (Первић 1978: 307).

Критика је уочила да авангардни стил Милана Јелића преферира „поезију тривијалног“ и „хумор ординарног“. Јелићева поетика јесте наизглед поетика булеварског, тривијалног, али је и нешто друго. Реч је о истинском авангардном позоришном експерименту, којим се заговара, чак и када се карикира, право обичног човека на своју обичност, на своју људску димензију, на своју истанчану недовршеност:

„Ову поезију тривијалног, покадшто и саму тривијалну, овај хумор ординарног, са разумевањем патријархалног менталитета, са развијеним осећањем за игру и персифлажу, са истанчаним укусом за противуречно и парадоксално, речју за хумор, креирала је блиставо Јелисавета Саблић. Сведеније, са мање фантазије и разиграности, али шармантно и са мером, тумачио је молера Милована Мики Манојловић“ (Первић 1978: 307).

Ипак, и поред свих афирмативних тонова и похвала, не-како су критике остале на булеварском ниову, зауставиле су се на популарности и допадљивости представе, на изванредној игри глумаца, на режији, а мање на авангардним поетичким искорачима у драмском тексту: „Симпатична и шармантна представица, са изванредном Јелисаветом Саблић“ (Первић 1978: 308).

Приказ комада Милана Јелића *Јелисаветини љубавни јади због молера* Театра у подруму позоришног критичара Владимира Стаменковића („Политика експрес“, понедељак, 10. јануар 1972, 45–46), уз опаске о плодотворним утицајима Нушића и Александра Поповића, посебно инсистира на томе да је Јелић „у комедију 'Јелисаветини љубавни јади због молера' унео и један специфичнији београдски хумор“. Овде се већ запажају поетички помаци и нова стилска решења:

„Још важније је што нам се он представио и као прави мајстор персифлаже: он је дошао на идеју, уосталом већ експлоатисану у друге сврхе и у драмској литератури и у позоришним режијама, да својим лицима дозволи да изговарају на сцени оно што се обично уноси у дидаскалије; да их стави у ситуацију у којој ће прво детаљно описати своје душевно стање и физичке акције, а потом и директно суделовати у радњи и сусретима с другим учесницима у драмском забивању. Јелић је тиме назначио један широк простор за глуму која почива на персифлирању: за глуму која полазећи од стварне животне чињенице долази до фине врсте ироније у којој је садржано и зрно сентименталног патоса“ (Стаменковић, 1972: 46).

Критичар хвали глумце, Олгу Ивановић и Мићу Татића, као и младог редитеља Дејана Миладиновића. Ипак, с разлогом издаваја глуму Јелисавете Секе Саблић:

„У тај простор глумци су ушли од срца осећајући да им он пружа нове могућности за безбројне варијације у оквиру ироничног начина играња коме су они толико склони, у чијем су духу заправо сви и одшколовани. У њему се најбоље сналазила Јелисавета Саблић, једна непоновљива комичарка

од расе и неисцрпног смисла баш за такву врсту глуме; једна глумица која у генеалошком стаблу женских великане наше сцене које се протеже од Жанке Стокић преко Љубинке Бобић све до Ружице Сокић заузима већ данас изузетно, почасно место“ (Стаменковић 1972: 46).

Дирљиво је сећање Јелисавете Секе Саблић на Јелићеву *Јелисавету*, у коме се огледа пуна свест о значају овог комада за њену импресивну уметничку каријеру. Вреди се, уједно, подсетити колико је Јелићева комедија била авангардна у своме, а несумњиво је то и у нашем времену:

„Велика шанса која ми се у животу указала била је мени врло важна улога у представи *Јелисаветини љубавни јади због молера*. Текст је написао Милан Јелић, а режирао га је Дејан Миладиновић као дипломску представу.

Молера је играо Мики Манојловић, а поред нас су глумиле још и Мира Пеић, Цица Ковић и Олга Ивановић, која је неодољиво играла Дару Опајдару. Био је то пун погодак за Атеље, јер је представа била бескрајно духовита, храбра и у потпуности је разбијала стереотипе. Нудила је управо све оно чemu је Атеље 212 у том периоду тежио – а то је било да иде преко свих дозвољених (и недозвољених) граница и осваја нове странице театрских простора, поготово на пољу глуме“ (*Јелисавета* Сека Саблић, УДУС, 2012, 67)

Да је Јелићев комад *Јелисаветини љубавни јади због молера* и данас свеж, ефектан, са универзалном црнохуморном матрицом, да одлично комуницира са публиком, посведочено је његовим постављањем на сцену Народног позоришта из Кикинде, у режији Драгана Остојића, у изузетно прецизном редитељском поступку:

„Драмски текст Милана Јелића 'Јелисаветини љубавни јади због молера' игран је давне 1971. године у Атељеу 212 у заиста репрезентативној подели. Његов повратак на сцену, овог пута кикиндског позоришта, показује да ова опора комедија универзалне љубавне тематике, са гротескним дотицањем менталитета маргиналаца и дошљака у велики град, и

данас одлично функционише на сцени, те да је неоправдано заobilажена пуних 27 година (последњи пут је играна у зајечарском позоришту Тимочке крајине, 1972. године). Наме, са ове временске дистанце индикативно делује чињеница да се, без обзира на околности, мало тога изменило у нашем ситносопственичком и egoистичком менталитету, иако су историјски процеси били монументални. У тој чињеници, вероватно и лежи одговор на нашу болну неприлагођеност тим процесима” (Жељко Хубач, Непретенциозно и ефектно. „Јелисаветини љубавни јади због молера” Милана Јелића, у режији Драгана Остојића, на сцени Народног позоришта из Кикинде. *Народно позориште Кикинда*, септембар 1999).

Сам текст Јелићеве комедије одштампан је у едицији *Савремена српска драма* Удружења драмских писаца Србије (Милан Јелић, *Јелисаветини љубавни јади због молера*: комедија у два чина, Едиција *Савремена српска драма*, књ. 6, Београд: Музеј позоришне уметности Србије, Удружење драмских писаца Србије, Завод за проучавање културног развитка, 1999, стр. 159–201; поговор Вл. Ђурић Ђура).

У поговору Владимира Ђурића Ђуре инсистира се на булеварском карактеру драмског текста. Добар део поговора посвећен је паралелама са поетиком филма, пре свега италијанског неореализма:

„Весела драмска сторија *Љубавни јади због молера* Милана Јелића, одиграна је својевремено у Атељеу 212, преко стотинак пута. То довољно говори о томе да је реч о типичном булеварском тексту, писаном са намером да забави најширу публику. Милан Јелић вешто барата формама паражанрова љубића и кич литературе, његова главна јунакиња нека је врста домаће верзије славније 'Штефице Цвек'. Јелисавета је обична српска домаћица, мало припроста, која верује у велику љубав и којој најобичнији молер може да помути мозак толико да због њега жeli да се убије. Молер Милован на почетку драме покуша да на груб начин искамчи секс од наивне домаћице Јелисавете. Она га одбије, али чим он оде из куће, погоди је Амор стрелац. Љубавне муке се само појачавају ка крају комада, све док се коначно Милован и

Јелисавета не споје и не венчају. Случајни Продавац књига Милија, готово на идентичан начин негде на средини драме успе да добије Јелисаветину наклоност. Тада се открива да је Јелисавета само једна несрћна девојка којој треба мало више љубави, па Јелић намерно прави персифлажу первертирајући њен примитивни менталитет“ (Ђурић 1999: 263).

Милан Јелић данас није познат нити популаран колико заслужује. Није једини. Делимичан је разлог томе његова скромност. То се види и по начину на који је у биографији издвојио оно што сматра важним у својој уметничкој каријери. С друге стране, чини се да је у савременој драматургији преовладао став о булеварској природи његових комада, што је само једна њихова димензија:

„Спрађање са најнижим облицима паланачког менталитета, нискомиметски је ход којим се служе разни писци од Шекспира до Сем Шепарда. Поступак персифлирања је направно легитиман ауторов уметнички стил, невоље настају на општем плану када паланачки менталитет превагне, па изгледа као да се ради о документарцу који слика мане нашег народа. [...] Део народа кога Јелић пародира делимично је и крив за његову незаслужену уметничку анонимност. Као својеврсног мајстора домаћег треша и кича, време ће га вероватно рехабилитовати као што је то учинило са једним Џоном Воторсом“ (Ђурић 1999: 263–264).

Желећи да понови успех свог најзначајнијег комада, Јелић пише и наставак *Јелисавеће, Ла Бедница*, у истом тону. Текст је такође објављен у Едицији *Савремена српска драма* (М. Јелић, *Ла Бедница*: комедија у два чина, Едиција *Савремена српска драма*, књ. 16, Београд: Удружење драмских писаца Србије, Позориште „Модерна гаража“, Културно-просветна заједница Београда, 2003, стр. 73–119; поговор Рашко В. Јовановић):

„Године 1971, како смо већ навели, у београдском „Атељеу 212“, у режији Дејана Миладиновића, са успехом је приказана комедија Милана Јелића *Јелисавећини љубавни*

јади због молера. Ванредно повољни пријем код гледалаца, наравно, навео је писца да настави започето и напише још једну комедију. Тако је настала нова Јелићева комедија *Ла Бедница*, писана у истом духу и тону, као и претходна“ (Јовановић 2003: 288).

У комаду *Ла Бедница* приказан је наставак Јелисаветине судбине:

„Под утицајем филма, нарочито неореализма, што ће рећи Де Сике и, особито, Фелинија, Јелић гради одређене ситуације, али и ликове, за које се инспирише посматрајући слике и прилике у сусрету староседелаца и дошљака у београдској Савамали, негде у Сарајевској улици. У веома једноставној форми, на начин познат нам из чешких филмова *Црни Пейтар* или *Сирого кониролисани возови*, гради своју специфичну комичку визију Јелић, не изостављајући ни мелодрамске призвуке засноване на интонацији сличној оној коју имамо у прози познате и популарне Мир Јам. Али, Јелићев приступ прате елементи хуморне персифлаже, који понекад иду до фарсичних обрта. У том смислу он се на један оригинални начин надовезује на оне стазе којима се, својевремено, у нашем позоришту, неких шест-седам година пре њега запутио Александар Поповић својим комадом *Љубинко и Десанка*“ (Јовановић 2003: 288).

Мелодрамски тонови, изврсно осмишљени комички дијалози, благонаклон однос према својим јунацима, хумор који почива на њиховој наивности и инфантилности, на необичним ситуацијама и посебној атмосфери, све то плени позоришну публику и представља велики изазов за будуће редитеље комада *Ла Бедница*. Надајмо се да ће их бити:

Зора излази из радње.

ПРОДАВАЦ: Тако је досадна. Да ви нисте наишле, масирала би ме до зоре. Да није купила шампон, остао бих кратких рукава. Знате како је на послу. Време је новац.

ЈЕЛИСАВЕТА: Да, ви сте у праву.

СОДА: Али стварно сте то добро извели. Ми бисмо отишли да је остала.

ПРОДАВАЦ: Шта ви желите, драге моје?

Јелисавета и огледа Соду.

СОДА: Кажи сама.

ЈЕЛИСАВЕТА: Хоћемо бароку.

ПРОДАВАЦ: Молим? Не разумем.

СОДА: Ма не каже се барока. То су некад наше бабе звале.

ПРОДАВАЦ: Шта је да је то не држимо. Каква бабарога?

ЈЕЛИСАВЕТА: Барока.

ПРОДАВАЦ: Погледајте у продавници намештаја.

ЈЕЛИСАВЕТА: Перикле.

ПРОДАВАЦ: Историја?!

ЈЕЛИСАВЕТА: Вештачка коса.

ПРОДАВАЦ: Како?!

ЈЕЛИСАВЕТА: Лажна коса.

СОДА: Ма, хоће перику.

ПРОДАВАЦ: Тако кажите.

ЈЕЛИСАВЕТА: Имате ли?

ПРОДАВАЦ: Како да не. Имамо разних перика. Баш сам јутрос чешљао једну. Да ми није било ње, не знам шта бих радио цео дан.

СОДА: Дајте једну за моју другарицу.

ПРОДАВАЦ: Имамо разних боја и облика.

ЈЕЛИСАВЕТА: Покажите нам па да одаберемо.

ПРОДАВАЦ: Хајдете онда са мном у магацин. Много боја, разне мустре...

СОДА: Хајдемо.

ПРОДАВАЦ: Не. Ви останите овде, да ме одмените ако нађе случајно нека муштерија.

СОДА: Добро. Само водите рачуна да будете поштени. Немојте случајно да ми пипкате другарицу.

ПРОДАВАЦ: Шта вам пада на памет.

Ванџаџе су комад који је давно игран у Омладинском позоришту „Сусрет“. Текст је објављен у едицији *Савремена српска драма* (М. Јелић, *Ванџаџе: драмска иђра*, Едиција *Савремена српска драма*, књ. 53, Београд: Удружење драмских писаца Србије, Музеј позоришне уметности Србије, Позориште „Модерна гараж“), 2015, стр. 7–35; Поговор Бошко Сувајдић и Снежана Кутрички).

Клошарење је у овој Јелићевој драмској минијатури интелектуална трошарина речи, суптилно странчарење душа. У облику љупког дијалога између Лепосаве, Братислава и Србислава дат је бекетовски образац драмске игре уз живу динамику смењивања нонсенсних сцена, апсурдних колико и (само)разумљивих:

- ЛЕПА: Помоћ! Манијаци ме даве. Осећам да губим дах. Дајте ми парче хартије за тестамент.
- БАТА: Шта имате да оставите наследницима?
- ЛЕПА: Две олињале мачке, збирку лептира и дресиране буве које певају у хору.
- СРБА: Штета што немате акваријум.
- БАТА: Да имате крила од крокодила, пријавио бих се за вашег јединог наследника.

Посебан квалитет тексту даје присуство елемената црног хумора:

- ЛЕПА: Јесте, благо њему. Он бар нешто доживљава. Пада, грчи се, пена му избија на уста. Код мене је све монотоно.
- СРБА: Претпостављам да вам је жао због овог случаја.
- ЛЕПА: Мислите за овај напад епилепсије приликом церемоније венчања?
- СРБА: Да, баш то.
- ЛЕПА: Било је забавно. Али како да га освестимо?
- СРБА: Забијањем ексера у нокте ногу.
- ЛЕПА: То ће га убити.
- СРБА: Док Братислав доле у грчу лежи, морам вам сопштити истину.

ЛЕПА: Горим од нестрпљења да чујем.

СРБА: Братислав ми је пријатељ, али не могу лагати свет, зар не?

ЛЕПА: Свакако. Наставите.

СРБА: Братислав се претвара у жену.

Између два мушкарца и једне жене који живе у парку, спавају на клупи, хране се отпацима и воде бекетовски бесмислене разговоре развија се однос који би се могао назвати пријатељством. На лак, црнохуморан начин, у врџавом дијалогу, истакнут је (бе)смисао људских односа, уз необавезна размишљања о моралу, о великој и дубокој тајни живота, о питањима личне слободе. Све ствари у Јелићевом тексту губе своје обрисе и пре него што се навикнемо на њих постају нешто друго. Муња се претвара у омуњани громобран, мушкарац у жену, жена у мушкарца и сл. Јунаци долазе до закључка да је живот само привид, илузија, сан, а једину аутентичну стварност у историји цивилизације заступа она клупа у парку која може пружити починак уморноме и предах невољноме. У жовијалном духу истинског (не)разумевања противично међусобна спорења и вербална надигравања јунака, њихове комичне љубавне несугласице, којима откривају духовну чамотињу која их притиска (в. Сувајчић 2015: 180).

Комедија *Xoħu da будем кромīipr* представља, драматуршки гледано, можда и најуспешније Јелићево остварење. Ненадмашно горка, безнадежно трагична, у шљаштећи врџавој и искричавој игри балета, сонгова, музике и плеса, игри која се игра људима, судбинама, животима, будућностима, *Xoħu da будем кромīipr* је бекетовски апсурдна, и фелинијевски раскошна. Власта и Тугомир, Миле Пацов, Дебела, Кепец, Авдо, Исидор, Зора, Велинка, Пелагија („мушкарац са женским манирима“) – сви ти циркуски ликови обитавају у нашим световима и данас. Само их другачије зовемо. Инспиративни и функционални сонгови, почев од програмског излaska на сцену слепог хармоникаша, као достојног аеда ове тривијално-античке приче, отварају и затварају поглавља и сцене драме. Комад је функционално повезан са целином Јелићевог стваралаштва како посредством поједињих ликова

(Зора, Велинка), тако и лајтмотивом лутке „Нила Пици“. Радња се дешава на симболичким просторима-сценама из којих нема излаза: уџерице, сутерени, поправни дом, циркус, затвор, железничка станица, доказано потрошени и слепи животни колосеци. Изванредно провокативан и безнадежно очајан текст који поражава страшним смехом, смехом под вешалима. Цело једно столеће испред свога времена. Најупечатљивији Јелићев лик, изгледа, није Јелисавета него Луда Власта, лутка, копиле, курва, несрећна девојчица, заљубљена шипарица, аутсајдер у животу и у драмском тексту.

Јелић је као драмски писац превасходно комедиограф. Пишући комедију Јелић ствара у фелинијевском кључу, у коме је јунак у непрестаној колизији са светом и самим собом. Последице тих неспоразума нису трагичне. Јелићеви јунаци нису страдалници, нити патници. Уосталом, у свету апсурдне логике у коме се крећу његови јунаци, свака жртва је унапред обесмишљена. У гротескном свету у коме су симболичке представе моћи једнако застрашујуће колико и заглупљујуће, доброта Милана Јелића делује скоро као експрес.

Милан Јелић је превасходно човек филмске естетике. Репрезентативан избор његових комедиографских текстова који су играни у позоришту, показује раскошни таленат овог аутора и као драмског писца. Комади који су обједињени у корице ове књиге показују расног комедиографа. Сви су играни у позоришту, са великим успехом. *Ванџаџе*, као један од Јелићевих „раних“ радова, у Омладинском позоришту „Сусрет“, уз *Xоћу да будем кромпир; Сећање на Албинонија* у Академском позоришту; док су *Јелисаветини љубавни јади* извођени у Атељеу 212, у репрезентативној глумачкој подели. Сви ови комади су и данас актуелни, свежи, изазовни за режију. То што се не налазе на репертоару престоничких позоришта више говори о нама него о Милану Јелићу.

Едиција
САВРЕМЕНА СРПСКА ДРАМА

КЊИГА 1

Миладин Шеварлић, *Господин Министар*;
Јелица Зупанц, *Недоверишена симфонија*;
Владимир Ђурић – Ђура, *Гробље мачака*;
Мирољуб Недовић, *Тамни вилајет*;
Драгана Абрамовић, *Јавор на шинама*.

КЊИГА 2

Александар Поповић, *Трка с временом*;
Слободан Стојановић, *Кућа на брду*;
Драган Томић, *Слава*;
Радомир Путник, *Последњи ћаренуци краља Александра и краљице Драге*;
Стеван Копривица, *Дуђо пуштовање у Јевропу*.

КЊИГА 3

Миливоје Мајсторовић, *Pastür*;
Раде Радовановић, *Оригинал фалсификата*;
Едуард Дајч, *Седморица (војсковођа) ћротићив Тебе*;
Деана Лесковар, *Три чекића*;
Братислав Петковић, *Legion d' honneur*.

КЊИГА 4

Иван Панић, *Кад ћеш доћи*;
Ђорђе Лебовић, *Какишиси и руже*;
Миодраг Илић, *Пуч*;
Ирина Кикић, *О ђоморанцама и хлебу*;
Радослав Златан Дорић, *Позориште у џаланци, илијићи Мајмун и Трајићар*.

КЊИГА 5

Миодраг Ђукић, *Поштраживања у мотелу*;
 Срба Игњатовић, *Излазе на даске три краља од Данске*;
 Миладин Шеварлић, *Вуци и овце или Србија на Истоку*;
 Миливоје Мајсторовић, *Мартиш анђео*;
 Миодраг Зупанц, *Бела ружа за Дубљанску улицу*.

КЊИГА 6

Александар Обреновић, *Проналазачи*;
 Драган Томић, *Пожар*;
 др Владан Ђорђевић и др Едуард Дајч: *Плава књиџа о српском шиштању*;
 Милан Јелић: *Јелисаветини љубавни јади збољ молера*;
 Желько Хубач, *'Ајдуци су ојећи међу нама*.

КЊИГА 7

Синиша Ковачевић, *Јанез*;
 Вера Црвенчанин, *Човече, не љути се*;
 Миодраг Ђурђевић, *Дуѓ из Баден-Бадена*;
 Рајко Ђурђевић, *Косовска хроника*;
 Драган Алексић, *Мала српска комедија*.

КЊИГА 8

др Владан Ђорђевић и др Едуард Дајч, *Бела књиџа о српском шиштању*;
 Леон Ковке, *Викендимолошка прическа*;
 Душан Савковић, *Смрт гостите министарке*;
 Миладин Шеварлић, *Код златног вола*;
 Владимир Ђурић, *Како божанствена комунистичка комедија*.

КЊИГА 9

Братислав Петковић, *Каскадер*;
 Александар Ђаја, *Језеро*;
 Иван Негришорац, *Испираџа је у шоку, зар не?*;
 Драган Томић, *Шиштар*;
 Миодраг Ђукић, *Криничњак*.

КЊИГА 10

Леон Ковке, *Рицуал згуснућој ваздуху*;
 Иван Панић, *Тој од прешине*;
 Братислав Петковић, *Grand Prix*;
 Бошко Пулетић: *Букефал*;
 Драган Станишић: *Суђење Хамлејовим глумцима*;
 Миладин Шеварлић: *Мртва природе*.

КЊИГА 11

Радомир Путник, *Туцинданска југодија*;
Едуард Дајч, *Антигонона на Колхиди*;
Александар Ђаја, *Веронезе*;
Марина Миливојевић, *K*;
Братислав Петковић, Војин Кајганић, *Sporting life*;
Леон Ковке, *Клейсиџра*.

КЊИГА 12

Миодраг Илић, *Легенда о земљи Лазаревој*;
Миладин Шеварлић, *Небеска војска*;
Драган Томић, *Псећа кућица*;
Владимир Ђурић – Ђура, *Коју иђру иђраш?*
Снежана Кутрички, *Ковчез*.

КЊИГА 13

Леон Ковке, *Министарка воли кнедле* (*Кнедла у бањи*);
Новица Савић, *Оћет јлаче, ал' сад од среће*;
Милен Петковић, *Воз за затад, или рађање Синђелића*;
Иван Панић, *Одвратна драма*;
Зорица Симовић, *Јелена*.

КЊИГА 14

Миодраг Илић, *Еквалибристи*;
Бошко Сувајић, *Вишњић*;
Мирко Петковић, *Масакр на тврђави*;
Леон Ковке, *Шећерна водица*;
Бора Ољачић, *Цукер – клакер*.

КЊИГА 15

Новица Савић, *Кад онај јамо умре*;
Љубинка Стојановић, *Голубарник*;
Весна Јанковић, *Мало вике око Мике*;
Рашко В. Јовановић, *Бранислав Ђ. Нушић*;
Миладин Шеварлић, *Косово*;
Едуард Дајч, *Тројанска јријада*.

КЊИГА 16

Миодраг Ђукић, *Александар*;
Милан Јелић, *Ла Бедница*;
Радослав Павловић, *Девојке*;
Александар Ђаја, *Живот Јевремов*;
Братислав Петковић, *Les Fleurs du mal* (*Цветојови зла*);
Соња Богдановић, *Каћија*.

КЊИГА 17

Младен Поповић, *Маслачак и Ретард*;
 Соња Богдановић, *Црвенка/а у небајци*;
 Миладин Шеварлић, *Дивљач је џала*;
 Драган Т. Томић, *Нужна одбрана*;
 Јован И. Рајковић, *Тачка ослонца*;
 Едуард Дајч, *Црвена књига о српском шиштаву или Прошадање и вакрс
српских либерала*.

КЊИГА 18

Миодраг Илић, *Хајкуна од Удбина*;
 Рашко В. Јовановић, *Јован Степерија Пойовић*;
 Зоран Божовић, *Са меродавног места се саопштава*;
 Соња Богдановић, *Едерланда*;
 Радмила Јовановић, *Вечна маска*;
 Снежана Андрејевић, *Два џуђа два је џет*.

КЊИГА 19

Милан Миња Обрадовић, *Атарактически наслов*;
 Дина Недељковић, *Артио и његов двојник*;
 Владислав Ђурић – Ђура, *Бан Стјепа*;
 Соња Богдановић, *Суђење Баба-Јаџи*;
 Милисав Миленковић, *Процес – Франц Кафка*;
 Капетан Едуард Дајч, *Пирајска шрилологија*.

КЊИГА 20

Миодраг Ђукић, *Кисеоник*,
 Мирјана Бобић Мојсиловић, *Имитација живота*,
 Снежана Кутрички, *Смедеревско блаћо*;
 Добрило Ненадић, Гојко Шантић, *Мајла*,
 Велимир Лукић, *И смрт долази на Лемно*,
 Миладин Шеварлић, *Карађорђе*.

КЊИГА 21

Миодраг Ђукић, *Баштиник*,
 Синиша Ковачевић, *Зечији насиљ*,
 Стеван Копривица, *Tre Sorelle*;
 Ђорђе Лебовић, *Војник и лујка*,
 Миладин Шеварлић, *Змај од Србије*.

КЊИГА 22

Новица Савић, *Овде нема лојова*;
 Миодраг Илић, *Машина за ѕерор*;
 Предраг Перишић, *"2004"*;
 Милан Миња Обрадовић, *Озледало без љокрова*;
 Соња Богдановић, *Стапојло међу женама*;
 Иван Панић, *Куме, изгоре џи!*

КЊИГА 23

Миодраг Ђукић, *Светионик*,
Рашко В. Јовановић, *Костија Трифковић*;
Александар Пантелић, *Тако смо се некад смејали*,
Драган Томић, *Сабља досеклија*,
Александар Ђаја, *Ла Герилла*,
Леон Ковке, *Бебин доручак*.

КЊИГА 24

Миладин Шеварлић, *Душевна болница*,
Стојан Срдић, *Максим*,
Ирења Шаровић, *Мали Бож*,
Радмила Јовановић, *Караконџула*,
Спасоје Ж. Миловановић, *Софија Ставрић или смрт односно Уметност преглављавања*,
Едуард Дајч, *Иза огледала*.

КЊИГА 25

Миодраг Илић, *Жанка*,
Светозар Влајковић, *Марко & Муса*;
Александар Ђаја, *Благодъуб II*;
Војислав Савић, *Кенђури*;
Љубинка Стојановић, *Пиши*;
Бојан Вук Косовчевић, *Кавез*.

КЊИГА 26

Стојан Срдић, *Анђео с веранде*,
Александар Пејчинић, *Да Бож љоживи хосподара*,
Драган Тешовић, *Заједничка изложба*;
Миље Петковић, *Погребни завод Милошевић & compr.*;
Ненад Ж. Петровић, *Кућа развратија*;
Весна Егерић, *Леја Јелена*.

КЊИГА 27

Миодраг Ђукић, *Млин*,
Миладин Шеварлић, *Протасија царства српскога*;
Едуард Дајч, *Гозба или О Еразистају*;
Бошко Сувајић, *Осирво*;
Александар Ђаја, *Повратак кнежевог сокола*;
Радомир Путник, *Венијаминов крст*.

КЊИГА 28

Владимир В. Предић, *Само је старијац стигао на брод*,
Тома Курузовић, *Роман без романа*;
Мирко Милорадовић, *Ибзенова школа*;
Милисав Миленковић, *Зло је бити Србин*;
Зоран О. Ђикић, *Јакац*;
Соња Богдановић, *Последњи воз*.

КЊИГА 29

Миодраг Илић, *Вукоманов љоврађак*;
 Миодраг Ђукић, *Пајаџај*;
 Драган Томић, *Раскришће*,
 Александар Ђаја, *Јанковац – љубољени свет*;
 Стамен Миловановић, *Константин*.

КЊИГА 30

Миодраг Ђукић, *Сомнамбули*;
 Предраг Перишић, *Хероји*;
 Едуард Даја, *Шарена књиџа о српском питању*;
 Стојан Срдин, *Грч*; Зоран Ђикић, *Дечак*;
 Маша Филиповић, *Задржки кусур*.

КЊИГА 31

Миодраг Ђукић, *Уговор*;
 Миладин Шеварлић, *Нови живот*;
 Горан Марковић, *Villa Sachino*;
 Братислав Петковић, *O tempora! O mores!*
(О времена! О морала!),
 Драгана Абрамовић, *Београдски локвањи*,
 Ана Родић, *Кућа у шуми*

КЊИГА 32

Милена Марковић, *Наход Симеон*,
 Миодраг Ђукић, *Лабудово језеро*,
 Александар Ђаја, *Битка за Сењак*,
 Бојан – Вук Косовчевић, *Космо С – Шипасмо С*;
 Егон Савин, И. А. Гончаров: *Обломов*;
 Драган Коларевић, *Агенција за духовни развој*

КЊИГА 33

Светозар Влајковић, *Море у лифтију*;
 Миладин Шеварлић, *Ојтијимисиј*;
 Мухарем Дурић, *Писта*;
 Слободан Жикић, *Брайтско војевање*;
 Зоран Стефановић, *Словенски Орфеј*;
 Федор Шили, *Козји ћроб*.

КЊИГА 34

Миодраг Илић, *Јеретик*,
 Бошко Сувајић, *Иларион*,
 Стамен Миловановић, *Оливера*,
 Весна Егерћ, *Весела Енглеска*,
 Миле Петковић, *Прокрусија избра Јинџ-йонџ*,
 Дејан Новчић, *Мелодрама*.

КЊИГА 35

Миодраг Ђукић, *Чудан сириц*;
Благоје Јастребић, *Боравак у обичној соби*;
Миодраг Илић, *Ваљевер ћоручика Нијриђена*,
Миладин Шеварлић, *Мала српска комедија*;
Горан Ибрајтер, *Карданус*;
Иван Панић, *Трешњин цвећа*.

КЊИГА 36

Владимир В. Предић, *Јесењи ловац*;
Миодраг Ђукић, *Фараон и лав*;
Миладин Шеварлић, *Византијски аметист*;
Александар Ђаја, *Било једном у Србији*;
Мухарем Дурић, *Борава маца*.

КЊИГА 37

Едуард Дајч, *Европидова Јисијила*;
Зоран О. Ђикић, *И медведи су људи*;
Стојан Срдић, *Своје времена*,
Славен Р. Радовановић, *Расиков јутар*;
Драган Коларевић, *Суочавање са прошлочићу*.

КЊИГА 38

Стамен Миловановић, *Једначење по звучностима*;
Верослав Ранчић, *Златино правило Глосово*;
Александар Ђаја, *Одржавање Захарија*;
Милица Пилићић, *Палиндром*,
Пеђа Трајковић, *На крају крајева*,
Милан Миловановић, *Сенка*.

КЊИГА 39

Миодраг Ђукић, *Сиријаш из код Цакера*;
Миладин Шеварлић, *Балканска райсодија*;
Мухарем Дурић, *Хан*;
Младен Гверо, *Првоборци Ђавоље вароши*;
Петар Петровић Његош, *Луча микрокозма*, обрада и драматизација Гојко Шантић.

КЊИГА 40

Жика Лазић, *Књажев секретар*;
Борислав Пекић, *Цинци или Кореишподенија*;
Слободан Стојановић, *Велики дан*;
Миодраг Ђукић, *Вила мејтаморфоза*;
Миладин Шеварлић, *Ајсолујни слух*.

КЊИГА 41

Миодраг Ђукић, *Мајстори*;
 Миладин Шеварлић, *У рукама ошацбине*;
 Мухарем Дурић, *Булоњска шума* (Хасанагиница или La locura de un hombre);
 Драган Томић, *Портип*;
 Бошко Сувајић, *Голубачка мушкица*;
 Стамен Миловановић, *Удовичко коло*.

КЊИГА 42

Жељко Каран, *Глиб*;
 Мухарем Дурић, *Дубоко ѡрло*;
 Бошко Сувајић, *Перитионон*;
 Радослав Златан Дорић, *Позоришће долази*;
 Пеђа Трајковић, *Фајрониј*.

КЊИГА 43

Миодраг Ђукић, *Кочијаш*;
 Слободан М. Исаковић, *Душаново јућро*;
 Миладин Шеварлић, *Издајник*;
 Владимир В. Предић, *Ноћ*;
 Горан Бабић, Величанствена драмска фреска под насловом "*Ноћ, свуд
около Јасеновац*".

КЊИГА 44

Драгана Абрамовић, *Змија у недрима*;
 Ана Бујић, *Оснивач*;
 Смиљана Ђорђевић, *Мала и ноћна музика*;
 Владислава Војновић, *Деца Ере Комјутера*;
 Јелена Попадић, *Кохио*;
 Мирјана Јевтић, *Кафана у Њујорку*.

КЊИГА 45

Миладин Шеварлић, *Смрћ на излетеју*;
 Божидар Зечевић, *1918.*;
 Стамен Миловановић, *Дуѓа ноћ под орахом*;
 Милицав Миленковић, *Лов на ћрећелице*.

КЊИГА 46

Жељко Каран, *Опера уз шањир пасуља (Ценериканци)*;
 Миодраг Јлић, *Айисова клейтва*;
 Обрад Ненезић, *Нежење*;
 Александар Ного, *Мајсторска радионица*.

КЊИГА 47

Божидар Зечевић, *Пивара*;
 Миладин Шеварлић, *Мерлинкина исјовесиј*;
 Стамен Миловановић, *Скрколије*;
 Предраг Перипић, *Срећа у несрећи*.

КЊИГА 48

Горана Баланчевић, *Одвојжена*;
Маша Певац, *Јуначка ћркаведања*;
Димитрије Коканов, *Вилинска прашина*;
Светозар Влајковић, *И невидљиви воли ватромет*.

КЊИГА 49

Миладин Шеварлић, *Антиквар*;
Стојан Срдић, *Гето*;
Ана Бујић, *Временска ћрдноза за Аулиду*;
Стамен Миловановић, *Не плачи, Пејтра*.

КЊИГА 50

Радмила Смиљанић, *Бунар*;
Јелена Поповић, *Мрки јонедељак*;
Марио Ђулум, *Шалтер*;
Горан Јокић, *Иваново ојивање*;
Ранко Рисојевић, *Лолајаз Давидов*;
Бранко Брђанин Бајовић, *Недођија*.

КЊИГА 51

Игор Бојовић, *Оштетени*;
Стојан Срдић, *Микулина женидба*;
Стамен Миловановић, *Повратак*;
Војислав Савић, *Езекутор*.

КЊИГА 52

Стојан Срдић, *Бојави људи*;
Анђео с веранде; *Салон*; *Гето*.

КЊИГА 53

Милан Јелић, *Ванџаје*;
Драгана Абрамовић, *Секс за јонети*;
Никола Теофиловић, *Последња жеља Драчише Недовића*;
Жика Ранковић, *На јутиј среће*

КЊИГА 54

Стојан Срдић, *Моје дети*;
Горана Баланчевић, *Прељава*;
Никола Милојевић, *На ѡирађу*;
Предраг Црнковић, *Трбухозборци*.

КЊИГА 55

Небојша Пајкић, *Дечко који обећава;*
Мирко Демић, *Победници, победници;*
Стамен Миловановић, *Сав Србин;*
Братислав Петковић, *Прича о Светом Сави*

КЊИГА 56

Иван Панић, *Сократов шестаменић, Бол-Болен (Ада на Речи Дубокој),*
Одвараћна драма (Країка сїудија једноћ карактера), Мађенети (Црница
о ст҃рїљењу и тарїљењу)

КЊИГА 57

Стојан Срдић, *Бујица, Мајла, Сахрана, Иђра, Ђођави људи, Максим*
Црнојевић, Зимска баштића, Ученице, Исус, Тишине Косова, Сеобе, Глуво
коло

СИР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-2
821.163.41.09-2 Јелић М.

САВРЕМЕНА српска драма / [главни уредник Биљана Остојић]. -
Београд : Удружење драмских писаца Србије : Позориште "Модерна
гараж", 2020 (Параћин : Графореклам). - 192 стр. : ауторова слика;
20 см. - (Едиција Савремена српска драма ; књ. 58, ISSN 2620-1712)

Тираж 300. - Белешка о аутору: стр. 161. - Стр. 163-182: Поговор /
Бошко Сувајдин. - Садржaj: Сећање на Албинонија ; Јелисаветини
љубавни јади због молера ; Ла бедница ; Ванџаге ; Хоћу да будем
кромпир

ISBN 978-86-85501-57-9 (УДПС)

а) Јелић, Милан (1944-) — Драме

COBISS.SR-ID 31518729